

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

V E S T J Y D E R

S L Æ G T S B O G

for

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSEN OG

ANE DORTHEA PEDERSEN

Af

CAI MYGIND

Hver skimlet skrift, hver skjoldet alterbog
har gemt et gran af slægtens ve og våde.

(Jeppe Åkjær)

Henfarne slægter - forglem dem ej!
I arv de gav dig en ædel gave.
Henfarne slægter i landets marv
sig ej fornægter.
Bevar din arv.

(Johs. V. Jensen)

En klog præstekone (Anna Sophie Seidelin) udtalte for
nylig i et interview:

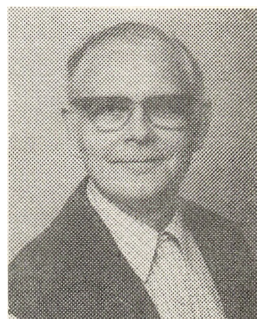
"Det er en stor gave, hvis man har kendt de ældre i
slægten og har hørt dem fortælle historier om de ældgamle.
Så lærer man noget om sit eget livs muligheder - både hvor
rigt og hvor begrænset et menneskeliv kan være.

Som enkeltmenneske er man jo fremgået af et dyk ned i
forfædrenes arvemasse. Det er en stor lettelse, når man op-
dager den sandhed, at man bare er en af alle dem, eller noget
af alle dem, der var før én selv".

Jeg kan helt tilslutte mig Anna Sophie Seidelins ord.
Vi lever i dag i en forandringens og splittelsens tid, og
fremtidsudsigterne er ikke særlig lyse. Skal vi klare os
igennem, må vi ikke kappe rødderne over til fortiden.

Jeg har haft mange gode stunder under arbejdet med mine
bedsteforældres slægtsbog, og jeg håber, at læserne også vil
få det.

Brønshøj, december 1976.

K A P I T E L 1

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSEN
OG
ANE DORTHEA PEDERSEN

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSEN OG
ANE DORTHEA PEDERSEN

På en vestjysk bondegård - som i gamle dage blev kaldt Midtgård - beliggende i Dyreby i Henne sogn, lavede man til barsel i slutningen af november 1859, og den 26. fødte konen på gården, Ane Hansdatter - Laust Skaarups kone - en dreng, som 1. nytårsdag 1860 i Henne kirke blev døbt med navnene Bollerup Sophus Laustsen. Han blev båret til dåben af Ane Christensen, huskone i Henneby. Hun var hans farbroder Peder Skaarups kone. Og fadderne var: Søren Børgesen Wandborg Sørensen, hans farbroder, der var husmand i Houstrup, Christen Christensen, hans faster Mettes mand, husmand samme sted, og pigen Ane Christensen fra Dyreby.

Her på den gamle slægtsgård, hvor hans forfædre kan føres tilbage til slutningen af 1600-tallet, voksede Bollerup op sammen med sine 5 søskende. Han var den næst yngste i flokken, og sine mærkelige fornavne skal han have fået efter farmoderen, Bodil Sophie Lauridsdatter Skaarup, der sammen med sin mand, Søren Melsen, boede på gården som aftægtsfolk hos sønnen, Laust Skaarup Sørensen, i Bøllerups drenge- og ungdomsår.

Dengang så det store vesterhavssogn helt anderledes ud end i dag. Hvor nu store kornmarker breder sig, lå dengang endnu den blinkende Filsø. Hvor nu de store mørke plantager strækker sig mellem veldyrkede jorder, lå dengang hede- og klitstrækninger, der langt dominerede den karrige, opdyrkede del af sognet. Det blå Vesterhav og de hvide klitter i det fjerne, den smukke gamle kirke med det høje hvide tårn og den store bakke, Blåbjerg, fangede blikket, når man fra Kløvbakke kiggede ud over det storslåede landskab.

- Der var udsyn og vidsyn -.

Denne landskabelige storslåethed sank dybt i Bollerups sind. Hans barske hjemegn blev, hvad han forstod ved smukt land. Da han som ældre mand for første gang kom på besøg hos sin ældste datter, Analie, der som nygift boede i Holte i Nordsjælland, og han blev spurgt, om han ikke syntes, at skoven var smuk, svarede han: "A ka ét si skouen for bar træer!" - - Han foretrak den mørke plantage og det åbne land.

Efter en brand i 1822 var Midtgård blevet opbygget både stort og solidt af Bollerups bedstefader, Søren Melsen. I laden var der bjælker, som målte en alen i tværsnit, og der var mange fag hus. Bygningerne lå i en vinkel med gårdspladsen mod syd. Denne skrånede meget, så det var en stejl tur at komme op til bryggersdøren over de toppede brosten. På gårdspladsen lidt ud for stuehuset var brønden - æ kiæld - med hejseværket til at trække spanden op med, og længst nede lå møddingen.

Tilværelsen var enkel og spartansk set med vore øjne. Man var på det nærmeste selvforsynende med de fleste fornødenheder som mad, drikke og klæder. Man slagtede selv, bagte og bryggede selv og kærnedede smør. Man kartede og spandt ulden selv og vævede tøjet, som så skrædderen kunne komme og sy.

Der er større afstand mellem vor tilværelse i velstandsstaten Danmark 1976 og den, man levede for 100 år siden i Vestjylland, end afstanden mellem samme tilværelse og måden, man levede på i Danmark i middelalderen og længere tilbage. ----

Bollerup var lige ved de 5 år, da tyskerne i 1864 rykkede op i Jylland efter kampene på Dybbøl banke. På Midtgård samlede man hurtigt de kostbareste ejendele af sølv, tin og kobber sammen og gravede dem ned under lergulvet i laden. Således også det store tinfad, som Bollerup siden fik med sig, da han stiftede hjem, og som nu hænger på væggen hos ham, der skriver disse linier.

Mærkeligt er det at tænke på, at Bollerup som meget gammel mand i 1940 igen skulle opleve en tysk besættelse af landet.

I 1867 begyndte Bollerup sin skolegang i det lille skolehus, der lå ved skellet mellem Dyreby og Nederfidde. Hans lærer var Peder Pedersen Gejel, der var blevet kaldet til lærer og kirkesanger i Henne i 1864. Sammen med en vinterlærer - en overgang Bollerups ældste broder Søren Laustsen - forestod han undervisningen i sognets små skoler. I vinterhalvåret underviste han således 3 hele dage om ugen ældste klasse i Dyreby, og vinterlæreren fra Dyreby yngste klasse i Kirkeby, de andre dage var forholdet omvendt. Om sommeren var degnen 3 halve dage i Dyreby, underviste ældste klasse den ene dag og de yngste i 2 dage. Så havde han de andre 3 halvdage i Kirkeby. Men Bollerup fik da lært at læse, skrive og regne til gavns foruden en masse bibelhistorie, trods den i vore øjne meget mangelfulde skolegang.

Hjemme lærte han også at tage fat, og han var både fingernem og håndsnild.

Den 12. april 1874 blev han konfirmeret, og af præsten Chr. Mielcke fik han karakteren - meget godt - både i kundskaber og opførsel, og den 7. juli samme år afhentede han i præstegården sin "skudsmålsbog", hvori der skulle noteres, hver gang han for fremtiden skiftede opholdssted. Den var hans "pas".

Landmand blev han ikke. Lysten manglede. Han ville være maler, og i skudsmålsbogen kan man se, at han den 22. april 1878 hos sognefoged Martin Haahr meldte afgang fra sognet for at tage til Esbjerg, hvor han kom i lære. Esbjerg var dengang en ren nybyggerby. Havnen var kun nogle få år gammel, og i Kongensgade var der endnu dybe grøfter. Når han skulle have lidt økonomisk hjælp hjemmefra, sendte hans mor ham en lille sæk uld, som han så skulle sælge for at få rede penge. Siden kom han til Øster Vrøgum i Ål sogn for at lære færdig hos kunstmaler Chr. Lyngbos fader, husmand og maler Karl Nielsen, hos hvem han også havde været inden tiden i Esbjerg. Her i Øster Vrøgum blev hans svendebrev udstedt den 20. marts 1880.

I 1881 fik han som malersvend udstedt "vandrebog" hos Varde byfoged og meldte, at han agtede at tage til Århus "ad landeveien". Længe blev han der ikke. Allerede i september var han tilbage igen. Siden sagde man, at han var blevet bange for pigerne i den store by. Så var han en tid i Esbjerg og siden i Ål sogn, og her blev han, til han blev indkaldt til søværnet. Først var han i træningslejr i Hald, og derfra gik så turen til København, hvor han på Holmen kom på Søartilleri-Eksercerskolen.

Sidenhen stod tiden, da han var indkaldt ved flåden, i et særligt lys for ham. Han fortalte gerne om sine oplevelser, og han var vældig stolt af at have været marinesoldat. Den største oplevelse, han havde, var vel turen som marineartillerist på fregatten "Sjælland" på dens store tur til Sydamerika og De vestindiske Øer.

Det var en dag i sommeren 1882, at "Sjælland" lå klar til afgang. Chefen var kommandør J.S.C. Albeck, og i alt var der om bord på fregatten 400 mand, officerer, elever og menige. Der var feststemning, da den smukke sejler gled ud gennem Øresund for over de store have at nå sine fjerne mål. Dag gik efter dag, storm

skiftede med stille, og den kølige luft afløstes af tropernes varme, men om bord på den stolte tremaster gik alt sin vante gang med mange træningsøvelser, og en dag var man fremme.

Endnu er bevaret et brev, som Bollerup S. Laustsen sendte hjem til sine forældre fra Sct. Thomas. Det lyder således:

St. Thomas d. 9/11 1882.

Kjære Forældre!

Vi er enlig ankomne her til St. Thomas, og vi har ogsaa haft Post ombord, men jeg har ikke faaet Brev fra Æder indskjønt jeg var i den Tro, at havde faaet Brev fra Æder, men da der gives Lejlighed i Dag og Posten gaaer herfra den 13 de, saa skal i faae lidt at vide om hvordan det gaaer mig.

Jeg har for det første Gud være Lovet og Taket mange gang Helbred og Sundhed indskjønt det er svært nok med at døje Mosten der er flere der er Syge af Varmen det er midt om Dagen 30 Grader Varmen i Skyken saa i kan nok Tro det er Varmt Sveden løber saa stær af os det er farlig, og saa er det det værste at vi ikke kan faae ant som destaleret Saltvand med en lille slat Rom i.

Og nu skal vi i Land og Exsere med Gæværer saa i kan Tro det kan være lige saa slemt som i Lejren ved Hald og saa skal vi ogsaa til at skyde med Kanoner og jeg er Lader ved Kanonen det er heller ikke saa rar en Post men vi faaer ogsaa 1 Kr mere om Maaneden som dem andre. Jeg var iland sidste Søndag men det er slet ikke saadan som hjemme alting er megen Dyrt og saa er det meste sorte og Mulaker Folk der er her i St. Tomas. Igaar ankom en Fransk Orlovsskib hertil den er paa Størelsen med Sjælland.

Vi have en Uheld Dagen efter som vi rejste fra Madeira, da Lærlinger skulde gjøre Sejlmanøvr falt der en ned fra Stortaaen og slog sig ihjæl paa Stedet han slog sig saadan i faldet at Tænder de gik ud af Munden og saa blev der lavet en Ligkiste og Dagen efter blev han udkastet i Søen. Ja jeg vil bede Gud om at jeg maa komme frisk og Sund hjem, for jeg syntes dog at det var noget uhyggelig at faae saadan en Begravelse. Men hvis saa Gud har tilskiket det saa, maa vi trøste os med at De er ikke glemt.

Vi bliver vist ikke saa læng ligende her. Denne Tur vi skal til Sydamerika og der er Tale om vi skal til Languare, men der skal vi blot opholde os en kort Tid vi har nemlig 2 Astronomer med og de skal iagttage en Komet og saa kommer vi hertil igjen, igaar var vi oppe ved St. Crois men vi var ikke længere som paa Reden saa gik vi tilbage hertil, efter rygter skal vi nok tilbage til Kjøbenhavn til den 1ste Marts men det er jo ubestemt.

Nu kan jeg ikke faa Tid til at skrive mere dengang og derfor til Slutning maa i have mig undskyldt for min daarlig Skrift. Nu bedes i at Hilse alle mine Sødskende og Bekjenter men først og sidst være i Hilset Kjære Forældre fra æder Søn

Bollerup S. Laustsen.

Min Adr. er som før
 Bollerup S. Laustsen
 No 174 - 10 Artl.
 Fregatten Sjælland
 St. Tomas.

Overpostkontoret Kjøbenhavn.

PS Den sidste Brev i Skriver til mig maae være
 afsent fra Æder inden den 15. December.

Igaar modtog jeg Din megen ventende Brev og som jeg takker Dig for mange gange, for jeg var snart ved at længes efter at høre rigtig derhjemme fra. Før jeg skrev fra Madera og herfra og jeg har ogsaa skriven til Hans men jeg har ikke faaet Svar paa nogle af dem og Du skriver heller slet ikke om at Du har set nogle af mine Breve. Det er jo rigtignok mange Mile hjemme men derfor har jeg dog æder i Tanker men nu kan det snart glide hen at vi skal hjem efter at vi har været i St. Kroix i en 14 dage og der var vi ude i aaben Sø og Skyde med Kanoner og saa for en 8 Dage siden kom hertil og siden har vi været i St. Tomas og nu om 3 Dage skal vi sejle til Sydamerika til Laguæra som er 140 Danske Miil herfra og naar vi dernogle Dage skal vi hertil saadan at vi kan komme hertil at holde Juul og saa vil det vistnok blive henved den 8. Januar vi skal afsejle herfra og saa skal vi Sejle til Vasinton i Noramerika der skal vi ogsaa ligge en kort Tid og saa videre hjem efter.

Engang var der officersbal om bord, mens fregatten lå i havn på Sct. Thomas. Bollerup stod på vagt. Ud i den stille nat klang den dejlige dansemusik, og til sidst tog hans nysgerrighed overhånd, og han listede hen til vinduerne for at kigge ind på officererne, der med deres smukke damer svang sig i lancier og vals. Da kom chefen pludselig og greb ham på fersk gerning. Med tordenstemme befalede han 174 Bollerup at hente tampen. Skrækslagen for Bollerup af sted, - - - men da han kom tilbage, befalede kommandøren ham bare af sted tilbage med den igen. Så han slap med skrækken.

I det tidlige forår 1883 var fregatten "Sjælland" tilbage på Københavns red, og den 10. marts fik "værnepligtig af lægdsrullen til søværnets linje nr. 174 Bollerup S. Laustsen sit bevis

for at have gennemgået Søartilleri-Eksercerskolen og i denne erholdt karakteren: 5,0."

- - - - -

I 1882 havde Bollerups ældre broder Hans giftet sig med sin kusine Ane Sophie Bolette Pedersen fra Henneby, og hun havde en lillesøster, Ane Dorthea, som på dette tidspunkt var en lille pige på 11 år. Otte år efter var det hendes tur til at stå brud, og brudgommen ved hendes side var fætteren Bollerup Sophus Laustsen.

ANE DORTHEA PEDERSEN var datter af husmand og fisker i Henneby, Peder Skaarup Sørensen og hustru Ane Christensen, og hun blev født den 15. marts 1871 og døbt i Henne kirke den 23. april. Fadderne var: kone Kirstine Thygesen, kone Anne Olesen, gdm. Niels Chr. Madsen, alle fra Henneby, og skolelærer Søren Laustsen, hendes fætter fra Dyreby.

Også Ane Dorthea voksede op på en gammel slægtsgård, matr. nr. 7 i Henneby - nu med navnet Blåbjerggård - hvor man kan følge moderens slægt tilbage til Ane Dortheas tipoldeforældre.

- - Og den gamle gård ligger endnu og pynter i landskabet med sine dybrøde mure.

Hendes fader, Peder Skaarup Sørensen, der havde giftet sig ind på gården, var en yngre broder til Laust Skaarup Sørensen på Midtgård i Dyreby.

I 1878 kom Ane Dorthea i skole og fik Mett Skullærer - som man kaldte hende - til lærerinde. Mette Bollerup Jensen var blevet kaldet til lærerinde ved Dyreby og Kirkeby skoler i 1876. Hun skulle have kost hos N. Madsen for en mark om dagen, betalt af kommunen. Senere fik hun 35 øre om dagen, men skulle så selv holde sig med kost!

Siden fik Ane Dorthea Lars Rølle til lærer. Han kom i 1879 til Henne og blev der i 45 år. Han var meget vellidt og respekteret både af elever og forældre, og Ane Dorthea holdt meget af ham.

I marts 1885 gik hun ud af Kirkeby skole med meget gode skolekundskaber, som sognepræsten, Chr. Mielcke, skriver i hendes skudsmålsbog, og palmesøndag den 29. marts blev hun konfirmeret i Henne kirke. Hun fik af præsten karakteren - meget god - både i kundskaber og opførsel.

Efter at være gået ud af skolen var Ane Dorthea hjemme et par år for at hjælpe til, men kom så ud at tjene, og en tid var hun i Slesvig, som så mange andre unge piger fra Vestjylland var det dengang.

I 1888 blev hendes moder alvorligt syg og døde ret ung. Gode naboer var med til at hjælpe Ane Dorthea gennem den store sorg. Hendes hjem havde marker, der grænsede op til Hennegårds marker, og tit løb hun over til familien Chr. og Sine Nissen. Dem kunne hun så godt med, og den påvirkning, hun fik her i det indremissionske hjem, gav hende en ballast for livet.

- - - - -

Da hun og fættereren Bollerup Sophus Laustsen havde besluttet sig for hinanden, gik hun i gang med de store forberedelser til brylluppet. Alt sit udstyr vævede hun selv. Øllet bryggede hun også, og så skulle der slagtes og brases og bages. - - Det skulle være et bryllup med manér.

Den 18. april 1890 stod brylluppet i Henne kirke. Bruden var i sort kjole, som skik var. Brudekransen om hendes hoved var lavet af hendes bedste veninde, som hun hele sit lange liv holdt forbindelsen ved lige med, skønt de kom til at bo langt fra hinanden.

Det unge par, hun 19 år og han 30 år, satte bo i Outrup. Her fik Bollerup i marts 1891 bevilling til at nedsætte sig som malermester. Og her kom deres første barn, Analie, til verden samme år. Tiden kunne godt falde Ane Dorthea lidt lang, selv om der både var barn, grise og får at passe, for Bollerup var som regel på farten alle søgnedage med sine svende og læredrenge. Det var mange mil ad grusede og sandede veje, han fik vandret i de år. Alt træværk i Ho kirke malede han engang, og hans malerarbejde holdt godt. Folk på gårdene rundt om var tilfredse, det fik han sidenhen ofte at vide.

Bryllupsbillede af
Bollerup Laustsen
og Ane Dorthea
Pedersen. 1890.

Ægteparret Laustsen med datteren Analie uden for den nyåbnede
manufakturhandel i Oxbøl sammen med deres første kunde. 1895.

Men Bollerup havde større planer. Han ville have en forretning. Han ville handle. I Oxbøl købte han en grund til 300 kr. og lod bygge et godt hus. Her skulle det være.

Den 10. oktober 1895 åbnede han - efter at have fået bevilling dertil den 13/7 - en manufakturforretning. Den første og i mange år den eneste i den lille by. På plakaten, som blev sat op rundt om på egnen, skriver han:

O X B Ø L

F R E D A G E N D E N 10. O K T O B E R

aabner undertegnede en velassorteret Forretning i Oxbøl, hvis Lager omfatter en stor Mængde Artikler, hvoraf særlig fremhæves:

M A N U F A K T U R V A R E R

samt Kraver og Paraplyer, Hatte, Kasketter og

G A L A N T E R I V A R E R

i stort Udvalg, særlig fremhæves:

Gratulationskort, Potemonaier, Knive, Bakker osv.

--- Smukke Ligkranse og Ligklædninger ---

Mit Forretningsprincip er: Kun gode Varer med en lille Avance, men kun mod Kontant.

Ærbødigst

B. S. Laustsen.

A A L

A A L

A A L

Forretningen gik godt, men der måtte slides i det - og af dem begge. Fast lukketid var der ikke noget, der hed, ejheller søndagsfri. Der kunne jo dukke nok en kunde op. Når folk langvejsfra skulle i kirke, havde de uldsække med og byttede så for varer, og en lang tid måtte Bollerup have en mand til at stoppe ulden i større sække til videre forsendelse.

Ane Dorthea tog til Esbjerg og fik hos en frk. Due et kursus i at sy hatte, og snart blev det moderne at gå med en af hendes hatte.

Og børneflokken blev større og større. 9 børn kom der, - den sidste i 1907. To af dem døde som små, Agny og Aksel. Agny blev 2 år og døde efter at have spist umoden frugt, og Aksel, der blev født lige efter den anstrengende flytning til Oxbøl, blev kun nogle dage gammel.

Bollerup og Ane Dorthea supplerede hinanden godt, men Ane Dorthea var nok den drivende kraft i ægteskabet. Den store børneflokk, det store hus og ikke mindst forretningen gjorde, at døgnets 24 timer næsten ikke kunne slå til for hende. Men hun slækkede ikke på kravene. Børnene var velpassede og velplejede - - - men det var Bollerup, der "puttede" dem, når de var kommet i seng.

Hjemmet var så fint og propert, at der endnu går frasagn om det. Og kunderne i butikken spurgte ofte, hvis hun ikke var til at se: "Er Thea ikke hjemme?" De ville så gerne betjenes af hende. Måske fordi der af og til vankede en kop kaffe i systuen efter en god handel.

På loftet blev et værelse indrettet til ekstra systue, og her sad gennem mange år to af Bollerups niecer fra Kærup og syede. Efterhånden blev huset for lille, og i 1906 lod Bollerup bygge en ekstra etage på med en karnap, og huset blev nu indrettet således, at der i stueetagen blev forretning, kontor, systue og børneværelse. På 1. sal kom der 2 store stuer, en spisestue med karnap og den fine stue med de røde plysmøbler, som de havde fået i bryllupsgave af Henne sogns beboere. Her stod også klaveret, der havde en særlig historie. Til en jul engang fik alle døtrene et kort, hvorpå der stod: "Andel i et stueorgel." Det blev dog byttet til et klaver. Dagligstuens gulv var hvidskuret.

Bollerup og Ane Dorthea Laustsen med deres børn.
Bagest: Agny, Analie og Laura.
Forrest: Skaarup, Caja, Thea og Tilla.

Bollerup Laustsen i
døren til sin forret-
ning o. 1918.

Heroppe på 1. sal var der endvidere en smuk forstue, soveværelse og gæsteværelse og på den anden side gangen, køkken med bryggers. Helt oppe på loftet var der et lille værelse, som under 1. verdenskrig var fuldt af varer, som den gode Bollerup havde hamstret.

I 1915 kunne Bollerup og Ane Dorthea Laustsen holde sølvbryllup, og det blev en 3 dages fest, hvor næsten hele Oxbøl var med. Den smukkeste tale blev holdt af stationsforstander Hauerslev. Han vendte sig mod Ane Dorthea og sagde: "Ved dit bryllup havde du en myrtekrans om dit hoved, nu sidder du omgivet af en rosenkrans af børn".

Bollerup S. Laustsen havde blik for andet end lige forretning og familie. Han var medinitiativtager ved plantningen af 5. juni plantagen, som skulle give læ for byen. Og han var med, da byen skulle have vandværk og elektricitetsværk.

Tiden i Oxbøl blev ægteparrets bedste tid, men krigsårene 1914 - 18 sled på dem på grund af vanskelighederne med at skaffe varer frem, og i 1919 besluttede Bollerup Laustsen sig til at holde op. Han solgte hus og forretning til Georg Jensen fra Vinderup og flyttede længere op i byen, hvor han og Ane Dorthea kom til at bestyre et Schous sæbehus. De var selv rejst til København og havde foreslået direktionen oprettelsen af et udsalg. Ved siden af fabrikerede Bollerup sorte lastingskraver.

I 1922 flyttede familien til Varde, hvor Bollerup lod opføre et stort hus på Vestbanegårdsvej. Han blev bogholder og regnskabsfører for garver Wassén. - Men så gik rejsen videre. Bollerups og Theas eneste søn, Skaarup, var blevet voksen, og sammen overtog nu søn og fader en købmandsforretning med tilhørende mælkeudsalg i Esbjerg. Nogle år boede de i en dejlig villa på Frihedsvej, men flyttede så hen til en lejlighed i Finsensgade, og her boede Bollerup og Ane Dorthea deres sidste år, flittigt besøgt af deres mange børn og børnebørn, som de var de kærligste forældre og bedsteforældre for.

Deres lille formue fra tiden i Oxbøl var efterhånden blevet brugt op, men først da Bollerup var over 80 ville

Guldbryllupsbillede
af
Ane Dorthea og Bollerup Sophus Laustsen

han søge aldersrente. Selv i sin høje alderdom var han en flittig mand. I kælderens fik han indrettet et værksted, og her sad den håndsnilde mand og skar de fineste træsko, som han så afsatte dels i en træforretning på Torvet og dels i Mejls ved Varde. Den gamle mand gik på sine ben fra Varde og helt ud til landsbyen med dem.

Den 18. april 1940 kunne Bollerup og Ane Dorthea holde guld- bryllup. Det var i de dramatiske dage lige efter den tyske besættelse af landet, og det var svært at få samlet familien, - og endnu sværere for de københavnske familiemedlemmer at komme hjem igen. Det var umuligt at komme over Storebælt med færge - en lå minesprængt derude - så nogen måtte med fiskerkutter, og andre måtte syd over Langeland og Lolland.

I august 1947 blev Bollerup syg og kom på sygehuset. Lige inden han forlod hjemmet, sagde han: " Husk nu Thea at låse dørene godt, og bliv hvor du er." Alle var klar over, hvor det bar hen, han selv også, og han tog en rørende afsked med Ane Dorthea og takkede hende for alt. Den 22. august døde han, 87 år gammel. Ved den store begravelse, der blev forrettet af svigersønnen, sognepræst Carl Mygind og af provst Kærgaard, stillede marineforeningen med fane.

Ane Dorthea Laustsen levede endnu nogle år passet på bedste måde af datteren Agny, der var vendt hjem fra Canada, og af datteren Caja, der var flyttet til Esbjerg. Den 12. oktober 1952 døde Ane Dorthea, 81 år gammel. - Hun sov stille hen i sin seng.

To lange livsløb var til ende - med mange glæder, men også meget store sorger.

Bollerup S. Laustsen oplevede krigene 1864, 1. verdenskrig 1914 - 18 og 2. verdenskrig 1939 - 45. Han oplevede den første cykel, den første bil, den første flyvemaskine, den første telefon og den første radio. Hans bedsteforældre, som boede på hans fødegård, til han var over 20 år, var født på den franske revolutions tid. Han oplevede atombomberne over Hiroshima og Nakasaki.

Han levede under Frederik 7., Christian 9., Frederik 8., Christian 10., og Frederik 9. - eller nok så vigtigt, Abraham Lincoln, Karl Marx, Disraeli, Bismarck, Livingstone, Estrup, Stauning, Churchill, Roosevelt, Stalin og Hitler.

Verden blev totalt forandret i hans og Ane Dortheas levetid.

SØSKENDEFLOKKEN FRA OXBØL

OG DERES EFTERKOMMERE

Husker du i Oxbøl derhjemme hos far og mor,
din barndoms glade dage for livet satte spor,
trøster i livets modgang, når tiden føles lang.
Gode barndoms minder kan hjælpe mangen gang.

Således skrev Ingrid Mygind i en sang til sin svigermor, Caja Myginds 70 års fødselsdag, og alle vi, der sad og sang med, følte sandheden i ordene. Det var et godt barndomshjem, søskendeflokken fra Oxbøl voksede op i, og så længe, forældrene levede, var det gamle hjem et fast holdepunkt i deres tilværelse.

Syv af børnene blev voksne, og flere af dem har haft en trang skæbne. På dem passer den gamle folkevises ord:

Den skal have den onde lykke
den gode kan ikke få.

Det var ikke nemme tider at skulle starte en egen tilværelse i. 30'erne med den store arbejdsløshed og siden besættelsestiden måtte selvfølgelig præge deres generation.

Men nu på deres gamle dage nyder de godt af at leve i det velstandssamfund, Danmark er blevet til, og de glæder sig over, at næste generation har det så meget bedre, materielt set, end de selv havde det, da de var unge.

Aldst i børneflokket er:

1. ANALIE KRISTINE LAUSTSEN, født den 29/10 1891 i Outrup, døbt den 6/12. Blev til dåben båret af sin moder. Faddere var: Lovise Pedersen, gdm. Hans Jakobsens hustru, aftægtsmand Laust Skaarup Sørensen, af Dyreby, og ungkarl Andreas Laustsen af Janderup.

Fik alm. skolegang efter vestjysk ordning. Var gennem mange år ung pige i huset i København hos en familie Taarup. Blev gift i Varde kirke den 3/10 1924 med Svend Højberg, født den 30/11 1893 i Nykøbing Mors, søn af manufakturhandler Hans Godtfred Højberg og Bodil Marie, født Lagesen. Udlært som gartner. Blev efter sit giftermål forpagter af et gartneri i Holte. Blev i 1928 slotsgartner på godset Krengerup på Fyn og virkede her indtil 1963. Var dygtig og afholdt. Død i Odense den 18/1 1975.

Analie og Svend Højberg skabte i gartnerboligen på Krengerup et ualmindeligt godt hjem for deres børn og et åbent og gæstfrit hjem for deres slægt og venner. I 1963 flyttede de til Odense og bosatte sig i en bungalow på Chr. Sonnesvej, og her fejrede de deres guldbryllup i 1974.

Børn:

1.a. ELSE MARIE HØJBERG, født den 13/7 1925 i Søllerød. Gik på Glansbjerg Fri- og Efterskole og har taget præliminæreksamen på kursus herfra. Siden handelsskoleeksamen. Var i flere år sekretær på kontoret hos A/S L. Dæhnfeldt. Gift den 18/4 1957 i Ørsted kirke med Bent Gomard, født den 4/8 1925 i Ringe, søn af urmager Morten Eriksen og Elna Mathilde, født Christensen. (Navnet Gomard er efter en farmoder). Har realeksamen fra Ringe Realskole. Udlært som urmager og derefter som optiker. Har nu en optikerforretning i Vejle.

Har en datter:

1.a.1. LISBETH GOMARD, født den 15/3 1960 i Odense (Ansgar sogn). Er elev på Kirstine Seligmanns skole i Vejle.

1.b. HANS HENRIK HØJBERG, født den 22/3 1931 i Krengerup gartnerbolig, Ørsted sogn. Har gået på Glamsbjerg Fri- og Efterskole og sluttede med præliminæreksamen. Handelsuddannet. Er nu ansat i et farve- og lakfirma i Odense.

Gift den 18/4 1962 i Hans Tausens kirke i Odense med Lillian Elisa Dauding Nielsen, født den 26/8 1940 i Odense, datter af bager Børge Emil Nielsen og Else Margrethe, født Larson.

Børn:

1.b.1. KARIN HØJBERG, født den 18/3 1964 i Odense. Skoleelev.

1.b.2. SØREN HØJBERG, født den 20/3 1969 i Odense. Skoleelev.

1.c. OLE HØJBERG, født den 25/11 1932 i Krengerup gartnerbolig, Ørsted sogn. Har gået i Glamsbjerg Fri- og Efterskole 1940 - 1948. Med skoleskibet Georg Stage i 1948, derefter med skoleskibet Danmark 1948 - 1949. Siden jungmand på galeasen Viking og skonnerten Sabina. Aspirant i rederiet A.P. Møller 1950 - 1953. Få Svendborg navigationsskole 1954. Styrmandseksamen herfra 1955 og skibsførereksamen 1956.

Har siden - bortset fra 2 års militærtjeneste ved søværnet - sejlet for rederiet A.P. Møller.

Udnævnt til skibsfører i 1968. Sejler på det fjerneste østen.

Er ugift.

2. AGNY LAUSTSEN, født den 27/8 1893 i Outrup, død s.st. den 8/8 1895. Havde spist umoden frugt.

3. AKSEL LAUSTSEN, født i Oxbøl den 19/11 1895, død s.st. den 23/11 1895. Han blev født lige efter den anstrengende flytning fra Outrup til Oxbøl, og det var måske årsagen til hans tidlige død.

4. AGNY LAUSTSEN, født i Oxbøl den 23/12 1896, døbt i Ål kirke den 7/2 1897 af pastor Schou. Moderen bar barnet, og fadderne var: kroejer Niels Termansen, sognefoged Niels Stochholm Bruun, skomager Peder Jensen, alle fra Oxbøl, og Ane Gregersen fra Kærup.

Fik alm. skolegang efter vestjysk ordning. Kom tidligt ud at tjene, bl.a. på Hesselmed herregård, og siden hos doktor Møller i Oxbøl. Var også en tid i København, inden hun den 22/5 1922 i Billum kirke blev gift med landmand Viggo Bloch, født den 25/3 1897 i Billum, død 1974 i Canada. Han var søn af gårdejer Jens Bloch og hustru Dorthea, født Windfeldt.

I begyndelsen af deres ægteskab havde de en købmandsbutik i Hjerting. Siden blev Viggo Bloch politibetjent. I 1930 rejste han til Canada fra kone og 3 børn og levede der til sin død. Deltog i krigen 1939 - 45 på canadisk side og dukkede op i Esbjerg som sergent i 1945 og bad Agny og sønnerne følge med til Canada. Agny, der i mange år havde måttet kæmpe hårdt for at skabe en tålelig tilværelse for sig selv og drengene, indvilligede og rejste derover med den ældste søn, Jens. De to yngste, Hans og Carl skulle så siden følge efter.

I nærheden af Calgary i den vestlige del af Canada oparbejdede Viggo og især Agny en god farm, men så blev Carl hjemme i Danmark alvorligt syg af tuberkulose, og Agny rejste tilbage. Igen blev forbindelsen mellem de to ægtefæller brudt, og den blev ikke genoprettet siden.

Hjemme i Esbjerg tog Agny atter arbejde på sin gamle arbejdsplads, æggepakkeriet i Nørregade, og fra bunden byggede hun igen et hjem op, samtidig med at hun fandt kræfter til at tage sig af sin gamle moder og søsteren Caja, der var søgt hjem til Esbjerg.

Agny Bloch var en stærk personlighed. Hun var som en kvinde fra de gamle islandske sagaer, stolt, modig, ukuelig og flittig. Rank og stærk tålte hun de største sorger og slag, en grim skæbne ramte hende med. To sønner mistede hun. Carl, der døde i 1958 af TB, og Hans, der sammen med sin kone og lille datter blev dræbt ved en meningsløs flyveulykke ved Godthåb i 1962. --- Og hun havde ingen at dele sorgerne med.

Det gamle hjem i Finsensgade førte hun efter moderens død på smukkeste vis videre, og her søgte hendes søskende tit hen - især Caja - for at besøge deres kloge og stærke søster, der lige til det sidste var flittig og aktiv og levende engageret i sin slægt.

Men hun var nu - 78 år gammel - slidt op. Hendes varme hjerte kunne ikke mere. På sine forældres 85 års bryllupsdag den 18. april 1975 sov hun stille hen. - En eg var segnet.

Børn:

4.a. JENS BOLLERUP BLOCH (BLOCK), født den 8/5 1924 i Hjerting. Kom efter endt skolegang i lære hos købmand Liisberg i Esbjerg. Rejste i 1947 til Canada. Var i mange år repræsentant for forskellige firmaer. Blev den 7/7 1967 gift med Irene Rose Alexandra Gordon, født den 26/2 1926 i Liverpool, England, datter af Maurice Gordon og Edith Netta, født Pakman.

Jens Block er nu regnskabschef for et blomster engrosfirma i Victoria, B.C., Canada.

4.b. HANS BLOCH, født den 23/1 1926. Realeksamen fra Boldesager skole i Esbjerg. Kontoruddannet, bl.a. hos C.C. Dyekjær på Esbjerg havn. Rejste siden til Godthåb i Grønland. Her blev han den 5/8 1961 gift med Juliane Amalie Ane Sofie Poulsen, født i Godthåb den 2/10 1939, datter af minor Peter John Lukas Poulsen og hustru Thale Kirsten Regine, født Josefsen.

Hans Bloch havde netop været på besøg i Danmark med sin familie, da den maskine, der skulle flyve dem til Godthåb, hvor han skulle tiltræde en ny stilling som revisorassistent, styrtede ned lige uden for byen. Hele familien blev dræbt. Det var den 12/5 1962. Kisterne blev ført til Danmark, og Hans og Juliane Bloch ligger nu i Gravlunden i Esbjerg. Deres lille datter, der aldrig blev fundet, hed:

4.b.1. MARIANNE AGNY BLOCH, født i Godthåb den 25/4 1961, død s.st. den 12/5 1962.

4.c. CARL BLOCH, født den 5/8 1928. Fik som helt ung tuberkulose. Var på Silkeborg siden Skørping sanatorium. Døde på sin 30 års fødselsdag den 5/8 1958. Var ugift.

5. LAURA PETREA LAUSTSEN, født i Oxbøl den 27/12 1898, døbt i Ål kirke den 5/2 1899. Båret af moderen. Fadderne var: kroejer Niels Termansens hustru Petrea Sørensen, smed Jens Peter Lauritsen, ungkarl Andreas Lunding og pige Christine Jensen, alle af Oxbøl.

Fik alm. skoleuddannelse. Laura var den første af søskendeflokken, der blev gift, og hun fik - som siden de andre piger - af forældrene 1500 kr i bryllupsgave plus alt udstyr. Det var den 25/7 1920, hun blev gift i Ål kirke. To og to gik det store brudedefølge ud til kirken, og selve festen blev holdt i et stort telt i haven til skrædder Madsens hus, som Bollerup Laustsen netop havde købt. Brudgommen var Emil

Haahr Vad, der blev født den 23/8 1895, død i Esbjerg den 20/10 1969. Han var søn af slagter i Billum Jens Nielsen Vad og Inger Marie Nielsen. Selv blev han uddannet som slagter og havde efter faderens død ført forretningen i Billum videre sammen med sin moder. Og nu blev det Laura, der hjalp ham. De fik siden forretning i Varde og derefter i Esbjerg i Kronprinsensgade. De arbejdede godt sammen og fik efterhånden en vældig god forretning. En tid var Emil Vad også på Andelsslakteriet. Begge var de hjælpsomme og gæstfri mennesker og gode forældre for deres børn.

Kort tid efter besættelsestidens ophør begyndte Laura at skranke, og sygdommen fik mere og mere tag i hende. Hun kom på Gigtsanatoriet ved Skælskør, men intet hjalp. Den 23/10 1947 døde hun.

Nogle år endnu havde Emil Vad forretningen, en tid sammen med sønnen, Jens Åge, men da denne ikke ønskede at føre den videre, blev den til sidst afhændet.

I ægteskabet er der følgende børn:

5.a. ANNA DORTHEA VAD, født den 4/6 1921 i Billum. Gik ud af Stormgade skole i Esbjerg efter 7. kl. i 1935. Påbegyndte i 1939 uddannelse som damefrisør, udlært i 1943 (med diplom). Gift den 28/1 1945 i Zionskirken med fiskeskipper Henry Christian Hansen, født i Esbjerg den 15/5 1916, søn af fiskeskipper Christian Hansen og hustru Kristiane, født Enevoldsen. Har realeksamen fra Danmarksgade skole. Navigatoruddannelse 1933. Blev i 1965 ansat ved Esbjerg havnevæsen.

Har en søn:

5.a.1. ERIK VAD HANSEN, født den 25/8 1945 i Esbjerg. Realeksamen. Har siden taget maskinmestereksamen og udvidet maskinmestereksamen. Sejler nu for rederiet A.P. Møller.

5.b. MARIE (MISSE) VAD, født den 27/7 1923 i Varde. Realeksamen fra Stormgades skole i Esbjerg 1940. Ansat ved Neptun apotek 1940, uddannet som defektrice. Ansat på Kroneapoteket, Esbjerg i 1946, dernæst i 1947 på Sct. Pouls apotek i Århus. Gift den 16/8 1948 i Frederiksberg kirke, København, med provisor Svend Flemming Lund, født den 7/6 1905 i Ulbølle på Fyn, søn af læge Hakon Th. Lund og hustru Anna Margrethe, født Broberg. Flemming Lund har realeksamen fra Schneekloths skole på Frederiksberg. Efter et år i handelsslære blev han discipel på Sorte Hest apotek i København. Kandidat i 1928. Ansat på Løve apotek i Esbjerg. Fra 1942 på Neptun apotek, hvor han er blevet pensioneret fra i 1974.

Har en datter (per adoptionem):

5.b.1. SUZANNE LUND, født den 4/7 1950 i Esbjerg. Realeksamen i 1967, handelsskoleeksamen 1968. Ansat ved postvæsenet i Esbjerg som kontorassistent. Gift den 17/8 1969 i Zionskirken, Esbjerg, med stud.jur. Helge Nielsen. Ægteparret bor nu i True ved Århus, hvor Suzanne er ansat ved postvæsenet, og hendes mand læser ved universitetet. Har to børn:

5.b.1.a. RASMUS NIELSEN, født den 24/8 1970 i Esbjerg.

5.b.1.b. RIKKE NIELSEN, født den 25/5 1975.

5.c. JENS AAGE BOLLERUP VAD, født den 23/10 1933 i Esbjerg. Realeksamen i 1951 fra Esbjerg Statskole. Blev uddannet til slagter- og butikssvend 1951 - 55 med handelsskoleeksamen i 1955. Aftjente sin værnepligt ved Livgarden 1955 - 57 med udnævnelse til sergent i 1956. Ansat som politibetjent 1958 ved Københavns politi og var her til 1963, fra 1962 med ansættelse ved kriminalpolitiet. Gjorde tjeneste ved Rigspolicefens rejseafdeling fra 1963 - 73. Fra 1/2 1973 ansat ved kriminal-

politiet i Esbjerg.

Gift den 9/8 1958 i Esbjerg med Edith Bang Knudsen, født den 10/9 1940 i Varde, datter af købmand Otto Bang Knudsen og hustru Esther, født Langgård. Udgik af Rørkjer skole i Esbjerg efter 9. kl. i 1955. Var i manufaktur-lære til sit giftermål i 1958.

Ægteparret har en datter:

5.c.1. JEANETTE VAD, født den 13/1 1959 i København, Vor Frelsers sogn. Statskontrolleret prøve efter 10. kl. fra Bakkeskolen i Esbjerg i 1975.

6. ANE DORTHEA LAUSTSEN, født i Oxbøl den 27/6 1901, døbt i Ål kirke den 21/7. Blev til dåben båret af gdm. Ole Laustsens hustru, Nicoline Riber. Faddere var: gdm. Ole Laustsen, pige Meta Laustsen og pige Laugette Laustsen, alle fra Henne, og gdm. Andreas Laustsen fra Janderup.

Fik alm. skolegang i Oxbøl. Var i huset nogle år inden sit giftermål den 27/9 1925 i Varde med vognmand Niels Peter Christensen, født den 19/9 1899 i Tvilho, Åstrup sogn, søn af husmand Jens Peter Christensen og hustru Ane, født Jørgensen.

De første år boede Thea og Niels Peter Christensen i Varde, men flyttede så til Esbjerg, hvor de var en kort tid, inden turen gik til København, hvor chancerne var større. De sidste 40 år har de boet i Carstensgade på Vesterbro i København. Gennem mange år var Niels Peter Christensen chauffør på D.S.B. 's Stege rute. Er nu pensioneret. I ægteskabet er der to døtre:

6.a. ANE DORTHEA CHRISTENSEN, født den 28/10 1926 i Varde. Mellemskoleeksamen 1942 fra Ny Carlsberg Vejens skole. Elev og kontorist i postvæsenet 1942 - 50. Gift den 16/4 1949 med Jørgen Sigvald Madsen, født i København den 26/4 1924, søn af murermester Jens Sigvald Madsen og hustru Lily, født Nielsen. Jørgen Sigvald Madsen tog

svendeprøve i murerfaget i 1942. Under aftjeningen af sin værnepligt blev han korporal i Fodfolkspionerkommandoet i 1947. Bestod mesterprøven i murerfaget i 1955.

Har en søn:

6.a.1. JENS JØRGEN SIGVALD MADSEN, født den 27/9 1959 på Frederiksberg. Går i 1. gymnasieklasse.

6.b. EDITH CHRISTENSEN, født den 21/3 1929 i Esbjerg. Har realeksamen fra Enghave Plads skole. Siden uddannet til kontorassistent. Borgerlig viet i Uzwil i Schweiz den 26/5 1962, kirkelig viet den 27/5 i Bern til Ib Andreassen, født i Trustrup den 27/5 1931, søn af gård-ejer Peter Andreassen og hustru Anna Margrethe, født Nielsen. Har realeksamen. Siden læst til ingeniør. Er nu driftsingeniør på Det danske Stålvalseværk i Frederiksværk.

Har en søn:

6.b.1. OLE PETER ANDREASEN, født i København den 15/9 1962. Skoleelev på privatskole i Frederikssund.

7. CAJA JULIE LAUSTSEN, født i Oxbøl den 22/4 1903, døbt i Ål kirke den 21/5. Moderen bar hende til dåben, og fadderne var: kromand Hans Kær, slagter Clemmen Madsen, urmager Simon Simonsen og pige Ane Melsen, alle af Oxbøl, desuden lærerinde frk. Edel Hansen fra Vester Vrøgum.

Fik alm. skolegang. Hendes lærer, P.C. Paaske, syntes, hun skulle læse videre, da hun havde gode evner, og gik til Bollerup Laustsen, men denne sagde nej. Caja kunne istedet få lov til at lære at spille klaver. Hun var så efter endt skolegang hjemme et par år for at hjælpe til i huset og i butikken. Efter flytningen til Varde var hun en tid selskabs-

dame hos en ældre dame, men blev så ansat i "Magasin". Samtidig gik hun på handelsskole.

Det var, mens hun sad ved kassen i "Magasin", at hun lærte Carl Mygind at kende. Han kom engang for "at føre bøgerne". Den 25/10 1924 blev de gift i Ål kirke, hvor Caja både var blevet døbt og konfirmeret.

Carl Peter Marius Mygind blev født i Marstal den 4/5 1900 og var søn af skibsfører, siden navigations-skolebestyrer i Frederikshavn, Carl Martin Mygind og hustru Ane Marie, født Ishøj. Tog i 1915 præliminæreksamen fra Frederikshavns private realskole. I handelslære samme år hos købmand Th. Johannsen. På handelshøjskole i Århus 1921 - 22. Bogholder og disponent siden repræsentant for kolonial en gros firmaet J.W. Palludans eftf. i Varde til 1929. Derefter 1½ år i U.S.A. Kom hjem og rejste efter nogle drøje år i Århus og Horsens med sin familie til København, hvor han i 1934 en kort tid var ved Valutacentralen. Blev samme år ansat i en gros firmaet Brødr. Justesen, hvor han var repræsentant indtil 1944. Læste samtidig, først til student, siden til præst. Blev cand. theol. i 1944. Kst. sognepræst i Husby og Sdr. Nissum 1944 - 45, kst. sognepræst i Skrydstrup 1945 - 47 og fra 1947 til 1970 sognepræst på Omø, de sidste år på både Agersø og Omø.

Årene i Varde var de bedste i Caja og Carls ægteskab. De fik sig et pænt lille hjem på Byggeforeningsvej, og hurtigt kom der 3 børn til, som Caja var den sødeste moder for. Men tiderne blev strenge økonomisk set, og dertil kom der sygdom. Dog Caja var tapper, og børn og hjem blev holdt på bedste vis.

I 1952 blev ægteskabet opløst. Da var børnene forlængst voksne og "fløjet fra reden", og Caja var rejst hjem til Esbjerg til sin gamle moder, der endnu levede.

Carl Mygind giftede sig 2. gang i 1952 med sin kusine, Gerda Marie Mygind, datter af skibsfører Frands H. Mygind

og hustru Elise Katharina, født Klestrup. Gerda Mygind er født i 1917. I ægteskabet er der en datter, Anne-Marie Mygind, der er født i 1953.

Caja Mygind bor nu på et plejehjem i Vejen, men kommer tit på længere besøg hos sine 3 børn.

I 1944 sendte Caja Mygind et brev til sin yngste datter, Ellen. Det giver et godt indtryk af de trængsler, københavnere var ude for under den tyske besættelse af landet:

København, 2. Juli 1944.

Kære lille Ellen.

Du kan være glad for, at Du ikke har været herinde i Byen i disse urolige Dage. Du kan tro, at Mor var glad for at vide, at Du havde det godt paa Landet.

Nu skal Du høre lidt om alt.

Samme Dag, Du rejste, var Far og Mor med til Afslutningsfesten paa Christianshavns Gymnasium. Det var meget højtideligt. Rektor holdt en smuk Tale, og Cai fik 2 Bøger i Flidspræmie.

Studenterne kørte bort i blomstersmykkede Vogne, men jeg tror, jeg har skrevet alt om det til Moster, og det har Du da nok læst saa. Om Aftenen var alle Studenter i Tivoli. En Time efter at de var gaaet derfra, begyndte Sabotørerne at sende Raketter op, der eksploderede over Tivoli, Raadhuspladsen og Vesterbro med Løbesedler imod Tyskerne. Lørdag Nat blev vi vækket med voldsomme Brag af seks Bomber, og Cai kaldte: "Mor og Far, kom og se det brænder", og i en Fart kom vi ud af Sengen og saa ud af Vinduet, og da var det Tivoli, der brændte. Det var et mægtigt Flammehav, det brændte lige fra Banegaarden til Raadhuspladsen. Du ved, Tivoli grænser lige op til de to Steder, og Flammerne var saa høje som 5 Etages Huse. Det skete Kl. 2 om Natten, og Du kan tro Københavnerne var paa Benene den Nat. Samme Nat blev en stor Fabrik sprængt i Luften i Ryesgade, og en af den Kgl. Porcelæns Fabrikker, som lavede Sikringer og Isolatorer, er ogsaa blevet sprængt. Om Søndagen

sprængte de Rekylfabrikken i Luften, derefter kom der Spærretid fra Kl. 5 Morgen til Kl. 20 om Aftenen, men et Par Dage efter, blev det lavet om til Kl. 23. Om Onsdagen begyndte Arbejderne nogle Steder at strejke, og Kl. 12 om Torsdagen standsede de alle Arbejdet. Om Formiddagen sprængte de Aluminiumsfabrikken i Luften, og om Eftermiddagen brændte hele Bulldogs Kompleks, to store Ejendomme, Far var inde at se det. Om Aftenen begyndte Gadekampene rundt om i Byen. Kommunisterne brækkede Brostenene op og væltede Skarnkasserne ud paa Gaden og lavede Barrikader af det, og der blev lavet en Mængde Baal rundt i hele Byen midt paa Gaden, og de brændte alt, hvad de kunde faa fat paa, saasom Grønthandlernes Kasser og Fiskehandlernes Kasser og Isboder m.m., og nede i Sølvgade ødelagde de en Slagterforretning fuldstændig, smed alt Inventar ud paa Gaden, og rundt om var der opslaaet Plakater af Kommuniste af en stor Tegning af Hitler i en Galge, der stod U.S.A. paa.

Efter alt det begyndte Tyskerne at køre rundt med Lastbiler fyldt med Soldater med Maskingeværer og Panservogne, og siden har der været Gadekampe hver Aften. Tyskerne bruger ogsaa smaa Kanoner og Haandgranater, og de skyder, saa snart der er flere end 5 Personer samlet paa et Sted. Alene Fredag Nat blev der dræbt fjorten og saaret flere Hundrede. Nu har det tyske Militær overtaget Magten over hele Sjælland. Vi har hverken Lys, Gas eller Vand. Radioen er lukket. Alle Sporvogne er standset. Post og Telegraf, alle Forretninger og Kontorer er lukkede, saa Mor kan ikke sende dette Brev, før Postvæsenet aabner igen. Cai er i Sonnerup og skulde komme hjem i Dag, men han kan ikke komme ind i Byen, da al Færdsel ud og ind i Byen er spærret af tyske Soldater. Banegaarden, Knippelsbro og Langebro er besat af mange tyske Soldater med Kanoner og Pigtraadshegn, saa hele Byen ligger fuldstændig stille hen om Dagen.

Du kan tro, at det var drøjt for Mor at faa købt Mad ind Dagen før alt det skete. Vi har ikke kunnet købe Rugbrød siden i Onsdags, og i Dag er det Søndag. Vi har lige Madknok til i Morgen Mandag. Vi har heller ikke haft Mælk i denne Tid og det mest brændende Spørgsmaal er, hvornaar vi i det hele taget kan købe Mad igen. Vi har haft Aksel Kaspersen til Midtag de to sidste Dage. Han skulde være cyklet til Jylland i Gaar Morges, men kunde ikke komme ud af Byen. Dora og Aksel har været i Kongelunden i Dag, og Mor og Far har været ude hos Pastor Hoflunds i Dag. Fru Hoflund er ikke saa rask. Hun har ligget i Sengen de sidste otte Dage.

Dora kom heldigvis hjem i Lørdags, inden der kom Forbud om Standsning af al Trafik. Nu har Du saa hørt om de bevægede Dage. Vi har stadig Spærretid fra Kl. 23 til Kl. 5 Morgen.

Hvordan har Du det ellers lille Ellen? Var det en god Tur I havde til Odense? Har Du været i Vandet? Du er forhaabentlig allerede blevet brun. Dora lignede en Mulat, da hun kom hjem. De har haft en pragtfuld Tur.

Jeg sender saa dine Rationeringsmærker for Juli Maaned. Du kan jo spørge Moster, om hun vil have flere for de fire Dage i August.

Har Du faaet Jordbær? Cai og Mor var ovre hos Faster Ellen en Eftermiddag, og hun gav Jordbær, 7 til hver, det var en dyr Omgang.

Vi har ikke haft Aviser siden Fredag Morgen og faar sikkert ikke før Tirsdag. Haaber snart at høre lidt fra dig.

De kærligste Hilsener sendes dig fra Dora og din Mor og Far.

Hils Moster og Onkel, din Kusine og Fætre.

P.S. Da Dora skulde cykle til Kontoret i Morges, kom hun farende op og fortalte os, at der var blevet skudt en Mand lige herhenne i Gaden. Nu hører jeg senere, at det er Slagtermester Harald Hansen. Ambulancen har lige hentet ham. De har saadan skudt her i Gaden i Morges. En anden Mand er blevet skudt og er død, er det ikke rædsomt?

Jeg kunde blive ved at fortælle, men maa holde op.

Hilsen til jer alle.

Caja og Carl Myginds børn er:

7.a. CAI PREBEN HUGO MYGIND, født den 6/2 1925 i Varde. Studentereksamen fra Christianshavns gymnasium 1944, lærereksamen fra Blågård seminarium 1947. Aftjent værnepligt 1947 - 49, det sidste år ved Den danske Brigade i Tyskland, hjemsendt som sekondløjtnant. Ansat ved Lykkebo skole i Valby 1950. Faglærereksamen i engelsk 1951. Overlærer 1961. Amatør-genealog. Har udgivet "Mygindslægter fra Mygindgård ved Assens" 1967, "Nogle slægter fra Hanherred" 1972 og nærværende bog 1976.

Gift den 2/8 1958 i Frederiksberg kirke med lærerinde Ingrid Rasmussen, født den 20/2 1924 i København, datter af glarmester Jens Hangaard Poulsen og hustru Emma Nicoline, født Madsen. Studentereksamen fra Nørre gymnasium 1943, lærereksamen fra Zahles seminarium 1954. Ansat ved Hans Tavsensgade skole indtil 1963, da hun trådte uden for tjeneste. Gift 1. gang 1946 med sin fætter, ingeniør Gunnar Eivin Rasmussen. Ægteskabet opløst 1958. I dette ægteskab er en datter: Kirsten Røjh Rasmussen, født den 3/4 1947 på Frederiksberg. Realeksamen fra Bellahøj skole, København, 1965, apoteksassistenteksamen 1971, H.F. eksamen 1976. Læser til socialrådgiver. Lever i papirløst ægteskab med Frank Hansen, født den 2/8 1930 i København. Socionom, kordegn ved Sct. Paulskirken, formand for Det københavnske og nørrebroske Asylselskab.

7.b. DORA MARIE ELISABETH MYGIND, født den 7/6 1926 i Varde. Realeksamen fra Nørre gymnasium 1943. Ansat 1943 ved Statistisk kontor, Københavns magistrats 1. afd. assistent s. st. 1951, udtrådt af kommunens tjeneste 1952. Kontorassistent 1970 på Herlev bibliotek.

Gift den 31/3 1952 med Eivind Røpke, født den 19/5 1925 på Frederiksberg, søn af cand.mag., aktuar Vilhelm

Røpke og hustru Hansigne Emilie, Født Hansen. Ansat 1948 ved Gladsakse kommunes tekniske forvaltning. Konstruktør 1956, teknisk fuldmægtig 1961.

Børn:

7.b.1. INGE RØPKE, født den 12/2 1953 i Gladsakse. Studentereksamen fra Gladsakse gymnasium 1972. Stud.polit. Gift den 10/7 1976 med Bjørn Andersen, født den 11/1 1946. Cand.mag. i dansk og kultursociologi. Skibsbygger på B & W.

7.b.2. DORRIT RØPKE, født den 9/7 1957 i Gladsakse. Realeksamen fra Mørkhøj skole 1974. H.F. studerende.

7.b.3. JENS RØPKE, født den 17/5 1963 i Gladsakse. Skoleelev.

7.c. ELLEN JOHANNE WILHELMINE MYGIND, født den 8/8 1929 i Varde. Realeksamen fra Christianshavns Døttreskole 1945. Ansat ved K.T.A.S. 1946. Kontrol-assistent. Udtrådt 1955. Gift den 24/11 1950 med Helge Rantsén, født den 30/8 1929 i København, søn af direktør Karl Rantzén og hustru Eima Betty Marie, født Madsen. Ansat ved Københavns kommunalforvaltning 1948, fuldmægtig ved Blegdams hospital 1967, bogholder på Gammel Kloster 1970.

Børn:

7.c.1. CLAUD RANTSÉN, født den 8/6 1951 i København. Realeksamen fra Søborg skole 1968.

Udlært elektronikmekaniker 1973, elektroniktekniker 1974. Ansat ved Brüel og Kjær. Gift den 19/8 1972 i Hørsholm med Kirsten Hellstrøm Jørgensen, født den 2/6 1951 i København, datter af Knud Freddy Erik Jørgensen og hustru Karen, født Hellstrøm. Realeksamen fra Søborg skole 1968. Ansat på Gentofte rådhus samme år, assistenteksamen 1972. Ansat på Tåstrup rådhus 1976.

7.c.2. ULLA RANTSÉN, født den 4/9 1961 i Gladsaxe. Skoleelev.

8. OTHILIA LAUSTSEN, født den 24/5 1905 i Oxbøl, døbt den 25/6. Moderen bar, og faddererne var: karetmager Hans Johnsen Sørensen, landpost Jeppe Nielsen og pige Margrethe Bruun, Alle fra Oxbøl.

Fik alm. skolegang. Var i huset nogle år efter familiens flytning til Varde. Dernæst hjemme et stykke tid. Da familien var flyttet til Esbjerg, hjalp hun til i en mejeriforretning en tid. Blev gift den 24/5 1930 i Horsens på sin 25 års fødselsdag med Magnus Elstrøm Kristensen, født den 13/5 1906 i Nørre Vium, søn af tømrermester Hans Green Kristensen og hustru Abelone, født Thomsen. Blev udlært som skomager i Esbjerg. (Ville egentlig gerne have været sømand og skulle have været med skoleskibet "København" på den rejse, hvor det forsvandt med mand og mus. Men på grund af dårlig ryg, måtte han vælge andet erhverv). Startede en skomagerforretning i Horsens. Den blev efterhånden vældig god, og han fik 3 svende. I 1964 ophørte han med forretningen, og familien flyttede til København. I 1971 flyttede Tilla og Elstrøm Kristensen til Farum for at komme i nærheden af deres datter. På grund af alvorlig sygdom bor Elstrøm nu på plejehjem.

Tilla og Elstrøm Kristensens datter er:

8.a. EDITH CHRISTENSEN, født den 24/1 1934 i Horsens. Tog efter endt skolegang handelsskoleeksamen. Uddannet som defektrice. Har været ansat på Frederiksberg apotek og apoteket på H.C. Ørstedesvej i flere år. Gift den 7/11 1959 i Frederiksberg kirke med glarmester Finn Carol Larsen, født den 20/7 1929 på Frederiksberg, søn af glarmester Louis Larsen og hustru Manda, født Martinsson. Har siden 1958 været indehaver af faderens forretning.

I 1976 har Edith Larsen i Holte butikscenter åbnet en materialistforretning (Matas).

Børn:

8.a.1. MERETE LARSEN, født den 14/12 1962 i Avedøre, døbt i Brøndbyøster. Skoleelev.

8.a.2. THOMAS FINN LARSEN, født den 17/5 1965 i Avedøre, døbt i Brøndbyøster. Skoleelev.

9. SKAARUP LAUSTSEN, født i Oxbøl den 24/7 1907, døbt i Ål kirke den 25/8. Moderen bar og fadderne var: gdm. Hans Laustsen fra Henne, gdm. Andreas Laustsen fra Janderup, ungkarl Elung Termansen og pige Charlotte Lunding fra Oxbøl.

Gik i Oxbøl kommuneskole og tog siden præliminæreksamen fra Tarm kostskole. Havde en tid købmandsforretning i Esbjerg efter uddannelse i handels- og kontorfag. Rejste i 1939 med sin kone til København, hvor de siden har boet. Har i mange år været kontorist under staten og under Københavns kommune, de sidste år med tjeneste på Vartov. Har 1976 taget sin afsked.

Gift den 20/11 1934 i Esbjerg med Flora Franciska Winter, født den 2/12 1909 i Malmø, Sverige, datter af hattefabrikant Peter Wilhelm Winter og hustru Franciska, født Wies.

K A P I T E L 3

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSENS FORÆLDRE:

LAUST SKAARUP SØRENSEN OG
ANE HANSDATTER

LAUST SKAARUP SØRENSEN OG
ANE HANSDATTER .

Den 18/6 1816 fødtes på Midtgård i Dyreby, Henne sogn, en dreng, der fik navnene Laurids Skaarup. Hans forældre var Søren Melsen og Bodil Sophie Lauridsdatter Skaarup, og ved hans dåb var mormoderen, Sr. Laurids Skaarups kone Gjertrud Smidt fra Grydvad mølle, gudmoder, og blandt fadderne var morfaderen, møller Laurids Skaarup, farbroderen Niels Melsen fra Dyreby og Anne Christensdatter fra Overfidde.

Laust Skaarup Sørensen blev den ældste i en større børneflok på 8. Hans forældre havde holdt bryllup i 1815 kun et par år efter statsbankerotten, og kun et år efter krigen med England 1807 - 14, den krig, der begyndte med Københavns bombardement og tabet af flåden og sluttede med afståelsen af Norge.

"Der var ingen penge mellem folk, så det var umuligt at få samlet de få rigsdaler, som skulle betales i skat. Men så blev det ordnet således, at bønderne måtte aflevere korn i stedet for, og det blev så brugt, særlig til hæren, men også rundt omkring i landet til brødkorn." Således fortæller en efterkommer, Meta Laustsen, i Ribe Amtstidende i en artikel om sin slægt, og hun fortsætter: "Alt var i ulave i handel og vandel, ingenting kunne de få at købe, og man måtte derfor udelukkende leve af egne produkter. Øl kunne de jo selv brygge, men kaffe var en næsten ukendt luksus. Der var dog en ting, som var uundværlig, nemlig salt, og da det en tid ikke kunne fås, søgte de at udvinde det af den langs havbredden opskyllede tang, og selv om det langt fra var eller kunne blive rigtig rent, så brugtes det alligevel, -- thi nød bryder alle love."

Da Laust Skaarup var 6 år gammel, brændte gården, men den blev hurtigt - som tidligere fortalt - genopbygget stort og godt trods de hårde tider. I 1831 blev han konfirmeret og fik karakteren - meget godt - i både kundskaber og opførsel.

Arbejdet var hårdt på en bondegård dengang, og sammen med sine søskende har Laust tidligt måttet tage fat. Ved folketællingen i februar 1834 var der 6 søskende hjemme på gården. En søster, Mette Marie, boede ikke hjemme, men opholdt sig som plejebarn hos bedsteforældrene, fhv. møller Laurids Pedersen Skaarup og Gjertrud Marie Smidt, der boede som aftægtsfolk i et lille hus ved Grydvad mølle i Janderup sogn.

Som så mange andre unge landmænd på vestkysten drog Laust og hans brødre op til Nymindegab hvert forår for at fiske fra stranden i åben båd. Det var et farefuldt og hårdt job, og tit har de måttet se døden i øjnene på et oprørt hav. Når de kom i land med deres fangst, tog unge piger imod dem. De skulle ordne fiskene og ese linerne (sætte orm på) til en ny havtur. I små primitive skure eller boder i klitterne levede de et barsk liv i den tid, fiskeriet stod på.

Som gammel mand sagde Laust somme tider: "Jeg har tjent tre konger." Han blev nemlig rekrut og menig under Frederik 6., og det var, mens han var inde som soldat, at kongen døde i 1839. Ved bisættelsen blev båren fulgt af et fakkeltog, der bestod af soldater, og mellem dem var Laust. Senere var han inde til mønstring under Christian 8., og til sidst indkaldt i treårs-krigens sidste år under Frederik 7., --- men derom senere.

Den 13/11 1844 blev han i Henne kirke, 28 år gammel, gift med Ane Hansdatter fra Troldholm i Ål sogn.

Hun blev født den 15/8 1822 på den ene af de tre gårde i Troldholm, hjemmedøbt den 16/8 og fremstillet i Ål kirke den 22/9. Hun var datter af gårdejer Hans Simonsen og hustru, Maren Pedersdatter. Ved fremstillingen i kirken bar Maren Hansdatter hende, og blandt mandfadderne var hendes morfader, fhv. gårdejer Peder Nielsen i Grærup.

I 1837 blev hun konfirmeret og fik karakteren - god - både i kundskaber og opførsel. Året efter mistede Ane sin moder, Maren Pedersdatter.

Laust Skaarup Sørensen og Ane Hansdatter overtog efter deres bryllup slægtsgården, og Laust Skaarups forældre, Søren

Melsen og Bodil Sophie Lauridsdatter, gik på aftægt hos dem.

Og en ny børneflokk begyndte at vokse op på gården. I 1846 fødtes sønnen Søren Laustsen, i 1848 datteren Maren Laustsen, i 1850 Hans, 1853 Andreas, 1859 Bollerup Sophus og endelig i 1864 Ole.

I 1850, i treårs-krigens sidste år, blev Laust indkaldt, skønt han var oppe i trediveerne. Et familiesagn fortæller, at en nat vågnede han og Ane ved, at der var nogen, der bankede på ruden. De satte sig op i alkoven, og de hørte da en stemme udenfor sige: "Laust, Laust, sover du?" Dette gentog sig 3 gange, men da Laust havde fået bukserne på og kom ud, var der ingen at se. - Men dagen efter kom indkaldelsen, og han måtte af sted i krigen. I vogn trukket af stude kørte mand og kone - hun var på dette tidspunkt højgravid - til Varde. Bag i fladvognen sad den lille søn, Søren. Ved Varde dige tog ægtefællerne en kærlig og rørende afsked med hinanden. Nogle måneder efter fødte Ane sønnen Hans, der hele livet var plaget af tungsind, og det fortælles, at dette skyldtes Anes angst for mandens skæbne i krigen.

Meta Laustsen skriver i sin omtalte artikel, at grunden til Laust' indkaldelse var, at danskerne havde erobret to kanoner, der nu skulle sendes til fronten ved Frederiksstad, og da han var artillerist og oplært ved dette skyts, kom der omgående bud efter ham. Han skulle stille i København, og han måtte gå på sine ben fra Varde til Nyborg. På vejen kunne han høre kanonerne tordne på Isted hede, hvor hans broder Peder var med. Få dage efter var han i uniform og ved hæren i Sønderjylland, hvor han indtil krigens slutning deltog i de blodige kampe om Frederiksstad. Han stod ved batteriet Moltke under oberst Helgesen, hvis inderlige gudsfrygt, uforfærdethed og mod han siden talte meget om.

Laust havde til stadighed to heste at passe, deraf var den ene et meget klogt og trofast dyr. - En ren Messingjens. Når han sad i sadlen og ofte ganske udmattet af anstrengelse faldt i søvn, og hesten så mærkede, at han var ved at glide ned, forstod den ved gentagne bevægelser med forkroppen at

skubbe ham op i sadlen igen. Laust kunne dog selv blive bange for at falde ned og lagde sig så undertiden på jorden for at få sig en lur. Han kunne trygt lægge sig, for hesten var vagtsom. Mærkede den uro i terrænet, skulle den snart ved at snuse til ham, puffe og nappe ham i tøjet få ham på benene igen. Laust var stadig i arbejde, når skytset kørtes frem til kamp, og i de kolde og fugtige høstnætter var han for det meste under åben himmel og pådrog sig derved en brystsvaghed, som fulgte ham resten af livet, og som ofte var ham til stort besvær. Inden hjemsendelsen lå han på lazaret i Husum, siden i Flensborg og til sidst på Valdemar slot på Tåsinge.

På sine gamle dage fortalte han tit om sine oplevelser ved fronten - børnebørnene ville jo gerne høre derom - og han sluttede da hver gang med at sige: "Ja, børn. En ting er sikkert. Den som en gang har været i krig, ønsker aldrig at komme det mere."

Mange år efter i 1876 fik han hærens erindringsmedalje for sin deltagelse i krigen.

Ved folketællingen i 1855 boede på Midtgård:

Laust Skaarup Sørensen, 39 år, gårdejer.

Ane Hansdatter, 33 år, hans kone. Og børnene:

Søren Laustsen, 9 år.

Hans Laustsen, 5 år.

Andreas Laustsen, 2 år.

Maren Kathrine, 7 år.

Endvidere:

Søren Melsen, 64 år, der lever af sin aftægt.

Bodil Sophie Laustsen, 62 år, hans kone.

Desuden følgende af Laust' søskende:

Peder Skaarup Sørensen, 32 år.

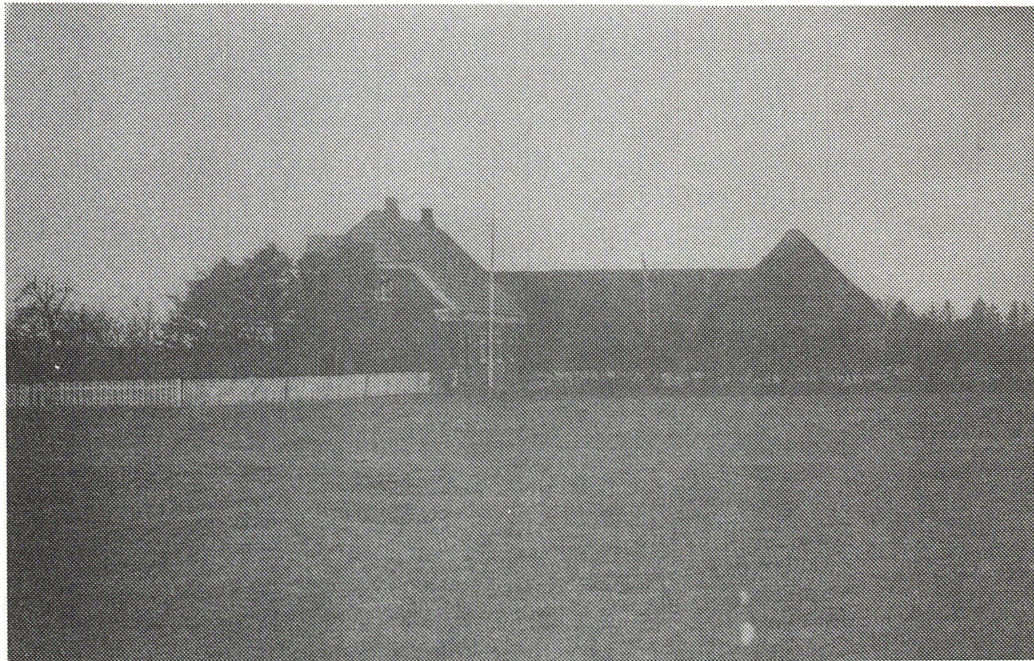
Søren Byrgesen Sørensen, 25 år.

Mette Marie Sørensdatter, 28 år.

Efterhånden blev Laust' søskende gift, men endnu i 25 år havde han sine forældre boende på aftægt. Han var 65 år gammel,

Laust Skaarup Sørensen og
Ane Hansdatter. Ca. 1870.

Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Ca. 1925.

da den sidste af dem faldt væk.

I 1855 begyndte Ribe Amtstidende at udkomme, og Laust Melsen - som han kaldtes til daglig - var en af de første abonnenter, og resten af sit liv holdt han denne avis. Han forstod, at skulle den danske bonde hævde sin plads i samfundet, skulle der oplysning til.

Laust og Ane var nøjsomme og gudfrygtige folk. Et par eksempler: Hver eftersommer gik Ane ud i de store hedestrækninger omkring Dyreby og samlede kurvefulde af blåbær, som hun så gik med de mange mil til Varde torv, hvor hun solgte dem. - Og engang var der nød i sognet, og mange havde kun kartofler at leve af. Det var kartofler morgen, middag og aften. Laust Melsen havde dog en del rug endnu, og en dag kom en fattig mand og spurgte, om han kunne få noget rug. Laust sagde nej, og da listede manden om til bryggerset og fik fat i Ane, og lidt efter stod hun i stuen, tog sin mand i armen og sagde: "Du kommer til at give ham noget rug, Laust." Og sådan blev det.

I 1841 blev der efter kgl. anordning oprettet sogneforstanderskab i hvert sogn (sognerådenes forløbere) og således også i Henne. Rådet valgtes for 6 år ad gangen, og en tid var Laust Skaarup Sørensen medlem og tog sig dygtigt og interesseret af de forskellige sager. I det hele taget var han afholdt og vellidt af alle i sognet, - som også hans kone var det.

I 1894 kunne Laust og Ane fejre deres guldbryllup omgivet af børn, børnebørn, slægt og venner. Sognepræsten, M. Plesner, var med og overrakte guldbrudeparret en stor bibel fra Det danske Bibelselskab efter at han smukt og inderligt havde talt til dem over ordene: "Denne er dagen, som Herren har gjort, den skal hans tjenere fryde."

Forlængst var det gamle par gået på aftægt hos deres yngste søn, Ole Laustsen, der havde overtaget den gamle slægtsgård. Hos ham og hans kone Nicoline Riber fik de endnu nogle gode år sammen.

Den 2. februar 1899 døde Laust Skaarup mæt af dage, og kun nogle få dage efter den 11. februar fulgte hans kone Ane ham.

De to gravstene over dem eksisterer endnu. De står i hegnet på Henne kirkegård.

Deres 6 børn var:

1. SØREN LAUSTSEN, født 1846 i Dyreby, Henne sogn, død 96 år gammel 1942 i Henne. Han var som ung på Staby vinterseminarium og underviste siden som vinterlærer, 6 år i Ølgod og 4 år i Dyreby.

Han var 1. gang gift med Jensine Marie Pedersen, enke efter gårdejer Niels Hansen Pedersen i Dyreby. Han giftede sig altså ind på en gård. Men allerede i 1876 døde Jensine, og Søren Laustsen giftede sig med Birthe Marie Lauridsen, der var født i Vittarp 1854. Gården drev han til 1904, da en stedsøn overtog den, og han flyttede med sin familie hen til en nærliggende mindre ejendom, der oprindeligt havde været aftægts hus under gården, men nu havde fået lagt lidt jord til. Her boede han så med sin kone og børnene:

1.a. MARIUS LAUSTSEN, født 1878, død 1902.

1.b. META LAUSTSEN, født 1879, død 1968.

Marius var svagelig og lå altid i sengen. Han var blind, epileptisk og åndssvag og skulle passes hele tiden. Da han døde, blev hans moder Birthe Marie "sær" og ville ikke stå op af sin seng, og Meta måtte så passe sin moder, til hun døde i 1928.

I 1939 flyttede Meta og hendes fader hen til et mindre hus i Henne stationsby. De levede uhyre spartansk. Meta har selv fortalt, at først sled hun og hendes gamle fader den afdøde Birthe Maries tøj op, og efter Søren Laustsens død i 1942 sled hun hans tøj op. - "Tho det er der welsignls vé," som hun sagde. Intet måtte gå til spilde.

Både far og datter var meget kloge og begavede mennesker.

Søren og Birthe Laustsen, Dyreby

Meta var lidt af en journalist og fik flere gode artikler trykt. Folks mærkedage gik heller ikke upåmærket hen. Da hendes egen fader blev 90, skrev hun et lille stykke om ham i Vestkysten. Heri står der bl.a.:

Søren Lausten hører til de gode, betydningsfulde mænd, som ikke undgår at sætte præg på sine omgivelser. Trods sin høje alder er han ualmindelig åndsfrisk og taler med om tidens rørelser, både politiske og religiøse. En samtale med Søren Laustsen er altid udbytterig. Fri-modighed præger hans livssyn, hans gode tro og vilje mod sine medmennesker gør ham til en lykkelig mand. Trods beskedne ydre kår blev Søren Laustsen til en rig mand, fordi han fik lært, hvad der er værd at elske.

I en samtale med Søren Laustsen kan man til tider mærke, at han synes, vore dages bønder kæmper for lidt for frihed og ret. Ligegyldighed og den "laden stå til", som præger vor tid i så mange forhold, er ham inderlig imod.

.....

De samme ord kunne man have brugt om Meta selv. -

Hun blev boende i det lille hus i Henne stationsby, til hun var over 80. Sine sidste år tilbragte hun på Hesselmed hvilehjem i Ål, og her døde hun i 1968.

2. MAREN KATHRINE LAUSTSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1848, død i Kærup, Janderup sogn, 1908. Hun blev i 1877 gift med sin fætter, Gregers Simonsen, født i Øster Vrøgum, Ål sogn, 1845, død i Kærup 1910. Han tog sit eget liv muligvis af sorg over sin kones tidlige død. Han var søn af gårdejer Simon Hansen og hustru Kirsten Andersdatter i Øster Vrøgum.

Som ung var Gregers Simonsen, som så mange andre unge mænd i Vestjylland, en tid karl i Slesvig. I 1876 kom han til Janderup sogn og fik sig et husmandssted. Stedet blev efterhånden til en pæn lille gård.

Gregers og Maren Simonsen var begge flittige, nøjsomme og troende mennesker.

Gregers og Maren Simonsen, Kærup

De fik i deres ægteskab 7 børn. Heraf døde de to små som spæde, og en datter, Kirsten Marie Simonsen, døde kun 11 år gammel.

Voksne blev:

2.a. ANE LAURINE SIMONSEN, født 1879, død 1965.

Hun var gift med købmand Hans Marius Steffensen i Stenvad på Djursland. Overlæge, dr.med. Karl Anker Steffensen i Hobro er deres søn. Desuden er der en datter, Gudrun gift Gleerup.

2.b. MARIE SOFIE SIMONSEN, født 1885, død 1973.

Hun tog lærereksamen fra Haslev seminarium i 1914. Havde forinden været vinterlærerinde i nogle år, bl.a. i Dyreby. Blev 1/8 1914 ansat ved Haslev gymnasium, hvor hun var i mange år. Blev førtidspensioneret på grund af sygdom. Var ugift.

2.c. ANE SIMINE SIMONSEN, født 1887, død 1953. Hun

var gift med gårdejer Marius Kahr i Ørum-Djurs, siden Ulstrup pr. Stenvad. I ægteskabet er der to sønner, Svend Kahr, underdirektør i Dansk Arbejdsgiverforening, og Gunnar Kahr, gårdejer i Fannerup.

2.d. KATHRINE SIMONSEN, født 1889, død 1963. Hun var

gift med slagter og husmand Theodor Hjelmager i Drastrup Kær nær Randers. I ægteskabet er der en datter, Hedvig, der er gift med gårdejer Jacobsen i Vester Alling pr. Auning.

3. HANS LAUSTSEN, født i Dyreby, Henne sogn i 1850, død i Esbjerg 1937. Han var fra 1874 en tid tjenestekarl i Varde. I 1882 blev han i Henne kirke gift med sin kusine, Ane Bolette Sophie Pedersen, der var datter af hans farbroder, husmand Peder Skaarup Sørensen i Henneby. Sophie Pedersdatter blev født i Henne i 1858 og døde i 1929 i Esbjerg.

I 25 år havde ægteparret en gård i Dyreby, men måtte så sælge, og i løbet af 2 år boede de 9 forskellige steder.

Til sidst flyttede de til Esbjerg, hvor Hans Laustsen gennem mange år var kusk for melhandler L. Petersen i Kongensgade. Hans og Sophie Laustsen havde 9 børn:

3.a. LAURITS SKAARUP LAUSTSEN, født og død i 1885.

3.b. LAUGETHE PETREA LAUSTSEN, født 1886, død 1958. En ulykkelig kærlighedshistorie skal have bevirket, at hun blev lidt "egen". Hun forblev ugift og plejede og passede sin gamle fader i hans sidste leveår.

3.c. AGNETHE PETREA LAUSTSEN, født 1887, død 1957. Hun havde i mange år et mælkeudsalg i Kvindernes Hus i Torvegade i Esbjerg. Var ugift.

3.d. KIRSTINE KATRINE LAUSTSEN, født 1890, død 1967. Hun var gift med Søren Jørgensen, der i henved 30 år var ansat ved ØK i København. Havde 2 sønner og 2 døtre.

3.e. LAURITS SKAARUP LAUSTSEN, født 1893, død 1901. Han døde af et hundebid.

3.f. METHA MARIE LAUSTSEN, født 1897, død 1950. Hun var gift med snedker Åge B. Kristensen i Åbyhøj. Havde 3 døtre.

3.g. PETER SKAARUP LAUSTSEN, født i 1899. Han har været restauratør i Fredericia. Gift 1. gang med Meta Schønemann, der døde i 1946. Gift 2. gang med Mathea Hansen Jæger.

3.h. MARVINE DORTHEA LAUSTSEN, født 1901, død 1967. Hun var gift med Frederik Madsen, der var jernbane-arbejder ved banen i Esbjerg.

3.i. LAURITS SKAARUP LAUSTSEN, født i 1903. Han er handelsuddannet. Var i mange år kontorist ved FDB. Er gift med Dagmar, født Pedersen. Hun er fra Ho og født der i 1908. Har en søn og en datter.

4. ANDREAS LAUSTSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1853, død i Janderup 1929. Han var gårdejer i Strudvad i Janderup sogn og blev 1. gang i 1883 gift med Mette Kristine Christensen, datter af gårdejer i Strudvad Christen Madsen og hustru, Maren Madsen. Mette Laustsen døde kun 35 år gammel i 1899 fra 5 børn. Andreas Laustsen blev siden gift med Andrea Andersen, født 1878 på Fredericia Mark, død 1933 i Janderup. Der var ingen børn i dette ægteskab.

På sine gamle dage boede Andreas Laustsen med sin kone Andrea i et lille hus i Janderup stationsby. Gården var da blevet overtaget af datteren Ane og dennes mand.

Andreas Laustsen og hans første kone Mette havde følgende børn:

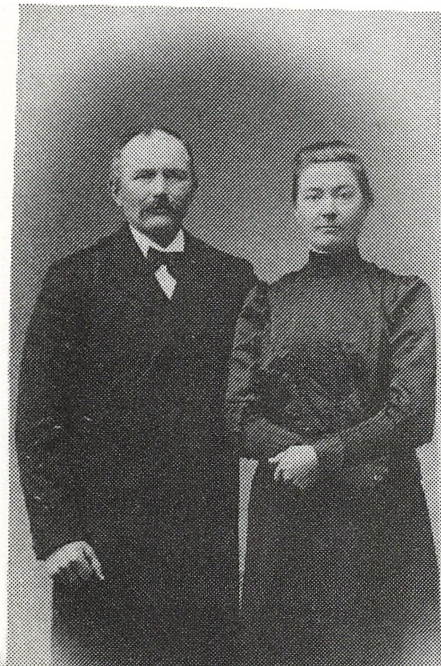
4.a. MAREN LAUSTSEN, født i Strudvad 1884, død i 1903 19 år gammel på Fredericia sygehus af tyfus.

4.b. ANE LAURINE LAUSTSEN, født i Strudvad 1887, død på Varde sygehus 1974. Hun var gift med Anton Høj Thomsen fra Filsø, Henne sogn, født 1886, død i Strudvad 1938. De overtog gården i Strudvad, vist nok til stor sorg for Anes broder Laurids, der havde håbet at skulle have gården. Flere børn.

4.c. LAURIDS SKAARUP KRISTIAN LAUSTSEN, født i Strudvad 1890, død 1968 i Holy Cedar Glen i staten New York. Var farmer. Gift i 1917 i Plainsfield med Sine Marie Madsen, født i Bordrup, Ål sogn, 1891. Flere børn.

4.d. KRISTEN MADSEN LAUSTSEN, født i Strudvad 1895. Gift 1927 i Ølstrup ved Randers med Anna Kathrine Jensen, født i Ølstrup i 1902. Har været gårdejer i Krusbjerg ved Ølgod og sognefoged s.st. i næsten 40 år. Gården, der hedder Nordbjerggård er nu overtaget af en søn. En anden søn er adjunkt, og en datter er gift i Ringkøbing.

Andreas og Mette
Laustsen, Strudvad.

Ole og Nicoline Laustsen,
Dyreby.

4.e. JOHANNES THEODOR LAUSTSEN, født 1895 i Strudvad, (tvillingbroder til Kristen). Død 1964. Han var husmand på Alslev Østermark. Gift 1924 i Janderup med Barbara Kirstine Madsen, født 1903 i Janderup.

5. BOLLERUP SOPHUS LAUSTSEN, født 1859 i Dyreby, Henne sogn, død i Esbjerg 1947. Om ham fortælles der i kapitel 1.

6. OLE LAUSTSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1864, død samme sted i 1932 efter et ulykkestilfælde. Han faldt ned fra et hølæs.

Han var opkaldt efter en morbroder, Ole Hansen, der druknede under fiskeri på Vesterhavet.

Ole Laustsen overtog den gamle slægtsgård ved sit giftermål og gav sine gamle forældre, Laust Skaarup Sørensen og Ane Hansdatter, aftægtil til de i deres høje alderdom døde i 1899. Han blev i 1892 gift med Nicoline Riber, der var født i Fidde, Henne sogn 1873. Hun var datter af gårdejer Jørgen Nielsen Riber og hustru Ane Margrethe Bertelsen. Ægteparret fik gjort den gamle gård til en mønstergård, bl.a. byggede de et nyt stuehus, og lige så dygtig hun var indendørs var han udendørs.

De var meget religiøse og skænkede en smuk lysekrone til Henne kirke.

Som sin fader kom Ole Laustsen ind i sognerådet, hvor han virkede i mange år.

Nicoline Laustsen drev i nogle år efter Oles død gården ved hjælp af en bestyrer, men solgte den så til sidst og flyttede ind i et hus i Henne, hvor hun boede til sin død i 1952.

Ole og Nicoline Laustsen var barnløse og var altså de sidste af den gamle slægt på gården i Dyreby. Tilbage til 1600-tallet og måske længere har søn eller svigersøn fulgt efter fader eller svigerfader på denne gård, oprindelig som fæstere, men fra 1783 som ejere.

K A P I T E L 4

ANE DORTHEA PEDERSENS FORÆLDRE:

PEDER SKAARUP SØRENSEN OG

ANE CHRISTENSDATTER BRUUN

PEDER SKAARUP SØRENSEN OG
ANE CHRISTENSDATTER BRUUN

Peder Skaarup Sørensen blev født den 7/8 1823 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn, som det fjerde barn i gård-ejer Søren Melsen og Bodil Sophie Skaarups ægteskab, og han blev døbt den 10/8. Gudmoder var pige Anna Jesdatter fra Filsø Ø, og fadderne var: Laurids Skaarup fra Grydvad mølle, gårdejerne Jens Lauridsen og Christen Thøstesen fra Dyreby, ungkarlene Melsen Melsensen og Anders Melsen ligeledes af Dyreby, og Anna Marie Hansdatter og Niels Gregersens kone samme sted fra.

Sammen med sine søskende gik han i skole på nabogården hos Hans Gregersen, der var skoleholder. I 1838 blev han konfirmeret og fik karakteren - meget god -. Han blev boende hjemme på gården endnu i mange år og hjalp først faderen, siden sin broder Laust, som karl. Hvert forår fiskede han sammen med de andre unge karle på egnen fra Nymindegab. --- Et hårdt liv.

I 1848, da krigen kom, blev han indkaldt til Første Jæger Corps, 4. kompagni, og han kom til at gøre alle 3 krigsår med.

De $\frac{3}{4}$ af hærens menige (og det var jo dengang kun bønderkarle) var ganske utrænede og havde kun været indkaldt godt 14 dage, da de egentlige kampe begyndte med slaget ved Bov den 9. april 1848. Fantastisk, at det ikke gik danskerne værre.

Peder Melsen, som han kaldtes til daglig, var med i de fleste slag. Således var han i 1850 med i "det største slag, der har stået i Norden", slaget på Isted hede den 25. juli. Hans kompagni stod på venstre fløj og skulle være med til under oberst Læssøes ledelse at tage Grydeskov i passet mellem Isted sø og Langesø. Det var her, Læssøe blev hårdt såret og udtalte de berømte ord, inden

han døde: "Vil I gjøre Eders Oberst en Tjeneste, saa tag Skoven". "Og, fortalte Peder Melsen sidenhen, "vi tog den jo ogsaa, men det kneb ellers, for tyskerne var rigtignok snilde". Efter kampen lå der på slagmarken 862 døde danskere. I alt var danskernes tab med sårede og fanger 3648 mand. Slesvig-holstenernes tab var i alt 5000 mand.

Krigen begyndte efter dette store slag at ebbe ud - dog kom endnu det voldsomme slag den 4. oktober om Frederiksstad, hvor Peders broder Laust var med. I begyndelsen af 1851 var der sejrindtog i København, og her var Peder Melsen med, og den 10. samme måned blev han hjemsendt og kunne vende hjem til fødegården i Dyreby.

Den 8/10 1856 blev Peder Skaarup Sørensen af Dyreby, 33 år gammel, i Henne kirke viet til Ane Christensdatter Bruun af Henneby. Forlovere var fædrene, Christen Pedersen Bruun og Søren Melsen. Ane Christensdatter var da 23 år, født i 1833 og døbt i Henne kirke den 20/6. Hun var datter af husmand Christen Pedersen Bruun og Ane Dorthea Hansdatter. Ved dåben blev hun båret af mosteren, Mette Hansdatter, og blandt fadderne var morfaderen Hans Christian Christensen.

De unge overtog Christen Bruuns lille gård, der som tidligere fortalt, var en gammel slægtsgård, hvor Anes famili havde siddet i flere generationer.

Ved folketællingen i 1860 boede på gården:

Peder Skaarup Sørensen, 36 år, gårdmand

Ane Christensen, 27 år, hans kone

Christen Pedersen, 4 år

Ane Bolette Sophie Pedersen, 2 år

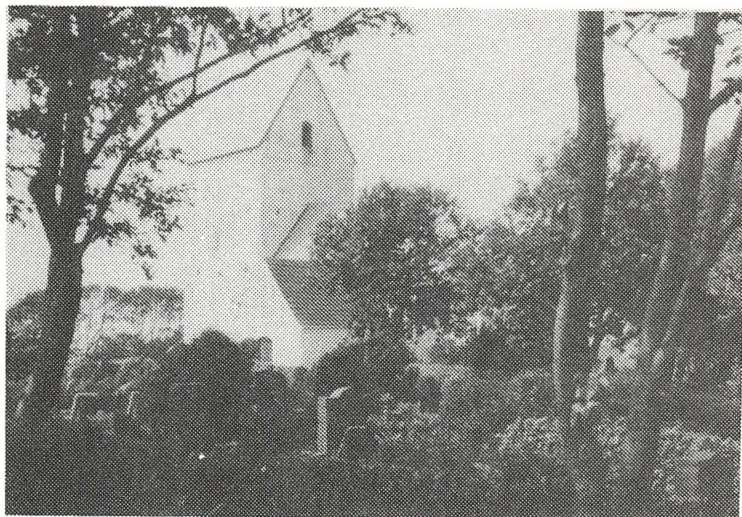
- - -

Ane Mortensdatter, 86 år, født i Lydom, på aftægt

- - -

Blåbjerggård i Henneby. Fot. 1970.

Henne kirke.

Christen Pedersen Bruun, 56 år, født i Orten
 Ane Dorthea Hansdatter, 55 år, begge på aftægt,
 Mette Christensen, 25 år, væverpige

- - -

Peder Skaarup Sørensen havde altså 2 hold på aftægt, og det kunne til tider godt være en tung byrde. Hans kone, Ane, havde som sin søster Mette lært at væve og havde ligefrem salgsudstilling i en stue af de ting, hun vævede. - Det var godt med en lille ekstraindtægt. - Tit sad hun, når man kom ind i stuen, nydelig og rank som et lys ved sin væv.

Der kom efterhånden flere børn, men i 1868 ramtes familien af en stor sorg, idet den lille Ane Dorthea døde af halssyge kun godt 6 år gammel. Hun skulle ikke glemmes, og da der i 1871 igen blev født en lille pige på gården, fik hun de samme navne, Ane Dorthea.

I 1876 fik Peder Skaarup Sørensen - ligesom sin broder Laust - en medalje for sin deltagelse i krigen 1848 - 50. Fra krigens tid stammede vist også hans stive venstre arm, et handicap som nok kunne genere i det daglige arbejde.

Først i 1880 ved svigerfaderen Christen Bruuns død, var der ikke flere aftægtsfolk i gården, men da var Peder Melsen også henved de 60 år selv.

Den 25/10 1888 døde hans kone, Ane Christensen, kun 55 år gammel af kræft i halsen, og det blev nu den unge svigerdatter Marie, gift med sønnen Søren, der kom til at stå for husholdningen. I 1891 overlod han sønnen og svigerdatteren den lille gård og gik selv på aftægt. I en del år boede gamle Peder Melsen sammen med dem og fulgte dem også til Houstrup, da Søren Melsen blev opsynsmand i Blåbjerg plantage. Den gamle gård var da i 1896 blevet overtaget af Peder Stage.

I 1908 i august indtraf en af de helt store begivenheder for befolkningen i Vestjylland: der kom kongebesøg. Frederik den 8. og dronning Lovise besøgte da bl.a. Blåbjerg plantage, hvor der på festpladsen var forsamlet langt

Peder Skaarup Sørensen, Henneby.

over 1000 mennesker. Der blev holdt taler og sunget sange, og som Illustreret Tidende fortæller, kongen hilste her på "den gamle bonde". - Det var Peder Melsen, der i sit bedste vadmelstøj og støttet til sin stok, frimodigt og stolt hilste på sin konge, som man kan se det på billedet i bladet.

En tid boede Peder Melsen også hos sin yngste datter Ane Dorthea og hendes mand Bollerup Laustsen i Oxbøl, og hans børnebørn i dette hjem har siden fortalt, hvor nem og god han var - og hvor gammeldags nøjsom.

Sine sidste år tilbragte han på aftægt hos Peder Stage i den gamle gård, han selv havde ejet engang. Han var altid glad, når et af børnebørnene kom på besøg. Så skulle de se, hvor fint han - skønt nær de 90 - kunne holde sin stue og sit køkken, hvor gryderne til det gammeldags komfur blev holdt så renskurede, også under bunden, at de kunne stå hvor-somhelst. Han viste også gerne sit ligtøj frem, som han havde liggende i den nederste skuffe i dragkisten.

Peder Skaarup Sørensen blev 94 år gammel. Han døde på aftægtsstedet den 5/3 1918 og blev begravet hos sin kone på Henne kirkegård den 15/3.

Peder Skaarup Sørensen og Ane Christensdatter Bruun havde følgende børn:

1. CHRISTEN BRUUN FEDERSEN, født 1856 i Henneby, død ung i Amerika, hvor han var herskabskusk. Han nåede ikke at høre om moderens død hjemme i Danmark i 1888, og hun nåede ikke at høre om hans død.
2. ANE BOLETTE SOPHIE PEDERSEN, født 1858 i Henneby, død 1929 i Esbjerg. Hun blev i 1882 gift med sin fætter, Hans Laustsen. Se kap. 3.
3. ANE DORTHEA PEDERSEN, født 1861 i Henneby, død s. st. 1868 kun godt 6 år. Hun døde af halssyge.

Sophie og Hans Laustsen med deres børneflokk,
Bagest: Laugethe, Agnethe, Kirstine, Metha.
Forrest: Marvine, Peter, Laurits.

Marie og Søren Melsen,
Oksby.

4. SØREN FEDERSEN MELSEN, født i Henneby 1867, død på Oxbøl alderdomshjem 1955. Han blev i 1887 gift med Ane Marie Christensen, der var født i Nysogn på Holmlands Klit i 1866, datter af Jens Christensen af Ørbjerg og Kathrine Nielsine Thygesen af Årgab. Marie kom som lille til Henneby, hvor hun blev plejebarn hos mosteren, Ane Kirstine Thygesen, gift med strandfoged Christian Sørensen Gundesen. Marie Melsen døde i 1941 i det lille hus - foræret dem af sønnen Christen i Canada - beliggende over for Oksby gl. kirke.

Søren Melsen overtog i 1891 gården i Henneby efter sin fader, Peder Skaarup Sørensen, der nu havde fundet det på tide at gå på aftægt. Indtil 1896 boede Søren Melsen på gården med sin familie, så overdrog han den til Peder Pedersen Stage fra Klinting og drog til Houstrup for at blive opsynsmand i Blåbjerg plantage. Ved folketællingen i 1901 var Søren Melsen indsidder i Houstrup og arbejdede stadig i statens plantage, og han og Marie havde på dette tidspunkt 6 børn. Endnu i 1911 boede familien i Houstrup, men siden blev Søren Melsen bestyrer af øen Langli, der ejedes af en grosserer i København. Da øen blev solgt, flyttede familien til Nr. Oksby, og Søren Melsen kom til at arbejde i Bordrup plantage. I 1927 flyttede de til huset ved Oksby gl. kirke, og her døde Marie i 1941.

På sine gamle dage boede Søren Melsen i Esbjerg og havde da den store oplevelse at komme en tur til Canada for at besøge sine børn og børnebørn der. Sine sidste år boede han på alderdomshjemmet i Oxbøl, og her døde han højt bedaget i 1955.

Søren og Marie Melsen havde følgende børn:

4.a. ANE (ANNA) PETREA JENSINE KRISTINE MELSEN, født 1888 i Henne, død 1960 i Esbjerg. Hun blev i 1913 gift med sejlmaestermester Claus Clausen Spangsborg i Esbjerg, født 1888, død 1945. 2 børn.

4.b. KRISTIAN BRUUN MELSEN (CHRIS MELLSEN), født 1890 i Henne, død i Standard, Alberta i Canada 1954. Rejste i 1911 - efter at han havde været et år på Vallekilde højskole - til Iowa, siden til Salinas i Californien. Deltog i 1. verdenskrig i den amerikanske hærs 80. division og blev dekoreret for tapperhed. Kom i 1919 til Standard i Alberta i Canada, hvor han fik en stor farm. I 1928 giftede han sig med Ellen Jørgensen, der samme år var kommet til Canada. Hun er født i 1903 på Fanø.

Chris Mellsen blev en kendt mand i Alberta og var en meget dygtig farmer. Under 2. verdenskrig kørte han rundt i staten og tegnede krigsobligationer for et meget stort beløb. Hjalp sine gamle landsmænd, hvor han kunne. Var medlem af Canadian Legion og fik i 1947 Chr. 10.'s Frihedsmedalje. I ægteskabet er der 2 sønner.

4.c. PETER SKAARUP MELSEN, født 1892 i Henne, død i Esbjerg 1926. Han var fisker og havde egen kutter. Han var gift med Kristine, født Madsen, der endnu lever i Esbjerg. Hun er født i 1894 i Guldager, og hun har 2 sønner.

4.d. AKSEL THEODOR MELSEN (AXEL MELLSEN), født 1894 i Henne, død i Standard, Alberta i Canada 1962. Rejste i 1927 først til Chicago, U.S.A., men fortsatte så videre til Standard i Canada. Var landmand til omkring 1953, men blev så postbud og fortsatte hermed til sin død. Var ugift.

4.e. LYDIA RIGMOR MELSEN, født 1897 i Henne, død i Esbjerg i 1953. Hun var gift med pølsemaker John Nielsen.

4.f. VALDEMAR MELSEN (WALTER MELLESEN), født i Henne 1899, død i Standard, Alberta i Canada 1961. Kun 17 år gammel rejste han til Californien. Her blev han, til hans storebroder Chris blev hjemsendt efter 1. verdenskrig. Sammen rejste de så til Seattle. Chris fortsatte til Standard, mens Walter blev i Seattle til 1921. Da skrev Chris og bad ham komme til Standard, og her blev han så farmer. Det var han indtil 1957, da han på grund af dårligt helbred måtte holde op. En svigersøn har nu farmen. I 1924 blev han gift med Pearl Hansen. I ægteskabet er der 3 piger.

4.g. OLGA MELSEN, født i Henne 1901. Hun var gift med fiskeskipper Soren Thuesen i Esbjerg. I ægteskabet er der 1 søn og 1 datter.

4.h. ELNA MARIE MELSEN, født i Henne 1903. Hun var gift med skovarbejder Niels Hansen i Ho. I ægteskabet er der 1 datter.

4.i. VERA MELSEN (MELLESEN), tvilling, født i Henne 1906, død 1976 i Vancouver. Kom i 1928 til Canada, hvor hun siden blev gift med Hans Jørgensen fra Nordby på Fanø. Han var broder til Ellen Jørgensen, gift med Chris Mellsen. Hans Jørgensen kom i 1931 til Standard og var farmer her i 20 år. Efter hans død blev Vera gift med Hilbert Nielsen og flyttede til Vancouver. I hendes 1. ægteskab er der 2 sønner.

4.j. EVA MELSEN, tvilling, født i Henne 1906, død i Lunde i Oksby sogn i 1924 kun 18 år gammel. Hun tjente i Lunde brugsforening ved sin død.

4.k. SELMA MELSEN, født i Henne 1911. Hun var gift med Sigfred Carlsen, der døde i Grenå 1973. I ægteskabet er der 1 datter.

5. ANE DORTHEA PEDERSEN, født i Henneby 1871, død i Esbjerg 1952. Hun blev i 1890 gift med sin fætter Bollerup Sophus Laustsen. Se kap. 1.

K A P I T E L 5

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSENS BEDSTEFORÆLDRE:

1) SØREN MELSEN OG BODIL SOPHIE SKAARUP

2) HANS SIMONSEN OG MAREN PEDERSDATTER

SØREN MELSEN OG BODIL SOPHIE LAURIDSDATTER SKAARUP

Bollerup Sophus Laustsens farfader hed Søren Melsen, og han blev født i 1790 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn, og blev døbt i Henne kirke den 17. oktober. Hans forældre var gårdmand og selvejer Meels Andersen og hustru, Mette Sørensdatter.

Kort forinden var Mettes fader i Hjulsager død. Han hed Søren Christensen Nørgård, og den lille dreng blev da opkaldt efter ham. Ved dåben blev han båret af sin mormoder, Søren Nørgårds enke, Else Nielsdatter, og fadderne var: Niels Gregersen i Dyreby, Christen Sørensen i Hjulsager (hans morbroder), Gregers Hansens hustru i Dyreby og bryggerspigen Dorthe på Hennegård.

Allerede i 1801 mistede Søren Melsen sin fader, Meels Andersen, og året efter giftede hans moder sig med Hans Andersen, en broder til Meels. Hans Andersen havde hidtil arbejdet på gården som karl, og kun 10 år fik han lov at være mand i gården. I 1811 døde han af tuberkulose, og det blev nu Søren Melsen, der som ældste søn på gården overtog denne, 21 år gammel.

På et gammelt kort - opmålt i 1819 - kan man se gården ligge midt i landsbyen ved vejen til Varde. Den var trelænget, og foruden hovedlodden var der lodder i køret og på heden ved Filsø og en lod i Lønne sogn. I alt var der 141 tdr. land, der ved den nye matrikulering i 1844 blev opmålt til 1 tdr. 7 sk. 2 fk. og 2 alb. hartkorn.

Søren Melsens moder, Mette Sørensdatter, fortsatte med at stå for husholdningen til Sørens giftermål. På gården boede på aftægt Sørens gamle farmoder, Maren Jacobsdatter. Hun døde i 1815 - i følge kirkebogen 92 år gammel. På gården boede også Sørens hel- og halvsøskende undtagen 2 fra faderens første ægteskab.

Den 21/10 1815 blev Søren Melsen i Janderup kirke gift med Bodil Sophie Lauridsdatter Skaarup. Forlover for Søren var selvejer i Hyllerslev i Janderup sogn, Anders Hansen Friis, der vistnok var en slægtning af ham. Bodil Skaarups forlover var hendes fader, Laurids Pedersen Skaarup, der var møller i Grydvad mølle. Bodil var 23 år gammel, da hun blev gift. Hun blev født i Outrup sogn i 1793 på en gård i Bækhus, som hendes fader da havde. I 1809 var hun blevet konfirmeret i Janderup kirke og havde af præsten fået karakteren - nogenledes.

I næsten 30 år stod nu Søren Melsen og Bodil Sophie Skaarup for styret på slægtsgården. På aftægt havde de Sørenns moder, Mette Sørensdatter. Hun døde i 1836. I begyndelsen af deres ægteskab brændte gården. Det var i 1822, og vistnok alle dyr omkom, for man har siden i slægten fortalt, at gode naboer kom og forærede dem en ko. På gården kom der efterhånden en børneflokk på 8. Og børnene fik lov at tage fat, så snart de overhovedet kunne. Der var får, der skulle passes på de store hedestrækninger, køer skulle malkes, og det var selvfølgelig med håndkraft. Man høstede med le - det var karlenes arbejde - bagefter fulgte pigerne og bandt op. Ledige hænder tålte ikke. Man kunne altid binde hoser (strikke strømper). Man sagde: "Når te een sjæl gjør'et, så er der både takket og betålt".

En landøkonom, J.C. Hald, skriver i en bog fra 1833 om folk i Vestjylland: "... et godmodigt, nøjsomt, vindskibeligt og hårdført folkefærd, som i disse egenskaber overgår såvel de øvrige beboere af den jyske halvø som nationen overhovedet".
- - - Og de ord passer godt på Melsen-slægten.

Gamle skikke holdt sig længere herude vestpå end andre steder i landet, og overtroen var stor. Man troede fuldt og fast på gengangere og varsler som forbrand og liglys, der varslede ildebrand og død. Og brugen af folkedragt holdt sig også længere her. Man spiste selvfølgelig af samme fad og drak af samme kops. Husfaderen sad for enden af langbordet, sønner og karle på langsiden, mens madmoder og piger gik til og fra og serverede, - og man sagde I til aftægtsfolk og forældre.

Hans Torbøl fortæller i en lille afhandling, at når man dengang (ca. 1840) kom til gilde og trådte fra forstuen ind i gildestuen, så trak man sin kasket eller hue ned over panden, gjorde et skridt til højre, idet man plantede sig med ryggen lige op mod dørstolpen og sagde: "Gu Awten". En af husets folk kom så med en bakke, hvorpå der lå kager og kringler, en anden kom med snaps, der dengang bestod af brændevin til mændene og sirup blandet med brændevin til kvinderne og børnene. Først når man havde nydt af disse ting, lød det: "Vær saa gue o kom fræ æ Dar". Torbøl skriver videre, at denne skik får ham til at tænke på ældgamle dage med ufredstider, hvor man skulle vise, at man kom med fred, før man kunne bydes velkommen.

Søren Melsen og Bodil Sophie Skaarup var ualmindelig stærke og kraftige mennesker, som ikke kendte til sygdom, før de var højt oppe i årene. De blev begge meget gamle og nåede at se slægten Melsen vokse sig stor og stærk i sognet. Den 26/7 1880 døde Bodil Sophie, næsten 88 år gammel, og året efter den 28/3 1881 fulgte hendes ægtemand igennem 65 år, Søren Melsen efter. Han blev godt 90 år.

I tid rækker Søren Melsen fra Den store franske Revolutions tid og frem til Estrups tid. Han var 17 år, da den fjerntliggende hovedstad København blev bombet af englænderne, og som ung gårdejer måtte han gennemleve nogle af de værste år i dansk landbrugs historie. I treårskrigen og i krigen 1864 måtte han og hans kone frygte for sønnernes liv. Men det var også i den sidste del af deres levetid, at man for alvor tog kampen op mod sandflugten, der i århundreder havde hærget vestkystens sogne. I Henne sogn påbegyndtes omkring 1870 beplantning af klitterne med gran og fyr. Det skulle bedre tæmme sandet end de hjælmeplanter, man før havde brugt, og i løbet af nogle få årtier blev sandflugtens svøbe besejret.

Søren Melsen og Bodil Sophie Lauridsdatter Skaarup havde følgende børn, der alle i daglig tale kaldtes med efternavnet Melsen:

1. LAUST SKAARUP SØRENSEN, født 1816 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn, død s. st. 1899. Læs om ham i kap. 3.

2. MELSEN SØRENSEN (opkaldt efter sin farfader Meels Andersen), født 1818 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Som den eneste af Søren Melsens sønner deltog han ikke i nogen af Slesvig-krigene. Han giftede sig i 1847 med Ane Jørgensen og overtog i 1848 en gård i Dyreby. Gården havde han til 1878, da sønnen Søren Melsen overtog den. Ane Jørgensen var datter af gårdejer i Houstrup Jørgen Sørensen og hustru, Mette Jensdatter.

Melsen Sørensen døde i 1890, 71 år gammel.

Der var mindst 3 børn i ægteskabet.

3. GJERTRUD MARIE PÆTREA SØRENSDATTER, født 1821 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. (Opkaldt efter sin mormoder Gjertrud Marie Smidt). Hun blev gift 1842 i Henne med husmand og bådebygger Niels Søren Ingvard Hansen i Sønder Bork, søn af gårdmand og pramfører Hans Christen Olesen Lønne og hustru, Kirsten Marie Ingvarsdatter. De fik mange børn, og familien må have ført et meget strengt og nøjsomt liv. Ved folketællingen i 1860 bor der i deres lille hus i Sønder Bork: Gjertrud og Ingvard og deres 7 børn, desuden Ingvars gamle moder og hans søster, altså 11 mennesker i alt.

Gjertrud Sørensdatter døde i 1889, og hendes mand Ingvard Hansen i 1897.

4. PEDER SKAARUP SØRENSEN, født 1823 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn, død i Henneby 1918. Læs om ham i kap.4.

5. METTE MARIE SØRENSDATTER (opkaldt efter sin far-moder Mette Sørensdatter), født 1827 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Som barn boede hun hos sine bedsteforældre, Laurids Skaarup og Gjertrud Smidt, aftægtsfolk i Grydvad mølle i Janderup sogn. Hun blev i 1857 i Henne kirke gift med husmand og fisker Christen Christensen i Houstrup, søn af gårdejer Christen Hansen og hustru, Stine Christensdatter. Tidligt blev Mette Sørensdatter enke. Hendes mand druknede i 1869 ved indsejlingen til Nymindegab. Han var fører på fiskerbåden, der kæntrede, og hvori også hans broder befandt sig. Og deres gamle moder stod på den yderste klitrække og så båden kæntre og de to søner forsvinde i bølgerne. Christen drev ind en måned senere, broderen Graves blev aldrig fundet.

Mett' Melsen, som hun kaldtes, lod sig ikke slå ud, men som den stærke kvinde, hun var, drev hun selv den lille ejendom i mange år. Sine sidste år boede hun på aftægt hos en slægtning, husmand Niels Kristian Nielsen i Houstrup, og her døde hun i 1898. Hun og Christen Christensen havde 1 søn.

6. SØREN BØRGESSEN WANDBORG SØRENSEN (sikkert opkaldt efter den præst, der i Janderup kirke havde viet hans forældre, og som hed Søren Børgesen Wandborg). Han blev født 1829 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Som voksen blev han husmand i Houstrup, men fiskede samtidig og var ansat ved redningsvæsenet som bådformand af redningsbåden i Nymindegab. Han var med til at redde mange menneskeliv og blev dannebrogsmænd. Han var med i 1864 og blev taget til fange i Dybbøl skanser og ført til Menden i Sydtyskland som krigsfange.

Forinden da var Søren Børgesen Wandborg Sørensen i 1855 blevet gift med Ane Mathea Christiansen, datter af strandfoged og gårdejer i Houstrup Christian Madsen og hustru, Else Mortensdatter. En søn af dem, Søren Melsen Sørensen fik i 1908 tilladelse til at føre slægtsnavnet Børges og kom til at hedde Søren Melsen Børges.

Søren Børgesen Wandborg Sørensen døde i 1905 som aftægtsmand på sin gamle ejendom hos svigersønnen Niels Kristian Nielsen, og Ane Mathea Christiansen døde s. st. i 1900. Der var flere børn i deres ægteskab.

7. ANDERS SØRENSEN (opkaldt efter en farbroder, Anders Melsen, der var død kort forinden hans fødsel). Født 1832 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Han var dragon i krigen 1864 og havde general Cai Hegermann-Lindencrone som chef. Nogle år før krigen var han i 1860 i Sønder Bork blevet gift med Jeppesine Marie Nielsdatter fra Skrumsager Mark. Hun var datter af husmand og smed Niels Olesen og hustru, Maren Jeppesdatter og født der 1839. Jeppesine døde efter kort tids ægteskab, hvorefter Anders Sørensen giftede sig med hendes søster, Kirstine Nielsdatter, født 1841.

I 1909 døde Anders Sørensen og omtales da som partikulier af Skrumsager Mark. Kirstine Nielsdatter døde i 1916. Deres gravsted findes endnu (1976) på kirkegården i Sønder Bork.

Der var i de to ægteskaber 5 sønner og 1 datter.

8. ANE SØRENSDATTER, født 1835 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Hun døde i 1843 kun 8 år gammel. Hun blev kørt over af løbske heste.

HANS SIMONSEN OG MAREN PEDERSDATTER

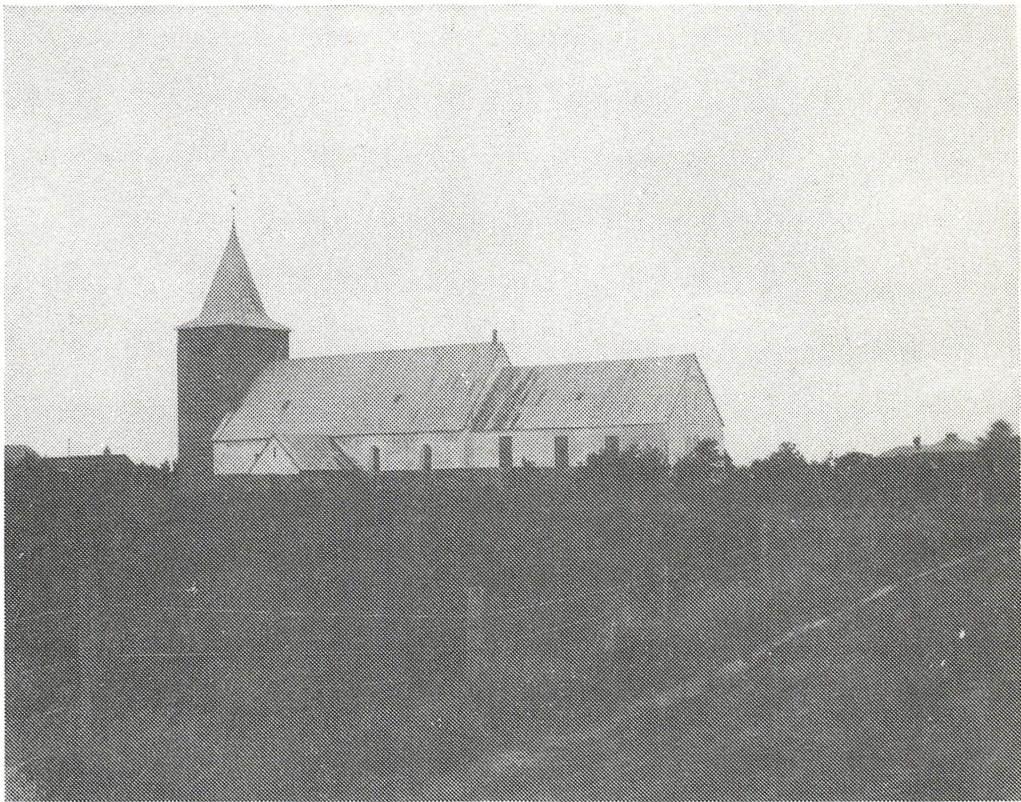
Bollerup Sophus Laustsens morfader hed Hans Simonsen. Han var gårdmand i Troldholm i Ål sogn.

Der var dengang kun 3 gårde i det lille samfund, der ligger nordligst i sognet helt oppe ved den engang så store Filsø. Gården, der var trelænget, lå med hovedlodden ved vejen, der løber fra Søvig mod Janderup, men desuden var der en hedelod i Vester Vrøgum og en englod helt ude ved søen. I alt var der 76 tdr. land - hedelodden ikke medregnet - som ved den nye matrikulering i 1844 blev vurderet til 2 tdr. 3 skpr. 1 fk. 2 $\frac{1}{4}$ alb. hartkorn.

Hans Simonsen blev født på gården i 1775 og blev døbt i Ål kirke på Marie Bebudelsesdag. Hans forældre var gårdfæster Simon Hansen og hustru, Maren Olufsdatter, og ved dåben blev han båret af Niels Pedersens hustru i Skjødstrup (en faster). Fadderne var: Søren Pedersen i Skjødstrup (onkel), Niels Hansen i Oxbøl (onkel), Niels Olesen i Vester Vrøgum (morbroder), Hans Hansens datter i Troldholm (faster) og Ole Nielsens døtre i Vester Vrøgum (mostre).

Den sidste fjerdedel af 1700-tallet var spændende år for befolkningen på landet. I 1788 kom stavnsbåndets ophævelse, og rundt om begyndte bønderne at købe deres gårde til selveje. Udskiftning og udflytning af gårdene tog også fart.

Alt dette må have optaget Hans Simonsen, der var ung mand i de år, men som ægte vestjyde har han nok ikke brugt store ord. Han var sikkert som andre vestjyder: arbejdsom og målbevidst, fåmælt og måske lidt mistænksom, men også religiøs. Den barske tilværelse herude vestpå i den nøgne egn, hvor sandflugt gennem århundreder havde været en slem fjende, gjorde folk stærke og lidt indesluttede. De lærte at stole på egne kræfter og bruge dem hårdt og sammenbidt.

Ål kirke.

Søndag den 6/10 1805 blev Hans Simonsen fra Troldholm og Maren Pedersdatter fra Grærup angivet som forlovede og den 1/11 blev de viet i Ål kirke. Forlovere var de to fædre, Simon Hansen af Troldholm og Peder Nielsen af Grærup. De to unge var fætter og kusine, idet deres mødre var søstre.

Maren Pedersdatter blev født i Grærup, Ål sogn, i 1786 og døbt den 29. januar. Hun var datter af gårdmand i Grærup Peder Nielsen og hustru, Pernille Olufsdatter, og ved dåben blev hun båret af Gunder Nielsens hustru i Øster Vrøgum, og fadderne var: Jacob Pedersen i Oxbøl, Mads Jensen i Borre, Mads Østergård i Grærup, Laust Sørensen, Dorte Christensdatter og Mette Simonsdatter også fra Grærup.

Det blev strenge år de første år i deres ægteskab. Først krigsårene 1807 - 14, så den forfærdelige nedgangstid for landbruget o. 1820. Et kuriøst minde fra krigsårene: der blev holdt vagt på Baunhøj ikke langt fra gården. Man skulle være parat til at tænde bål, hvis englænderne skulle gå i land. (Det var sidste gang Baunhøj blev brugt på den måde).

I 1809 døde Hans Simonsens moder, aftægtskone Maren Olufsdatter, og i 1824 hans fader, Simon Hansen. Han blev gammel efter datidens forhold, næsten 80 år.

Ved folketællingen i 1834 boede på gården:

Hans Simonsen, 59 år, gårdmand
 Maren Pedersdatter, 49 år, hans kone
 Desuden følgende børn:
 Simon Hansen, 26 år
 Ole Hansen, 20 år
 Pernille Hansdatter, 16 år
 Mette Kathrine Hansdatter, 15 år og
 Ane Hansdatter, 12 år

Derudover havde Hans Simonsen og hans kone Maren en søn Peder Hansen og en datter Magdalene Hansdatter, der ikke boede hjemme mere.

Den 27/8 1838 døde Maren Pedersdatter, kun 52 år gammel, og Hans Simonsen sad tilbage med flere umyndige børn. Ved skiftet efter Maren blev det bestemt, at sønnen Simon og datteren Magdalene ikke skulle arve, da de begge ved deres giftermål allerede havde modtaget udstyr, og hvad de ellers kunne tilkomme. Ligeledes skulle sønnen Ole heller ikke arve, da det tidligere i et testamente var blevet bestemt, at han til sin tid skulle overtage gården med tilliggende, indbo og besætning. Følgende børn kom da i betragtning: Peder, der arvede 100 rbd., og de ugifte døtre, Trine, Pernille og Ane, der hver arvede 50 rbd. Desuden skulle de have deres evt. bryllup afholdt eller have 25 rbd. og derudover sengeklæder for 25 rbd. Døtrenes andel på 300 rbd. kom til at stå som en 1. prioritet i gården, i hedeparcellen i Vester Vrøgum og i gårdens anpart i Ål kirke.

Hans Simonsen levede nogle år endnu. Til hans store sorg druknede sønnen Ole på havet, og det blev sønnen Peder, der nygift vendte hjem og overtog gården, så han selv kunne gå på aftægt. Den 25/3 1846 døde Hans Simonsen af lungesygdom, 71 år gammel, og den 1/4 blev han begravet på Ål kirkegård ved siden af sin kone.

Hans Simonsen og Maren Pedersdatter havde følgende børn:

1. SIMON HANSEN, født i Troldholm, Ål sogn, 1808 og død i Øster Vrøgum 1881. Han blev i 1834 gift med enke-kone Kirsten Andersdatter fra Øster Vrøgum og giftede sig altså til en gård. Kirsten Andersdatter var datter af Anders Hansen og hustru, Anne Jensdatter i Gedbjerg og født der 1803. Hun havde først været gift med gårdmand og opsynsmand Gregers Hansen og havde flere børn med ham. Hun og Simon Hansen fik også mange børn, blandt dem Gregers Simonsen, der blev gift med sin kusine Maren Laustsen (se kap. 3). Kirsten Andersdatter døde i 1855, hvorefter Simon Hansen samme år giftede sig med Ane Andersdatter, født 1821, datter af Anders Chr. Pedersen og hustru, Maren Christensdatter i Øster Vrøgum.

I dette ægteskab var der også en del børn. Fra 1862 sad Simon Hansen på gården Vigtoft, som stadig ejes af hans efterslægt.

2. PEDER HANSEN, født 1810 i Troldholm, Ål sogn, død s. st. 1869. Han blev i 1840 i Lønne gift med Birte Marie Johnsen, født 1809 i Lønne, død i Borre hos svigersønnen Hans Jensen i 1871. Hun var datter af gårdmand John Olesen Borch og hustru, Anne Cecilie Pedersdatter i Lønne. Peder Hansen kom til at overtage fædrenegården i Troldholm i stedet for sin broder Ole, der som omtalt druknede på havet.

I ægteskabet var der flere børn, blandt dem en datter, Sine Pedersen, der blev gift med proprietær Chr. Nissen på Hennegård. (Se kap. 1). Endvidere var der en søn, Hans Pedersen, der først var møller i Troldholm, siden købmand i Esbjerg. En søn af ham og hans 2. kone Marie, født Erlandsen er den endnu levende velkendte præst og forfatter, Hans Pedersen, kaldet "Dejbjergpræsten".

3. MAGDALENE HANSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, 1812, død i Borre 1854. Hun blev i 1832 gift med gårdmand i Borre Jens Christian Eskesen. Han var søn af Eske Gregersen og Uskild Jensdatter og født 1804. Magdalene Hansdatter og Jens Chr. Eskesen fik mange børn. Sønnen Hans Jensen, der var gift med sin kusine Maren Pedersdatter, overtog gården i Borre, og her døde Jens Chr. Eskesen som aftægtsmand i 1863.

4. OLE HANSEN, født i Troldholm, Ål sogn, 1814, druknet på havet o. 1842.

5. PERNILLE HANSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, i 1817, død i Skjødstrup i 1868. Hun boede endnu hjemme ved folketællingen i 1845, men omtales som gift. Hun var i januar samme år blevet gift med bondekarl Niels Olesen fra Søvigmark. I 1850 bor parret i Skjødstrup som husmandsfolk. Siden fik de en gård. Niels Olesen var søn af Ole Henriksen og hustru, Else Nielsdatter i Søvigmark i Outrup sogn, og født der i 1806.

Niels Olesen døde som aftægtsmand i Gedbjerg i 1896, 89 år gammel. Han og Pernille Hansdatter havde flere børn.

6. METTE KATHRINE HANSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, i 1819. Hun blev i 1841 gift med Hans Nielsen i Øster Vrøgum, født 1816 som søn af Niels Hansen og hustru, Gunne Nielsdatter.

Hans Nielsen døde i 1879 som aftægtsmand hos sønnen Niels Hansen. En datter af Hans Nielsen og Mette Kathrine Hansdatter var Gunder Hansdatter, der blev gift med husmand og maler Carl Nielsen. De blev forældre til den kendte vestjyske kunstmaler Christen (Nielsen) Lyngbo.

7. ANE HANSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, i 1822, død i Dyreby, Henne sogn, i 1899. (Se kap. 3).

K A P I T E L 6

ANE DORTHEA PEDERSENS BEDSTEFORÆLDRE:

1) SØREN MELSEN OG BODIL SOPHIE SKAARUP
(Om dem er der fortalt i kapitel 5)

2) CHRISTEN PEDERSEN BRUUN OG ANE DORTHEA HANSEN

CHRISTEN PEDERSEN BRUUN OG ANE DORTHEA HANSDATTER

Ane Dorthea Pedersens morfader var Christen Pedersen Bruun. Han var fra Varde Landsogn, fra den lille landsby Orten, hvor han blev født den 3/2 1804. Hans forældre var selvejer Peder Christensen Bruun og hustru, Mette Jensdatter, og som ægteparrets første søn blev han opkaldt efter sin afdøde farfader, Christen Pedersen Bruun. Ved dåben den 18/2 blev han båret af Jesses kone i Orten, og fadderne var: Karen Knudsdatter (halvsøster til Mette Jensdatter), Niels Mikkelsen Møller, Hans Tranberg Bruun (farbroder) og Jens Knudsen (halvbroder til Mette Jensdatter).

Selv om Christen Bruun var ældste søn på den store gård i Orten, blev det ikke ham, der kom til at følge efter faderen. Det blev en søster og svoger, der fik gården, og da sad Christen Bruun forlængst i Henneby i et lille boelssted.

Den 11/11 1832 blev han i Henne kirke, 28 år gammel, gift med Ane Dorthea Hansdatter. Hun var datter af husmand Hans Christian Christensen og Ane Mortensdatter og født i Henne 1806 og døbt den 14/8. Faddere ved hendes dåb var blandt andre Jens Pedersen, Peder Jensen og Niels Pedersen, alle af Henneby.

Det unge ægtepar Christen Bruun og Ane Dorthea Hansdatter overtog boelsstedet i Henneby, og ved folketællingen i 1834 bor der på den lille gård beliggende næsten ude ved klitterne:

Christen Bruun, 30 år, husmand og fisker
 Ane Dorthea Hansdatter, 28 år, hans kone
 Ane Christensen, 1 år, deres datter
 Thomas Jensen, 18 år, tjenestedreng
 Hans Christian Hansen, 64 år, på aftægt
 Ane Mortensdatter, 58 år, hans kone
 Morten Hansen, 18 år, deres søn
 Mette Cathrine Hansdatter, 21 år, deres datter

Man kan vist roligt sige, at Christen Bruun fik en mere nøjsom og slidsom tilværelse end de fleste af hans mange hel- og halvsøskende fra Orten. Tre af dem blev lærere, og en søster blev gift med en lærer, og en anden søster kom som tidligere nævnt til at sidde på fødegården.

Som sin svigerfader har Christen Bruun en tid været klitfoged. Dem skulle der efter gammel bestemmelse være to af i hvert klitsogn, og de skulle sammen med sandflugtskommisæren lede kampen mod sandflugten. På den tid gjorde man det ved at plante hjælme - efter først at have sat lyngknipper ned som faskiner til at standse sandet, eller at have lagt fladtørsv på særligt udsatte steder. Hvert sogn havde så og så mange pligtdage om året til dette sure arbejde.

Tilværelsen i det lille boelssted var helt igennem præget af Hennegårds nærhed og af havets nærhed. - - Men mest af havet. Det var umuligt kun at leve af den magre jord, der hørte til stedet. Der måtte også fiskes. Evald Kappelskov fortæller i sin bog "Om Henne Sogn": "Nede ved stranden lå der nogle boder, hvor garnene blev eset, og her lå også de små både. Krogene blev sat fra land og så langt ud, man kunne sejle med bådene. Boderne lå ved en stor klit, og på denne var der en høj stang, hvorpå der hejstes en kugle eller kurv, når bådene var kommet ind med fangsten. Man kunne så køre ud og købe. Strandfogeden tog imod betalingen og fordelte pengene mellem fiskerne".

Til at hjælpe strandfogeden var der i sognet fem betjeningsmænd, som havde pligt til at gå vagt på stranden om natten, når der ved pålandsvind var blevet konstateret en vis vindstyrke. - Det må have været uhyggeligt at gå i mørke på stranden ved det buldrende hav. - Strandinger var hyppige dengang, hvor der kun blev sejlet med sejlskibe. Tit drev døde ind på stranden, og i Henne kirke stod der på loftet altid 3 ligkister parate til "strandvaskere".

Da datteren Ane i 1856 blev gift med Peder Skaarup Sørensen fra Dyreby, gik Christen Bruun og hans kone Ane Dorthea på aftægt. Han var kun 52 år, men har vel ment, at nu skulle de unge have lov til at prøve deres kræfter. I næsten et kvart århundrede var Christen Bruun aftægtsmand. Han døde den 18/3 1880 og havde da i mange år været enkemand, for allerede den 6/2 1861 var Ane Dorthea Hansdatter død af brystsyge.

I ægteskabet var der 2 døtre:

1. ANE CHRISTENSEN (BRUUN), født 1833 i Henneby, død s. st. 1888. Var gift med Peder Skaarup Sørensen. (Se kapitel 4.)

2. METTE CHRISTENSEN (BRUUN), født 1835 i Henneby, død i Overfidde, Henne sogn, 1895. Hun blev i 1862 gift med Jørgen Christian Pedersen fra Overfidde. Forlovere ved brylluppet var Cornelius Carstensen (Jørgen Chr. Pedersens stedfader) og Christen Bruun. Ægteparret kom til at bo på en nyudstykket ejendom, der hed Storetoft, og ved folketællingen i 1870 havde de 3 børn. Jørgen Chr. Pedersen Storetoft blev født i 1835 og var søn af gårdejer Peder Hansen og Mette Nielsdatter.

I 1885 blev Storetoft solgt, og Jørgen Storetoft, som han blev kaldt, overtog Nisgård i Overfidde, og her sad han, til sønnen Peder Cornelius Pedersen overtog den i 1894.

Efter Mette Bruuns død i 1895 giftede Jørgen Storetoft sig 2. gang med Maren Hansen, der døde i 1913. Selv døde Jørgen Chr. Pedersen Storetoft først i 1919.

K A P I T E L 7

BOLLERUP SOPHUS LAUSTSENS OLDEFORÆLDRE

OG DERES FORFÆDRE IGEN

Vi er nu nået til Bollerup Sophus Laustsens og Ane Dorthea Pedersens oldeforældre. Der vil blive fortalt om dem parvis, samt om deres forfædre igen, så langt jeg har haft tid til at - eller har kunnet - følge dem tilbage. (Se de to stamtavler bagest i bogen).

De første to er Søren Melsens forældre:

MEELS ANDERSEN og
METTE SØRENSDATTER

I Henne kirkebog kan man læse, at den 2/8 1760 blev "Anders Melsen af Dyreby hans første Søn døbt, kaldet Meels. Frembaaren af Jomfru Bundesen den yngste af Søvig". Fadderne var bl.a.: Niels Olufsen af præstegården, Jacob Hansens datter Stine og Hans Gregersen af Dyreby.

Jomfru Bundesen var en fornem gudmoder at få, for hun var datter af godsejer Rasmus Bundesen på Søvig, og Anders Melsen var en af hans mange fæstebønder.

I kirkebogen kan man videre læse, at tirsdag den 28. oktober 1778 "bleve trolovede paa Fiils Ø velagte Ungkarl Meels Andersen af Dyreby og gudelskende Pige Ellen Christensdatter af Fiils Ø. Vidnerne vare Anders Meelsen af Dyreby og Oluf Nielsen af Skyhede. Bryllup den 20. November i Dyreby". Ellen Christensdatter var datter af Christen Hansen Wæring og Anna Nielsdatter.

Den 8/1 1785 skødede og solgte Anders Melsen Midtgård i Dyreby til sønnen Meels Andersen for 198 rdl. Gården var på 1 td. 6 sk. 1 fdk. 1 alb., og han havde selv fået selvejerskode på den i 1784 efter at have købt den på auktionen over Søvig gård og bøndergods året forinden.

I 1789 døde Ellen Christensdatter i barselseng "uden at blive forløst med sit Foster". Hun blev kun 35 år gammel. Samme år, fredag den 16/10, blev Meels Andersen trolovet med Mette Sørensdatter af Hjulsager. Hun var datter af gård-ejer Søren Christensen Nørgård og hustru Else Nielsdatter i

Hjulsager, og hun var 22 år, da hun blev gift, idet hun blev døbt i Henne kirke den 10/5 1767.

Hendes fader, Søren Christensen, der blev født 1734 i Stausø, døde i 1790 som gårdejer i Hjulsager. Han var søn af Christen Nielsen Hjulsager. Hendes moder, Else Nielsdatter, blev født 1734 i Stausø. Ved folketællingen i 1801 var hun 65 år og omtales som syg og sengeliggende hos sønnen Christen Sørensen i Hjulsager.

Meels Andersen blev ikke gammel - kun 41 år. I 1801 døde han og blev begravet den 3/6.

Der var stort skifte efter ham, og papirerne giver os et godt indblik i, hvad der var af indbo og besætning på en vestjysk gård for 175 år siden.

I den såkaldte dagligstue var der bl.a.: et fyrretræs-bord med skuffe, et stueur med kasse, en bilæggerovn af bogstav D, 6 stk. hvide stentallerkener, et dus. blå og hvide dito, 3 par tekopper og et gammelt spejl, et messing fyrbækken, en tinsukkerskål, nogle gamle bøger, en jernpande, en spinderok, 6 spiseskeer af træ, 2 par knive og gafler, et vognskrin og en seng.

I den vesterste stue var der bl.a.: et blåmalet bord, et hængeskab med nogle, en olteonde, noget værktøj, et par gamle støvler, en skjæggemand, 2 gamle høleer, en gammel lygte, en gammel stol, et olanker, en gammel egekiste, et egeskrin og en messinglysestage, 2 ølglas og 3 hvide flasker, 4 par tekopper og en tepotte og en spølkumme, to stenfade og en skål, 10 stk. buteljer og en skjæggemand, mangletoøj, 3 stk. smørbuddiker, en seng med tilbehør og en egekiste med den afdødes tøj, som var:

en gl. hat og en sort vest, en sort kiol og to par blå bukser, et par læderbukser og en hvid kiol, en blå dito og en brun vest, en hvid dito og en stribet undertrøje, et par strømper og to skjorter.

I køkkenet var der bl.a.: et gammelt bord af fyr med skab under, et dejtrug og to baljer, to vandkander, en tønne, en strippe og nok en spand, en malmgryde og en tekedel, en saltæske og en ildklemme, en bryggekedel med tilbehør, en lampe og 6 gamle gryder.

Besætningen bestod af: en sort 3 års plag, to hopper og et føl, 6 får og to væddere, 4 køer og en kvie og en kalv, et galtsvin.

På gården var der endvidere: en beslagen vogn med til-

behør, nok en vogn, en plov, to harver, en møgbåre, to river, to plejle, en hakkelsekiste med kniv, en spade, en lyngle, en slibesten, en brandstage og et vandkar med jernbånd.

Gården med tilliggende plus en parcel fra Christen Nielsens gård blev vurderet til 490 rdl.

I alt var der til indtægt 754 rdl.

Af gæld var der i alt 502 rdl.

Til deling mellem enke og børn var 252 rdl.

Børnenes arv kom til at stå som en 2. prioritet i ejendommen.

Meels Andersen efterlod sig følgende børn:

I ægteskabet med Ellen Christensdatter:

1. ANNA MEELSDATTER, født i Dyreby, Henne sogn, i 1784. I 1801 er hun ved folketællingen i februar tjenestepige hos sin stedmoders broder og svigerinde, Christen Sørensen og Maren Pedersdatter i Hjulsager. Samme år omtales hun som tjenende hos Niels Gregersen i Hyllerslev i Janderup sogn. I 1804 er hun hjemme på Midtgård og er gudmoder for Else Hansdatter. Hendes videre skæbne er ukendt.

2. MAREN MEELSDATTER, født i Dyreby, Henne sogn, i 1787. Skæbne ukendt.

3. SØREN MELSEN, født 1790 i Dyreby, Henne sogn, død på Midtgård s.st. 1881. (Se kapitel 5).

4. ANDERS MEELSEN, født i Dyreby, Henne sogn, i 1794, død i Overfidde 1832 af apopleksi. Han var husmand i Overfidde og blev i 1825 gift med Abelone Christensdatter, der blev født 1788 i Lundtang i Lunde sogn. Hun var datter af gårdmand Christen Pedersen og Karen Madsdatter. De havde 2 sønner.

I 1834 blev Abelone Christensdatter gift med sin svoger Melsen Melsensen, der var røgter i Henne mølle. Så vidt man kan se af folketællingerne, har han for det meste opholdt sig i møllen og kun været hjemme i Overfidde engang imellem. I dette ægteskab var der ingen børn.

Abelone Christensdatter døde i 1875, og Melsen Melsensen i 1879 som aftægtsmand hos Søren Kristian Nielsen i Overfidde.

5. NIELS MELSEN, født i Dyreby, Henne sogn, i 1797, død s.st. 1876. Ved folketællingen i 1870 opholdt han sig i et lille hus "med 2 andre fattiglemmer".

6. MELSEN MELSENSEN, født 1801 i Dyreby, Henne sogn, samme år som hans fader døde. Som ovenfor fortalt blev han i 1834 gift med sin broder Anders' enke, Abelone Christensdatter. De havde et hus i Overfidde, men han var samtidig røgter i Henne mølle. De havde ingen børn.

Efter Meels Andersens død i 1801, giftede hans enke, Mette Sørensdatter, sig med sin svoger, Hans Andersen. I december 1801 fik de allernådigst kgl. bevilling til at gifte sig - efter ansøgning på grund af svogerskab, og i januar 1802 stod brylluppet. Forlovere var hendes broder, Christen Sørensen fra Hjulsager, og Jacob Andersen, Hans' broder fra Kirkeby. Hans Andersen blev født i Dyreby 1763, og han døde s.st. 1811 "af Brystsvaghed". Han og Mette Sørensdatter, der døde på Midtgård den 18/9 1836, havde følgende børn:

a. ELSE HANSDATTER, født i Dyreby 1804, død s.st. 1805.

b. ANDERS HANSEN, født i Dyreby 1806. Skæbne ukendt.

c. ELSE HANSDATTER, født i Dyreby 1809. Hun blev i 1829 gift med Knud Thygesen fra Holsted sogn.

Meels Andersen var søn af Anders Melsen og Maren Jacobsdatter.

Og Anders Melsen var fra Janderup og giftede sig ind på gården i Dyreby, så det var med ham, at navnet Melsen - et frisisk eller hollandsk navn - kom til Henne sogn. Han blev altså stamfader til den store og stærke Melsen-slægt, som var så udbredt i Henne sogn i forrige århundrede.

I "Danske Atlas" fra 1769 skriver Hans de Hofman om de vestjyske bønder på den tid: "Deres tilstand har på en 30 Aars Tid meget forbedret sig, thi Ejerne have dels selv været nærværende, dels ladet sig nøje med taalelige Fæster, skaanet dem i Extraarbejde, givet dem delation i rette Tid og gierne conserveret Børnene ved Stederne efter Forældrene, saa Bøndergaardene i denne Egn, med Herskabets Tilladelse, ere blevne som en Art af smaa Stamhuse, som altid efter Faderens Disposition bliver hos et af Børnene, hvilken han holder bedst skikket dertil, enten Søn eller Datter Forældrene betinger sig en Aftægt paa Alderdommen. De andre Børn faaer noget vist i Penge, som imod nogen aarlig Villighed bliver staaende hos den, som beholder Gaarden, og Døtrene faaer desforuden en Seng, en Kiste med videre".

- - Så det var ikke så ringe folk, vore vestjyske aner.

Anders Melsen blev døbt i Janderup kirke 2. juledag 1729, og han døde i Dyreby på Midtgård 1786, 57 år gammel.

Han var søn af Melsen Andersen og Anne Krejberg i Kærup. De var i 1724 blevet gift i Ål, hvor hun var fra. Anders Melsen blev båret op til døbefonten af præstens datter, Fridericia Hammer, og blandt fadderne var hans tante, Ifver Andersens hustru.

Og nu nok et citat fra "Danske Atlas", nemlig om bønderne i Janderup sogn: "Bønderne ere velsædede og stadselige, Deres Huse rene, baade ude og inden pyntelige". Sognet havde livlig forbindelse med Holland. Skibe kunne dengang sejle op ad Varde å til Janderup, der fungerede som en slags havn for Varde. Det var sikkert et spændende sted at vokse op.

I 1747 blev Anders Melsen konfirmeret. Da var hans fader, Melsen Andersen, allerede død i 1744, kun 47 år gammel. Foruden sønnen Anders, født 1729, efterlod han sig døtrene Karen og Inger samt nok en søn, der hed Anders Melsen, som kun var 3 år ved faderens død.

Vi ved en hel del om Anders Melsens familieforhold fra et skifte, der blev holdt i 1755 efter en faster til ham. Hun hed Karen Andersdatter, og hun havde været gift med mølleren i Gryd vad mølle, Christen Knudsen. Der var ingen børn i ægteskabet, så hendes arvepart blev delt mellem hendes søskende og søskendebørn således:

1. Knud Andersen, udvandret ca. 1720 til Holland, gift der 1724 med Belia Heimast, bosat i Dordregt (sic), hvor han siden var død. Ægteparret havde fået 13 børn, hvoraf kun de 4 levede i 1755. Børnenes arv på godt 25 rdl. blev deponeret hos skifteforvalderen, Søren Christensen til Hesselmed.
2. Ifver Andersen i Isbjerg mølle. Fik godt 25 rdl.
3. Melsen Andersen, der var død, så de godt 25 rdl. fordeltes mellem hans børn:
 - a. Anders Melsen, 27 år, bosiddende i Kærup. (Det var ham, der siden kom til Dyreby).
 - b. Anders Melsen (den yngre), 15 år, hjemme i Kærup. (Han døde i 1808 i et hus i Heltoft i Outrup sogn. Hans enke, Mette Bakkensdatter, blev året efter gift med enkemand og aftægtsmand Eske Christensen på Heltoftgård.

- c. Karen Melsensdatter, født 1727, der var gift med grovbager i Tønder, Jacob Pedersen.
- d. Inger Melsensdatter, der var gift med Niels Jensen i Tønder.

4. Hanne Andersdatter, gift med fæstebonde Boye Sørensen i Borre, Ål sogn. Hun fik godt 12 rdl. (Hanne Andersdatter døde i Borre 1772, 80 år gammel, og Boye Sørensen døde s. st. 1768, 70 år gammel).

Af skiftepapirerne kan man endvidere se, at Anne Krejberg, Anders Melsens moder, endnu var i live og boede i Kærup. Hun var som tidligere nævnt fra Ål, født der ca. 1700, og hun var datter af rytter Andreas Christensen Krejberg og hustru, Karen Sørensdatter af Troldholm.

I 1759 blev Anders Melsen gift med Maren Jacobsdatter og rykkede altså ind på Marens fødegård i Dyreby.

Både bønderne i Kærup og i Dyreby gjorde hoveri til Søvig herregård. Derfor vel den livlige forbindelse mellem de to landsbyer.

Maren var datter af fæstebonde Jacob Hansen og hustru, Maren Christensdatter, og hvis man skal tro Henne kirkebog, der ved hendes død i 1815 opgiver hendes alder til 92, skal hun være født i 1723. Hendes fader, Jacob Hansen var, som hendes ægtemand Anders Melsen, også fra Janderup, hvor han i 1718 var blevet gift med hendes moder, Maren Christensdatter fra Dyreby. - Det var altså to svigersønner, der fulgte efter hinanden på Midtgård.

Måske har også Marens broder, Christen Jacobsen, sammen med sin kone Maren og deres børn boet på gården. Christen døde i 1773 kun 40 år gammel, og Maren døde i 1765, kun 30 år gammel.

Anders Melsen og Maren Jacobsdatter havde følgende børn:

1. MEELS (MELSEN) ANDERSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1760, død s. st. 1801. Han efterfulgte sin fader på Midtgård. (Se begyndelsen af dette kapitel).

2. JACOB ANDERSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1761, død i Kirkeby 1833 som aftægtsmand på sin gård, mat. nr. 3. Han var gift med Abelone Christensdatter, der døde 1826 65 år gammel. De havde i hvert fald 4 børn.

3. HANS ANDERSEN, født i Dyreby, Henne sogn, 1763, død s. st. 1811 af brystsvaghed. Han blev i 1802 gift med sin broder Melsens anden kone, Mette Sørensdatter, og overtog fødegården. (Se begyndelsen af dette kapitel).

4. NIELS ANDERSEN, født på Midtgård i Dyreby 1767, død s. st. 1783 kun 16 år gammel.

De næste i rækken af Bollerup Sophus Laustsens oldeforældre er hans farmoder Bodil Sophie Lauridsdatter Skaarups forældre. De hed:

LAURIDS PEDERSEN SKAARUP og
GJERTRUD MARIE SMIDT

Laurids (Laust,Lars) Pedersen Skaarup, der bragte navnet Skaarup ind i slægten, blev døbt i Skjern kirke den 13/7 1766, og han døde som aftægtsmand i Grydvad mølle den 22/10 1840. Han blev født i den lille landsby Ånum, der ligger lidt øst for Skjern i den store ådal. Hans forældre var fæstebonde under Lundenæs, Peder Larsen Skaarup og dennes 3. kone, Anne Pedersdatter, og han blev båret til dåben af Karen Larsdatter (faster). Fadderne var: Laurids Skaarup (farfader), Christen Larsen (farbroder), Kirsten Larsdatter (faster) og Mette Christensdatter.

I 1783 blev Laurids Skaarup, der da var 17 år gammel, konfirmeret sammen med sin søster Inger Marie, og kort efter må han være rejst hjemmefra, måske for at gå i sin kommende svigerfader, birkedommer Hans Smidts tjeneste. I hvert fald er han ikke hjemme på gården i Ånum ved folketællingen i 1787, hvor man ellers kan se opregnet alle hans mange søskende.

Fredag den 18/3 1791 bliver han i Lunde kirke viet til Gjertrud Marie Smidt og foretager hermed et stort skridt opad i social henseende, da hans svigerfader - som lige fortalt - er birkedommer og godsejer Hans Smidt på Frøstrupgård.

De første år i deres ægteskab bor ægteparret på en gård i Bækhus i Outrup sogn, men kort før århundredskiftet rykker de teltpælene op og bliver møllerfolk i Grydvad mølle i Janderup sogn.

Grydvad mølle, der endnu er i gang, ligger 5 km nordvest for Varde. Den er meget gammel og nævnes allerede i 1606. På Laurids Skaarups tid hørte også en nærliggende stubvejrsmølle med. I 1796 betaltes af møllen i årlig skat 51 rdl. 70 sk., hvoraf de 10 rdl. var for vejrsmøllen. Foruden rugkværnværket var der tillige grubbe-, stampe- og valkeværker. Møllen var matrikuleret til godt 8 tdr. hartkorn. I 1838 malede vandmøllen 500 tdr. og vindmøllen 800 tdr. Der var altså en ret betydelig mølledrift. Samtidig var der krohold på møllen, dog uden privilegium, for landevejen til Nymindegab gik gennem gården. På markedsdage i Varde kunne mollegårdspladsen være aldeles overfyldt med vogne, især på de 3 store: midsommer-, mikkels- og julemarkedet.

Inden Laurids Skaarup og Gjertrud Smidt kom til Grydvad mølle havde de fået 3 børn, der alle var født i Outrup sogn, og her i møllen blev familien hurtigt større, og kom i hvert fald op på 6 børn.

Ved folketællingen i 1840 står møller Knud Andersen som ejer af Grydvad mølle, og Laurids Skaarup og Gjertrud Smidt er gået på aftægt. Hos sig har de boende som plejebarn, datterdatteren Mette Marie Sørensdatte fra Dyreby. Desuden bor hos dem de 2 sønner, Hans Smidt Skaarup, der er enkemand og møllebygger, og Hans Fogh Skaarup, der er ugift daglejer.

Mon ikke Laust Skaarups tanker på hans gamle dage ofte er gået til fødegården i Ånum, hvor han voksede op med sine mange søskende.

Hans fader var som nævnt fæstebonde under Lundenæs Peder Lauridsen Skaarup, som blev født ca. 1725, sandsynligvis i Hanning sogn i den lille landsby Skaarup, den der havde givet ham hans tilnavn. Hans forældre igen var Lars Skaarup, fæstebonde på Nørgård i Sønderby i Bølling sogn, gift med Maren Pedersdatte. De havde i 1743 overtaget

gården efter Houle Christensen og kan være kommet fra Skaarup i Hanning sogn. Lars Skaarup døde i Bølling 1784, 85 år gammel, og hans kone, Maren Pedersdatter, døde s. st. 1764.

Peder Lauridsen Skaarup, der i 1745 var blevet konfirmeret i Sædding kirke, blev gift 3 gange i løbet af et par år. - - Døden i barselseng var så almindelig dengang. - - Han blev 1. gang gift i 1758 med Anne Marie Christensdatter, født 1728, død 1759. 2. gang blev han i 1760 gift med Dorothe Michelsdatter, der døde 1761 efter at have født en lille datter, der blev døbt Anne Marie efter hans første kone. I 1761 giftede Peder Skaarup sig så 3. gang med Anne Pedersdatter, og de fulgte igen gammel sæd og skik og kaldte deres første datter Dorothe.

Peder Skaarup og Anne Pedersdatter fik en stor børneflokk, hvilket kan ses af folketællingen i 1787. Men da den blev foretaget, var Anne Pedersdatter allerede død. Hun døde i 1785, kun 40 år gammel.

I 1787 boede på gården i Ånum:

Peder Lauridsen Skaarup, husbonde, 61 år, ønkemand efter
3. ægteskab, bonde og gårdbeboer.

Peder Pedersen, 23 år
Jens Pedersen, 9 år
Mads Pedersen, 7 år
Christen Pedersen, 5 år
Dorothe Pedersdatter, 24 år
Inger Marie Pedersdatter, 19 år
Maren Pedersdatter, 15 år.

En søn, Daniel Pedersen, var død lige inden folketællingen, kun 17 år gammel, og de to sønner, Lucas Pedersen og vores Laurids Pedersen, var ikke hjemme.

I 1795 overgik Lundenæs bøndergods til selveje, og således også gården i Ånum. I 1801 døde Peder Skaarup, 75 år gammel, og det blev den ældste søn, Peder Pedersen Skaarup, født 1764, der kom til at overtage gården. Han var gift med Maren Eskildsdatter. I 1809 blev jorderne udskiftet og gården flyttet ud.

I begyndelsen af 1800 tallet gik en stor åndelig vækkelse - en udløber af herrnhutismen - over Skjernegnen ledet af P.L. Skræppenborg. Det kom der en stor retssag ud af, og Peder og Marens søn Peder Skaarup Pedersen kom for retten sammen med mange andre af familiens venner og slægtninge for deltagelse i møderne.

Men tilbage til Gryd vad mølles aftægtshus. Ligesom Laust Skaarups tanker sikkert er gået tilbage til barneårene i Ånum, således har vel også hans kone, Gjertrud Marie Smidt, engang imellem tænkt på sit barndomshjem, den lille herregård Frøstrupgård i Lunde sogn. Hun var dog ikke født der. Hun blev født i Størsbøl i Vester Nykirke sogn 1768 og døbt 1. søndag i advent. Hendes forældre var fuldmægtig på Kjærgård Hans Smidt og hustru, Karen Sophie Fogh, og hun var deres første barn. Ved dåben blev hun båret af præstens hustru, Birthe Bay, og blandt fadderne var : Mons. Lang fra Vilslev præstegård, Hans Tranberg fra Endrup mølle, jomfru Friis fra Grimstrup og jomfru Nissen fra Endrupholm.

Forældrene: Hans Smidt og Karen Sophie Fogh var blevet gift et par måneder forinden. I kirkebogen læser man: Den 21/10 1768 i Vester Nykirke "copuleret seign. Johan Johansen Smidt fra Kjærgaard og Jomfru Karen Sophie Fogh af Størsbøl".

Hans Smidts oprindelse er ukendt, men i 1758 omtales han som fuldmægtig på Hesselmed, i 1762 er han på Hennegård, og i 1766 og 1771 er han fuldmægtig og ridefoged på Kjærgård. Det er, mens han er på Kjærgård, at han forestår den nye fordeling af jorderne efter fællesskabets ophævelse, og præsten i Vilslev, Knud Lang, der havde lavet udskiftningsplanen,

siger om ham, at han "haver viist en utrættelig Flid og Nidkjerhed fra først til sidst og derved gjort sit Navn udødeligt i Vilslev By ... "

Men så i 1771 bliver Hans Smidt ejer af Frøstrupgård i Lunde sogn. Skødet lyder:

H.V. Rosenvinge til Frøstrup Deres kgl. May.s bestalttet Oberstlieutenant af Infanteriet gjør hermed vittterligt, at jeg haver solgt, skødet og overdraget fra mig og mine Arvinger til Sr. Hans Smidt fra Vilslef og hans Arvinger:

1. bemt. Frøstrup Hovedgaard, beliggende i Jylland udi Riberhus Amt, V. Herred og Lunde Sogn bestaaende af Htk. Hovedgaards Taxt: 29 Td. 4 Skp. 1 Fk. 2 Alb., hvoraf aarlig svares til Sognepræsten efter gammel Adkomst 10 Skp. Rug og 10 Skp. Byg.

2. Lille Frøstrup bestaaende af contribuabelt Htk.: 8 Td. 1 Skp., hvorpaa 3 Afbyggere, som haver i Fæste af sidstnævnte Htk.: 1 Td. 1 Skp. Det øvrige bruges under Hovedgaarden. Af samme Lille Frøstrup svares alle ordinære Paabud og Tiender til Kongen og Kirken og til Sognepræsten. I Stedet for hans efter Loven tilkommende Afgift og Tiende svares aarlig Rug 5 Skp., Byg 5 Skp., Penge 1 Rd. og 6 Dages Tørvegrøft i Frøstrup Hede, som af Ejeren udvises, og

3. Lunde Sogns Kongekorntiende, som oppebæres paa Kjærven, staaende for Htk. 21 Td. 4 Skp.

Hvilken forskrevne Hovedgaard, Gods og Tiende med alldets Bygning og Inventarium, som paa Hovedgaarden søm- og nagelfast findes, item de ovenmælte Afbyggere med allden Herlighed, Rettighed og tilhørende Ejendomme være sig Ager, Eng, Mark, Fiske Vand, Fægang, Tørvegrøft og Lyngslæt, Hede, Kjær og Moser, Vaadt og Tørt inden og uden Markskjel og alt øvrigt, som forskrevet staar, intet i nogen Maade undtagen, som der nu tilligger og af Alders Tid tillagt haver og med Rette tilligge bør, alt lige som jeg det selv købt og ejet haver, bemt. Sr. Smidt og hans Arvinge skal nyde, bruge og beholde som et frit og uigenkaldeligt Køb til evindelig Arv og Ejendom. Og som Sr. Smidt rigtig haver betalt mig den accorderede Købesum for tilmeldte Frøstrup Hovedgaard, Lille Frøstrup og Tiende, saa kender jeg for mig og mine Arvinge ingen ydermere Lod, Del eller Ret at have udi eller til samme eller noget dets Behør efter denne Dag i nogen optænkelig Maade ... etc.

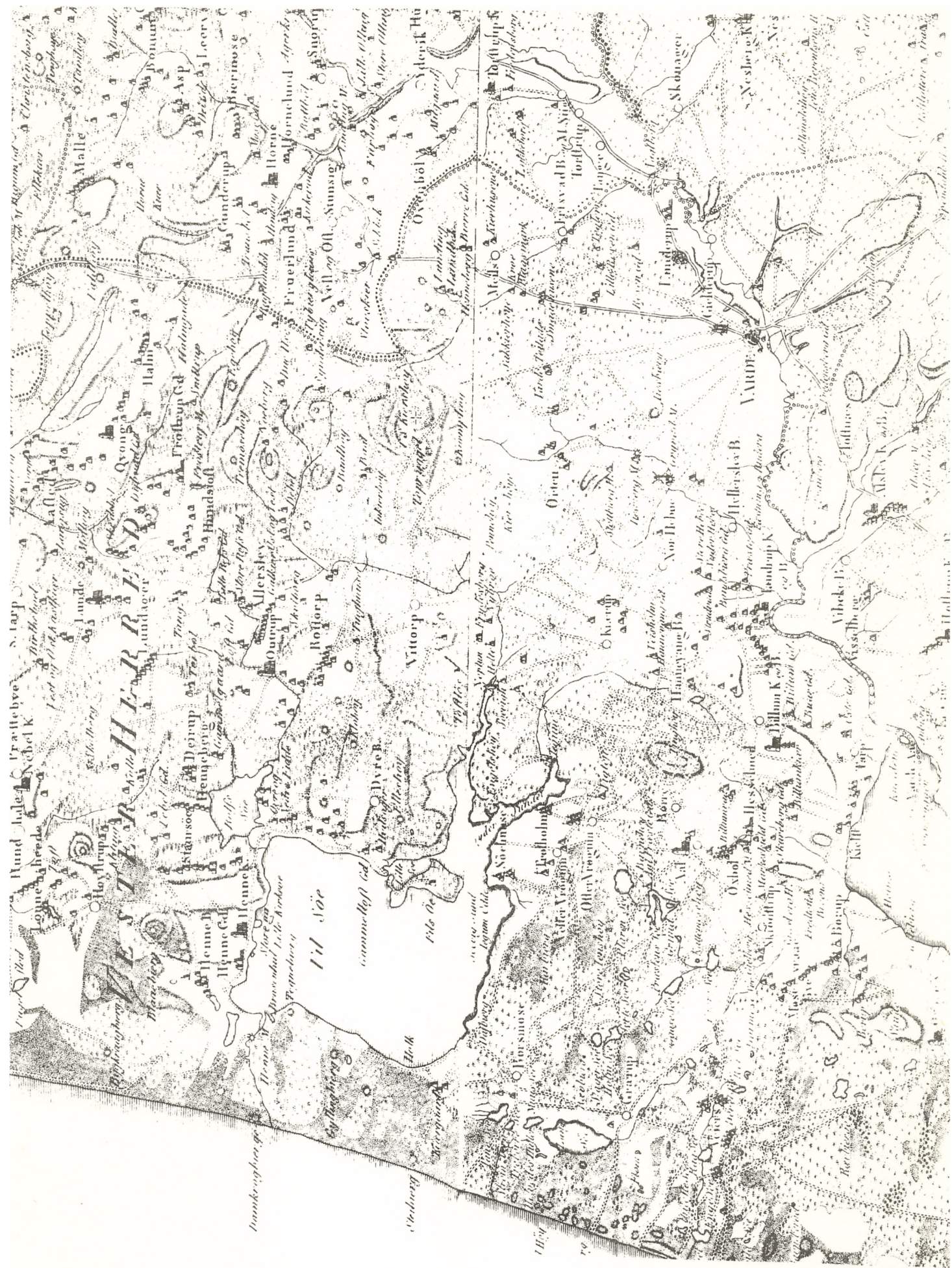
Frøstrup, 20. Nov. 1771.

Rosenvinge.

Til Vitterlig:

Brorson

Peder Bundesen.

Vester Herred 1804.

Hans Smidt var også birkedommer. I 1783 blev han konfirmeret i embedet som birkefoged og birkeskriver over Skjern birk i Lundenæs amt og i 1784 til birkedommer over Lønborggårds birk tillige. Han var flere gange med til forskellige sagførerforretninger - skriver H.K. Kristensen i sin bog om Lunde sogn - og ved landvæsenskommissionsmøderne angående udskiftningen i dette sogn ser man ham optræde som befuldmægtiget for forskellige på en "bidsk, pågående, ja voldsom måde".

Han lod Frøstrupgårds jorder opmåle og inddele i parceller og oprettede 7 små brug i udkanten af den store Frøstrup hede. Også i Lille Frøstrup anlagde han nye ejendomme, som blev fæstet bort. Alle fæstere gjorde hoveri på Frøstrupgård indtil 1798. I 1783 købte Hans Smidt på auktion Outrup og Lunde kongekvægtiende for 450 rdl. Kirkeejer var han også, idet han ejede Kvong kirke.

I 1787 boede på Frøstrupgård:

Hans Smidt, husbonde, 50 år, gift 1. gang, birkedommer
Karen Sophie Fogh, hustru, 45 år, gift 1. gang

Johan Smidt, 1 år

Anne Sophie Smidt, 18 år

Anne Bolette Smidt, 15 år

Kirsten Margrethe Smidt, 9 år

Anne Smidt, 7 år

Johanne Smidt, 2 år

(Vor Gjertrud Marie Smidt boede altså ikke hjemme, ej heller den ældste søn, Hans Smidt, der var latin-skoleelev i Ribe).

Endvidere boede som "inderste":

Bodil Sophie Fogh, født Friis, 77 år

Dertil kom 16 tjenestefolk (7 mænd og 9 kvinder).

Fra udskiftningspapirerne kender man lidt til, hvordan Frøstrupgård så ud, da familien Smidt beboede den. Der var en hovedbygning med 2 fløje, forholdsvis nyopbyggede og istandsatte (1747) af mur og bindingsværk, endvidere en ladegård i 3 bygninger. Dertil kom 2 meget store haver. Men de gamle voldgrave var forlængst væk.

Den gamle herregård, der blev næsten helt ødelagt under svenskekrigene, omtales allerede i 1486, da en Christiern Stygge står som ejer af den.

I 1792 fik Hans Smidt bevilling til, mod en årlig afgift til det offentlige på lo rdl., at ombygge sin gamle hestemølle til en stubmølle, hvor der kunne pilles gryn. Denne mølle blev siden flyttet til Varde, og nu står den i "Den gamle By" i århus.

I 1796 døde Hans Smidt, 59 år gammel, og hans enke, Karen Sophie Fogh, fik året efter tilladelse til at udparcellere (slagte) gården. Alle fæsterne købte deres gårde. Hovedparcellen kom til at ligge lidt øst for den gamle gård og blev på godt 8 tdr. hartkorn. Og i dag er det altså en almindelig bondegård, der har navnet Frøstrupgård.

Karen Fogh blev en tid boende på gården, og i 1799 begærede hun skifte. Det blev en langvarig proces med auktion over gods og stort indbo. Men efter at der til hver af børnene var beregnet 1000 rdl. i medgift, og Karen Fogh selv havde fået 1500 rdl. forlods, blev resten af arven delt således, at de 2 sønner, Hans og Johan, hver fik 1199 rdl. og de 6 døtre hver 599 rdl. Til Karen Fogh blev der godt 6000 rdl.

Hun flyttede siden til kroen i Hjerting for at bo hos sin datter og svigersøn, Anne Bolette og Søren Hark, og her døde hun den 19/6 1825 over 80 år gammel.

Hans Smidt og Karen Sophie Fogh havde følgende børn:

1. GJERTRUD MARIE SMIDT, født i Størsbøl, Vester Nykirke sogn, 1768, død i Gryd vad mølles aftægtshus den 24/4 1842. Gift 1791 med Laust Pedersen Skaarup. (Se de foregående sider).

2. ANNE SOPHIE SMIDT, født 1770 i Vilslev. Hun blev i 1792 i Lunde kirke gift med Nicolaj Ratenburg af Gryd vad mølle i Janderup sogn. Efterlod sig børn.

3. ANNE BOLETTE SMIDT, født ca. 1771, død 1853 i Hjerting. Hun var først gift med gæstgiver i Hjerting kro, Søren Hark. Hun skal i følge mundtlig overlevering være flygtet hjemmefra for at få ham. Faderen havde bestemt hende for en anden. Efter Søren Harks død i 1816 giftede hun sig med Christian Lycke Ganer fra Sønderris i Guldager sogn. Havde flere børn i første ægteskab.

4. HANS SMIDT, født 1772 i Lunde på Frøstrupgård. Var elev på latinskolen i Ribe i 1787, student 1797. Gift 1800 i Folding med Maren Sørens datter. Han var da møller i Sønder skov mølle. Blev 1807 degn i Sunds. Ved folketællingen i 1834 omtales han som skoleholder og kirkesanger i Sunds. Han døde her i 1838, 66 år gammel. Havde flere børn.

5. KIRSTEN MARGRETHE SMIDT, født på Frøstrupgård ca. 1778. Hun blev 1797 i Lunde kirke gift med Mads Jepsen fra Blaxmark ved Varde. Efterlod sig børn.

6. ANNE SMIDT, født på Frøstrupgård ca. 1780. Hun blev 1798 i Lunde kirke gift med ejer af Cathrinelund i Ølgod sogn, Andreas Ratenburg fra Sivkro i Bedsted, Sønderjylland. Efterlod sig børn.

7. JOHANNE SMIDT, født ca. 1785 på Frøstrupgård, død 1867, 82 år gammel i Skovlund, Ansager sogn. Hun var gift med gårdejer Niels Jepsen. Efterlod sig børn.

8. JOHAN SMIDT, født 1786 på Frøstrupgård, død s. st. 1854. Han giftede sig 1807 "under sin stand" med bondedatter Cathrine Marie Christensen fra Ølgod. Han var i mange år ejer af hovedparcellen efter udstykningen af Frøstrupgård. Havde mange børn.

Som tidligere nævnt vides intet (endnu) om Hans Smidts afstamning, til gengæld ved man noget om Karen Foghs, for 3. påskedag 1743 blev døbt i Vester Nykirke "Mons. Hans Fogh, Ridefoged paa Endrupholm, hans Daatter, navnlig Karen Sophie, baaret af velædle Fru Justitsraad Theilmann. Faddere: Justitsraad Theilmann, Frøken Theilmann og Jomfru Bagges paa Endrupholm".

Hans Fogh var den 10/1 1743 (altså få måneder forinden) blevet gift med "Mademoiselle" Bodil Sophie Pedersdatter Friis af Størsbøl.

I skattemandtallet samme år bliver Hans Fogh som ridefoged hos Chr. Theilmann sat til 8 rdl. i skat. Hans kone omtales da som beboende et kirkebolssted i Størsbøl (vistnok degneboligen). Hun har en pige og håber på at blive forskånet for skat.

I 1751 blev Hans Fogh forpagter på Endrupholm, men blev så i 1766 kaldet til birkedommer og skriver for Hundrup birk. Samme år blev han exam.jur., og i 1767 blev kaldelsen konfirmeret.

I en artikel af Søren Alkørsig om "Sogneskel og Udskiftning" omtales han som prokurator for en Hans Gundorph, der havde købt Skodborghus i 1772. Handelen affødte en proces, og her lader Hans Fogh til at have været ret ubehagelig mod vidnerne, der jo næsten alle var bønder. Han kalder dem enfoldige og skælder dem ud for at være partiske. I det hele taget er han pågående og brutal. Men han er den dygtigste af de sagførere, der optræder i sagen, der trak ud i mange år.

Andetsteds ses det dog, at han har nydt tillid og anseelse blandt den stedlige befolkning, for flere gange skal han føre deres sager mod myndighederne.

Han lånte også penge ud. I 1749, da en borger Frøsig i Ribe døde, viste det sig, at han skyldte Hans Fogh i Størsbøl 300 rdl.

Bodil Friis må have haft sin moder boende hos sig, for i 1767 blev "Madame Foghs Moder" begravet. Desværre nævnes hun ikke ved navn.

Hans Fogh blev gammel. Den 7/7 1781 døde han i Størsbøl, 81 år gammel, og han blev begravet inde i Vester Nykirke kirke, hvor kistepladen endnu for nogle år siden hang på væggen.

Bodil Sophie Pedersdatter Friis flyttede til Frøstrupgård til sin datter og svigersøn, og her døde hun i 1797, 93 år gammel.

Indskriften på Hans Foghs kisteplade fortæller meget om ham. Den lyder således:

Her I Gjemmes
 Det Dødelige af den fordum
 Welædle og Welviise,
 Nu Salige,

Hr. HANS NIELSEN FOGH,

Kongelig Majestets Birkedommer og
 Skriver Til Hundrup Birch.
 Fød i Wiborg Stift.

Aar

1700

Han Kom først i Tieneste og Lære ved
 Pennen hos forrige Borgemæster, Sal:
 Andreas Frausing i Ribe, i 6 Aar, og
 da han med Troskab og Fliid havde
 udtient, blev han fuldmægtig ved
 afgangne Hospitals Forstander
 Hansen ibm. i 7 Aar. Siden var
 han fuldmægtig ved Endrupholm
 for Gaard og Gods 18ten Aar,
 Hvor Han kom i Ægteskab med
 Jomfr. Bodild Friis, Der med
 en Eeneste Datter beklager
 saa Kiær en Mand og
 Faders Død -

Efter at han tog sin Demission fra tienesten
 paa Endrupholm, boede han i Størsbøll og
 blev Birkedommer og Skriver til Hundrup
 Birk 1766. Efter Stor og Langvarig
 Sygdom og Smerte Tog Gud ham til sig
 den 7 Julij 1781 i Hans Alders 81 Aar.

Hans Foghs børnebørn fra Grydvad mølle (altså Laust Pedersen Skaarups og Gjertrud Marie Smidts børn) var:

1. PEDER LAURIDSEN SKAARUP, født i Bækhuse, Outrup sogn, ca. 1791. Skæbne ukendt.

2. BODIL SOPHIE LAURIDSDATTER SKAARUP, født i Bækhuse, Outrup sogn, 1792, død 1880 på Midtgård i Dyreby, Henne sogn. Var gift med Søren Melsen. (Se kapitel 5).

3. HANS SMIDT LAURIDSEN SKAARUP, født i Bækhuse, Outrup sogn, ca. 1796. I 1840 bor han hos sine forældre og omtales som enkemand og møllebygger. Videre skæbne ukendt.

4. NIELS HANSEN LAURIDSEN SKAARUP, født i Grydvad mølle 1798. Skæbne ukendt.

5. HANS FOGH LAURIDSEN SKAARUP, født i Grydvad mølle 1806. I 1840 bor han hos sine forældre. Han er daglejer og ugift. Han døde i 1841.

6. CHRISTEN HØI LAURIDSEN SKAARUP, født i Grydvad mølle 1808. Skæbne ukendt.

Bollerup Sophus Laustsens morfaders forældre var:

SIMON HANSEN og
MAREN OLUFSDATTER

Bollerup Laustsens morfader, Hans Simonsen, var søn af gårdfæster i Troldholm, Simon Hansen. Det er ikke så meget, der vides om ham, men han blev født på gården i Troldholm i 1746, opkaldt efter en afdød broder og døbt den 1/5 sammen med sin tvillingsøster Sidsel. Hans forældre var fæstebonde under Hesselmed Hans Hansen og Anne Simonsdatter. Bæremoder ved dåben var Simon Hansens enke ~~fra~~ Børsmose, og blandt fadderne var: Hans Simonsen af Søhuse (morbroder), Søren Bundesen og Niels Jægum af Troldholm og Niels Bundesens søn fra Vester Vrøgum.

Skønt yngste søn blev det Simon Hansen, der til sin tid kom til at overtage fødegården. Den 21/6 1773 blev der på Hesselmed af godsejer Christen Hansen udstedt et fæstebrev til Simon Hansen på "den Anpart-Gaard i bemeldte Troldholm, hans Fader Hans Hansen sidst har beboed og er nu fra-døed". Den blev efter den nye matrikel ansat til 2 tdr. 5 skp. $\frac{3}{4}$ alb. hartkorn. I landgilde skulle betales i rede penge: 7 rdl. 3 mark 10 sk. dansk, og ydermere skulle Simon Hansen hvert års forår levere på Hesselmed 50 pund gedder og 100 pund aborrer samt "forrette aarlig Arbejde hertil Gaarden". Og Simon Hansen lovede med sin underskrift at ville overholde alle bestemmelserne.

I 1774 blev han - kort forinden moderens død - trolovet med Maren Olufsdatter fra Vester Vrøgum og copuleret (viet) den 27/4. Maren blev født i 1749 og døbt den 12/10. Hun var datter af fæstebonde under Hesselmed Oluf Nielsen og Mette Christensdatter, og hun var deres første barn. Bæremoder ved hendes dåb var Laurids Tuesens hustru af Grærup, og blandt

fadderne var: Tue Pedersen fra Hyllerslev i Janderup sogn.

Maren Olufsdatter blev altså i 1774 gift med Simon Hansen. Siden blev en broder til Maren, Niels Olufsen, gift med Simons søster, Karen Hansdatter. Det var i 1777.

Simon Hansen og Maren Olufsdatter i Troldholm havde ved Folketællingen i 1787 følgende børn:

Hans Simonsen, 12 år

Ole Simonsen, 9 år

Niels Bundesen Simonsen, 6 år

Anne Simonsdatter, 3 år

Og kort tid efter tællingen fik de en datter, der fik navnet Mette Simonsdatter.

Både ved folketællingen i 1787 og i 1801 kaldes Simon Hansen for bonde og gårdbeboer. I 1805 blev hans ældste søn Hans gift, og det var da på tide at gå på aftægt, syntes han.

I 1809 blev Maren Olufsdatter syg og døde, og den 3/4 blev hun begravet på Ål kirkegård, godt 60 år gammel. Simon Hansen var enkemand i mange år. Han døde den 19/8 1824, 78 år og 5 mdr. gammel.

Deres børn var:

1. HANS SIMONSEN, født i Troldholm, Ål sogn, 1775, død s. st. 1846. Gift 1805 med Maren Pedersdatter. (Se kapitel 5).

2. OLE SIMONSEN, født i Troldholm, Ål sogn, 1777. Han kom til at bo i Søjuse, hvor han i 1802 blev gift med enke-kone Ellen Pedersdatter.

3. NIELS BUNDESEN SIMONSEN, født i Troldholm, Ål sogn, 1781, død 1832 i Øster Vrøgum. Han blev også gift med en enkekone. Det var i 1811, og hun hed Maren Nielsdatter og boede i Øster Vrøgum, så han giftede sig til en gård lige som sin storebroder. Efter få års ægteskab døde Maren, og i 1817 giftede Niels sig igen, og den nye kone hed også Maren Nielsdatter. Hun var fra Børsmose.

4. ANNE SIMONSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, 1784, død i Skjødstrup 1852. Hun blev i 1804 gift med Mads Thuesen i Skjødstrup, og hun døde som aftægtskone hos sønnen, gårdmand Tobias Madsen.

5. METTE SIMONSDATTER, født i Troldholm, Ål sogn, 1787, død i barselseng 1823. Hun blev i 1818 gift med husmand og skrædder Boye Madsen i Skjødstrup.

Simon Hansens fader, Hans Hansen, var gårdfæster under Hesselmed herregård. Han blev født i gården i Troldholm i 1713, og han var søn af fæstebonde Hans Hansen Varde, der døde i 1729, og Anne Sørensdatter, der døde i 1753.

Hans Hansen blev gift med Anne Simonsdatter fra Børsmose. Hun blev født i 1712, og hun var datter af fæstebonde Simon Hansen i Børsmose. I 1771 døde Hans Hansen i gården i Troldholm, og i skiftepapirerne kan man læse, at

gårdens hele indbo af sølv, kobber, tin, messing og jernfang, borde, kister og skrin samt senge med sengeklæder blev vurderet til	50 rdl.
4 bæster og 1 følplag	" " 30 "
4 køer	" " 30 "
kvier og kalve	" " 26 "
14 får og 4 væddere	" " 10 "
2 svin, et ungt og et gammelt,	" " 8 "
vogn og vognredskaber, plov og harve, høle og andre redskaber	" 20 "
den afdøde mands liv- og gangklæder	" 6 "

Indtægter i alt 180 rdl.

Til reparation af nogle af bygningerne,
der var brøstfældige, og for overtagelse
af redskaber etc. i alt 130 rdl.

Tilbage at dele 50 rdl.

Enken, Anne Simonsdatter, fik 25 rdl., og hun ville - med husbonden, velædle Christen Hansen til Hesselmed, hans tilladelse - sidde på stedet nogle få år og derefter afstå fæsterettighederne til stedet til sin yngste søn, Simon. Til gengæld ville hun så svare den ældste søn hans fædrene og mødrene arv på 14 sld. og dertil et jernbundet skrin og halvdelen af hans faders klæder. Endvidere svare de to yngste døtre i alt 40 rdl. og dertil tvende senge, tvende kister og tvende trolovelser. Så skulle de til gengæld blive hjemme på stedet og arbejde flittigt inden- og udendøre i 2 år uden at fordre løn.

Børnene var:

1. HANS HANSEN, 27 år, der fik 8 rdl.
2. SIMON HANSEN, 25 år, der fik 8 rdl.
3. ANNE HANSDATTER, 26 år, gift 1768 med Søren Pedersen i Skjødstrup, afstod fra arv.
4. SIDSEL HANSDATTER, 25 år, tvilling, gift 1766 med Niels Pedersen i Skjødstrup, afstod fra arv. (Hun døde i 1810).
5. LEENE HANSDATTER, 23 år, fik 4 rdl. (Hun blev siden i 1774 gift med skrædder Niels Hansen i Oxbøl).
6. KAREN HANSDATTER, 19 år, fik 4 rdl. (Hun blev i 1777 gift med Niels Olesen, gårdmand i Vester Vrøgum).

Simon Hansens moder, Anne Simonsdatter, døde i 1774 og blev begravet den 19/6. Det var - som tidligere nævnt - samme år, han blev gift med Maren Olufsdatter. Hun var fra Vester Vrøgum, og hendes fader var Oluf Nielsen, fæstebonde under Hesselmed. Han blev født i 1725 i Vester Vrøgum, og han var søn af fæstebonde Niels Jensen, der døde i 1772, 85 år gammel, og Anne Billum af Troldholm, der døde i 1773, 71 år gammel. Hans forældre var blevet gift i 1724, og han var altså ældste søn og overtog gården efter faderen, da han giftede sig. Mærkeligt nok døde han før faderen, nemlig i 1771, kun 46 år gammel. I 1748 var han blevet gift med

Mette Christensdatter, der var fra Borre. Hun blev født i 1723 og var datter af Christen Jægum, der døde 1763, 63 år gammel og dennes kone, der døde 1778, 86 år gammel.

Mette Christensdatter blev altså tidligt enke, og ved folketællingen i 1787 bor hun på gården i Vester Vrøgum på aftægt hos sønnen Niels Olesen, der skønt kun 35 år er enkemand med 2 små børn, så det er hende, der står for husholdningen.

Mette Christensdatter døde i 1799, 76 år gammel.

Bollerup Sophus Laustsens mormoder, Maren Pedersdatter, var datter af gårdejer og strandfoged i Grærup

PEDER NIELSEN og
 PERNILLE OLUFSDATTER,

der var hans anden kone.

Grærup ligger helt ude ved Vesterhavet, og sammen med Vester Vrøgum hørte den lille landsby til de mest afsidesliggende dele af Ål sogn. Befolkningen der regnedes for mere gammeldags, og det var almindeligt i ældre tid, at de unge mænd gik til søs en tid.

I dag er de store områder herude ved havet eksproprieret til hærens brug. Gårdene ligger i ruiner, og jorderne, der engang dyrkedes med slid og slæb, ligger hen som et månelandskab. 120 familier er blevet tvunget væk fra deres forfædres jord.

Gårdene i Grærup lå i gamle dage i en klump. Peder Nielsens gård var trelænget, og hovedlodden lå ved vejen til Ål kirke, Vejers og Skjødstrup. Endvidere hørte der til ejendommen en hedelod, en englod, lodder i Klyne kær og lodder i Ål mærsk. Gården havde også del i den nu fredede Langesø. Der var i alt 198 tdr. land, hvilket svarede til 2 tdr. 2 skp. $\frac{1}{4}$ alb. hartkorn.

Peder Nielsen, der var søn af gårdfæster Niels Madsen i Øster Vrøgum og hustru, Maren Lauridsdatter, blev født i 1752 og døbt 1. juledag. Han blev båret til dåben af Hans Simonsens hustru i Søhuse, og fadderne var: Thomas Christensen af Vester Vrøgum, Laurids Sørensen (morfader) og Søren Lauridsen (morbroder), begge af Grærup, og Kirsten Madsdatter.

I 1780 blev Peder Nielsen gift med Maren Simonsdatter. Hun blev født i 1755 og var datter af Simon Knudsen i Grærup. Ikke engang et år nåede de at være gift. I januar måned 1781

døde Maren i barselseng - kun 25 år gammel - efter at have født en lille pige, der blev opkaldt efter hende. Allerede i juni samme år blev Peder Nielsen gift igen, for en husmoder kunne ikke undværes ret længe på en gård. Hans nye kone hed Pernille Olufsdatter. Hun var fra Vester Vrøgum og blev døbt den 2/7 1756 som datter af Oluf Nielsen og Mette Christensdatter, som vi allerede har hørt om under omtalen af søsteren Maren Olufsdatter, der jo blev gift med Simon Hansen i Troldholm. (En anden søster var Johanne Olufsdatter, der var gift med Simon Nielsen i Grærup).

Pernille Olufsdatter blev til dåben båret af Søren Bundesens kone i Troldholm, og fadderne var bl.a.: Niels Jægum af Troldholm og Gregers Eskesen og Lisbeth Jeppesdatter.

Følgende af Peder Nielsens børn kendes:

I første ægteskab med Maren Simonsdatter:

1. MAREN PEDERSDATTER, født i Grærup 1781. Levede endnu i 1801. Videre skæbne ukendt.

I andet ægteskab med Pernille Olufsdatter:

2. OLE PEDERSEN, født i Grærup 1782, død s.st. 1850. Han overtog gården efter faderen og blev også strandfoged. Han blev i 1810 gift med Maren Jensdatter fra Oxbøl. Havde flere børn. En svigersøn, Jacob Hansen, overtog gården.

3. MAREN PEDERSDATTER, født i Grærup 1786, død i Troldholm 1838. Hun blev gift med gårdejer Hans Simonsen. (Se kapitel 5).

4. NIELS PEDERSEN, født i Grærup 1789. Han blev i 1817 gift med Maren Hansdatter, Hans Bergs datter fra Kærgård.

5. LAURIDS PEDERSEN, født i Grærup 1794. Han blev i 1818 gift med Leene Nielsdatter fra Børsmose. Hun var datter af Niels Nielsen.

I 1826, den 12/2, døde Pernille Olufsdatter som aftægtskone hos sønnen Ole Pedersen i Grærup, og den 28/1 1828 fulgte Peder Nielsen efter, 75 år gammel.

Peder Nielsen var - som ovenfor nævnt - søn af Niels Madsen i Øster Vrøgum. Denne blev født i 1724 og var søn af fæstebonde Mads Nielsen i Oxbøl. I 1752 blev Niels Madsen gift med Maren Lauridsdatter fra Grærup. Hun blev født i 1728 og var datter af fæstebonde i Grærup Laurids Sørensen, der døde 1782, og hustru, der døde 1769.

I 1757 udstedte godsejer Søren Christensen Rygaard på Hesselmed et fæstebrev til Niels Madsen på en halvgård i Øster Vrøgum, som til da havde været fæstet af Gunde Hansen. Den var ansat til 2 tdr. 4 skp. $\frac{1}{2}$ alb. hartkorn, og der skulle betales 3 rdl. 2 mark om året i landgilde, og endvidere skulle der forrettes det sædvanlige hoveri på herregården. Her på denne gård døde Niels Madsen i 1784, 60 år gammel, hos sønnen Bunde Nielsen, der var gift med Abigail Jensdatter. I 1793 døde hans enke, Maren Lauridsdatter, 64 år gammel.

K A P I T E L 8

ANE DORTHEA PEDERSENS OLDEFØRELDRE

OG DERES FORFØDRE IGEN

Efter at der er blevet fortalt om Bollerup Sophus Laustsens oldeforældre og deres forfædre igen, skal der nu berettes om Ane Dorthea Pedersens oldeforældre og deres forfædre, men på grund af anesammenfald er der allerede blevet fortalt om hendes farfaders og farmoders aner. Tilbage er så morfaderens og mormoderens forfædre.

Hendes morfader var - som tidligere nævnt - Christen Pedersen Bruun, og han var søn af

PEDER CHRISTENSEN BRUUN og
METTE JENSDATTER

Han tilhørte altså den store og udbredte Bruun-slægt, som var udgået fra Outtrup sogn, og som havde bredt sig over hele det tidligere Vester Horne herred.

Peder Christensen Bruun blev født den 25/6 1763 i Orten i Varde Landsogn på en gammel slægtsgård. Hans forældre var fæstebonde under Varde hospital Christen Pedersen Bruun og hustru, Margrethe Hansdatter Tranberg, og ved dåben i Varde Nikolaj var fadderne: byfoged Rasmus Øllgård, mons. Peder Tranberg, Bertel Pedersens kone af Orten og Sr. Niels Øllgård, ridefoged.

Det var en rigtig gammel hedegård, Peder Bruun voksede op på. Det dyrkede areal var ikke så særlig stort, men der hørte 400 - 500 tdr. land hede og mose til. Der var ekstensiv drift, og avlsredskaberne var dårlige. Med en hjulplov, der krævede et forspand på mindst fire heste eller stude og betjening af 2 - 3 mand, havde man kun mulighed for at pløje $\frac{1}{2}$ td. land daglig, og trøharven gav heller ikke mulighed for at danne et godt såbed. Så det var ikke dårligt med det store hedeareal. Her kunne man hente lyng og tørv til brændsel. Lyngen som brændsel i bageovnen, hedetørven til brug på det åbne ildsted og i bilæggerovnen. Lyng brugtes også som tækkemateriale sammen med langhalm - og som kreaturfoder. På heden havde man stort fårehold, og på de lavtliggende strækninger med græs kunne man have kvæg fra omlig-

gende byer gående. En anden indtægtskilde blev den fine ler, og en hel teglværksindustri opstod efterhånden her i Orten.

Man var selvforsynende med næsten alt. Kun skulle købes: salt, tjære og træsko, - sagde man.

Vi ved ikke, hvordan Peder Bruun har set ud, men i lægdsrulleoptegnelsen fra 1790 kan man se, at han målte 65½ tomme = 1,70 cm.

Det var i 1792, at Peder Bruuns fader, Christen Bruun, købte sin gård til selveje ved auktionen over Varde hospitals gods. I godt 200 år havde gården hørt til hospitalet, idet kong Frederik 2. i 1580 havde forlenet hospitalet med midtbyens gård i Orten, den gård, der i 1750 var blevet delt i to halvgårde.

Den 16/7 1802 blev Peder Bruun i Varde Nikolaj uden forudgående lysning viet til Mette Jensdatter fra Ølgod sogn. Hun blev født i Hjeding 1777, døbt den 27/7, og hun var datter af fæstebonde under Lindberg gods, Jens Olufsen og hustru, Mette Olufsdatter. Ved hendes dåb i Ølgod kirke blev hun båret af Margrethe Olufsdatter af Hjeding, og fadderne var: Peder Olufsen (farbroder) og hustru, og Niels Krasbergs og Peder Nielsens hustruer af Hjeding. I 1782 døde Mettes fader Jens Olufsen kun 40 år gammel, og hendes moder Mette Olufsdatter, født 1743 som datter af Oluf Christensen Halm, blev året efter i sognepræsten Hans Pertous gård viet til Knud Salomonsen af Østbæk. I gården i Østbæk kom altså Mette til at vokse op. Hun fik to halvsøskende, Karen Knudsdatter (født 1784) og Jens Knudsen (født 1786). I 1799 døde hendes moder i Ekknud, hvorhen familien var flyttet til en ny gård. På dette tidspunkt var Mette Jensdatter 22 år og tjente i Orten. Ved skiftet efter moderen blev der til deling mellem Knud Salomonsen og de 3 børn i alt 1078 rdl., og heraf fik Mette en søsterlod på 150 rdl., der sammen med hendes søskendes arvelodder blev stående i ejendommen i Ekknud som en 1. prioritet

Der findes i Matrikelarkivet en beskrivelse af gården i Orten omtrent fra den tid, da Peder Bruun og Mette Jensdatter var mand og kone på den. Gården var firlænget og lå med hovedlodden østlig i byen ved vejen til Janderup. Der var også en agerlod sønden for byen, en toft i byen, en lod i engen, del i fælles tørvemose og en stor hedelod. Der var ca. 500 tdr. land - 30 til 40 tdr. agerland, resten hede - der blev vurderet til 4 tdr. 7 sk. 3 fk. 2½ alb. hartkorn, så det var ikke nogen ringe gård.

I Peder Bruun og Mette Jensdatters ægteskab kom følgende børn:

1. MARGRETHE PEDERSDATTER BRUUN, født 1803 i Orten, død i Varde. Hun blev i 1829 gift med Jens Lundager, der var daglejer i Varde. Havde 5 dotre.
2. CHRISTEN PEDERSEN BRUUN, født 1804 i Orten, død i Henneby 1880, gift 1832 med Ane Dorthea Hansdatter. Havde 2 dotre. (Se kapitel 6).
3. METTE MARIE PEDERSDATTER BRUUN, født 1805 i Orten. Gift 1830 med Jens Chr. Nielsen fra Holmsland. De boede i 1850 i Billum. Havde 1 søn.
4. JENS PEDERSEN BRUUN, født 1807 i Orten. Boede hele sit liv her. Var sindssvag. Ugift.

5. INGEBORG MARGRETHE PEDERSDATTER BRUUN, født i Orten 1809, gift 1831 med nabosønnen Søren Carstensen Brinch, der var født år 1800. Han var søn af gårdejer Hans Brinch og Malene Sørensdatter. I 1837 overtog de Ingeborg Margrethes fødegård.

Ved folketællingen i 1845 boede på gården ægteparret Brinch og deres 7 børn, desuden den sindssvage Jens Bruun og som aftægtsfolk: Peder Bruun med 2. kone, Karen Pedersdatter, og deres søn Leopold. Dertil 2 karle og 1 pige.

I 1849 døde Søren Brinch, der i sit sidste leveår havde siddet i sognerådet, og Ingeborg Bruun giftede sig samme år med Christian Olesen fra Gjesten. Han var en del yngre. Det blev deres søn igen, der til sin tid overtog gården. I alt havde Ingeborg Margrethe Bruun i sine to ægteskaber 2 sønner og 10 dotre.

6. og 7. Tvillinger CHRISTEN og HANS, der blev født og døde i 1811.

8. MAREN PEDERSDATTER BRUUN, født i Orten 1812, gift 1848 med naboen, enkemand Mads Hansen Brinch, der var broder til Søren Brinch. Hun blev stedmoder til en stor børneflokk. Selv fik hun og Mads Brinch 1 datter.

Oplysninger om disse børn kan man finde på en af de første sider i en gammel andagtsbog af Johann Arndt "Sex Bøger Om Den Sande Christendom" fra 1750. Bogen ejes i dag af en direkte efterkommer af Peder Bruun, nemlig Elisabeth Bruun gift med fhv. stadsskoleinspektør Jens Heltoft. Heri har Peder Bruun eller måske snarere hans ugifte søster Margrethe Christensdatter Bruun, der hele livet boede på sin fødegård, og som var bogens første ejer, opnoteret hvert barns nøjagtige fødselstidspunkt.

Den sidste indførelse er dog et dødsfald. Den lyder:
 " 1813 klokken 2½ eftermiddagen d. 24 Julli døde Mette Jensdatter, begravet den 31 Juli". - Altså øverst på siden alle børnene, nederst deres moder.

Peder Bruun fik 7. aug. 1813 allernådigst kgl. bevilling til at sidde i uskiftet bo, sålænge han forblev i enlig stand. Den fik virkning indtil det følgende år, da han besluttede at gifte sig igen. Den 11. nov. 1814 blev der holdt samfrændeskifte i gården i Orten. Værges for de 3 ældste børn: Margrethe, Christen og Mette Marie blev gårdejer Jens Knudsen af Østbæk i Ølgod sogn som børnenes morbroder, og værges for de 3 yngste: Jens, Ingeborg og Maren blev Gjerløv Lauridsen i Isbjerg mølle som børnenes onkel, gift med deres moster Karen Knudsdatter.

Gården med tilliggende, besætning og indbo blev vurderet til 900 rdl. Af gæld var der kun 100 rdl. til Margrethe Christensdatter Bruun. Dette beløb stod som en 1. prioritet i ejendommen. Af de 800 rdl. skulle enkemanden have de 400. De resterende 400 blev fordelt mellem børnene således, at sønnerne fik hver 100 rdl., og døtrene hver 50 rdl. Desuden ville faderen give hver af sønnerne ved deres fyldte 18. år et godt egechatol og hver af døtrene ved deres fyldte 20. år, eller når de blev gift, en god egedragkiste og sengeklæder for 40 slettedaler. Desuden ville han holde deres bryllup efter sæd og skik, hvorpå han højtideligt lovede at ville passe, pleje og opdrage børneflokket på bedste måde. Deres arv kom til at stå som en 2. prioritet i ejendommen.

Den 18. dec. 1814 blev Peder Bruun gift med Karen Pedersdatter. Hun var fra Tiphede i Ansager sogn og født der i 1786.

Året efter fik ægteparret deres første barn, en pige, der efter gammel skik blev opkaldt efter den afdøde l. kone. Hun kom altså til at hedde Mette.

I alt fik de 7 børn:

9. METTE PEDERSDATTER BRUUN, født 1814 i Orten. Hun blev gift med husmand i Sønder Bork, Simon Nielsen. De havde 3 børn.

10. PEDER PEDERSEN BRUUN, født 1817 i Orten. Som ung mand kom han til Ål, hvor han blev karl og kusk hos sognepræsten Niels Stochholm. Han blev gode venner med datteren Regine, der blev så forelsket i ham, at hun truede med "at gå i søen", hvis hun ikke fik ham. Faderen måtte til sidst bøje sig, og de blev gift i 1840. Peder var 8 år yngre end Regine. Det fortælles, at gamle Peder Bruun i Orten, da han hørte om sønnens påtænkte giftermål, rystede på hovedet og sagde: "Der skal megen halm til en hvid hest".

Det blev dog et lykkeligt ægteskab. Peder Bruun kom på Lyngby seminarium i 2 år og blev i 1844 dimitteret med en 3. karakter. Med denne eksamen - fortæller Jens Heltoft i en artikel i "Fra Ribe Amt" - kunne han ikke straks blive fast ansat som lærer, og det varede derfor flere år, inden han fik embedet som lærer i Oxbøl og kirkesanger i Ål. Med bopæl i Ål præstegård fra 1845 til 50 underviste han nu forskellige steder i sognet som vinterlærer og biskolelærer, bl.a. i Børsmose og Vrøgum. I Vrøgum skole var der kun et lille værelse med stengulv til læreren, og med vind fra sydøst kunne man ikke se for sandflugt. Fra 1850 boede familien Bruun i et lille hus ved kirken, indtil de kunne flytte ind i lærerlejligheden ved Oxbøl skole.

Peder Bruun var en samvittighedsfuld lærer med en brav og elskværdig karakter. Han døde i 1885. Hans kone Regine Stochholm i 1896. En efterkommer er den fhv. chef for monopoltilsynet, Niels Banke.

11. NIELS TRANBERG BRUUN, født i Orten i 1819, død i Ølgod i 1888.

Kun 15 år gammel blev han vinterlærer - bl.a. i Orten - og fortsatte dermed i 4 vintre. Han kom så på Lyngby seminarium, hvorfra han blev dimitteret 1840 med 1. karakter. I 1841 blev han ansat i Hodde, og her blev han kendt med Maren Jensen (Møller), en søster til den kendte landstingsmand Niels Møller i Letbæk mølle. I 1848 blev han lærer og kirkesanger i Ho og blev samme år gift med Maren. Fra 1852 - 57 var han lærer i Nr. Vilstrup, men kom så til Ølgod. Han var meget værdsat som lærer, men måske var han noget streng. Han var musikalsk og komponerede småstykker, - og så kunne han bygge orgler. Han ombyggede således et gammelt orgel til sin broder i Tjæreborg skole, Leopold Bruun. Det kom siden til Øster Assels kirke på Mors og står nu på museet i Nykøbing M.

Efter Marens død giftede han sig med Kirstine Christensen, enke efter købmand Anders Lauridsen i Ølgod. I 1879 tog han sin afsked og flyttede ind i en ejendom, han havde ladet bygge. Her døde han i 1888.

Efterlod 1 søn.

12. KAREN MARGRETHE BRUUN, født i Orten 1821, død 1864. Hun blev gift med Jens Chr. Laugesen fra Ølgod. I 1845 var han lærer i Orten og boede på nabogården til Peder Bruuns, og på den måde lærte de hinanden at kende. De kom - efter en tid i Heinsvig - til at bo i Darum ved Esbjerg, hvor Jens Chr. Laugesen havde fået stilling som skolelærer og kirkesanger. Her døde Karen Bruun, kun 43 år gammel.

Der var 3 piger i ægteskabet.

13. HANS TRANBERG BRUUN, født i Orten 1823. Som ung kom han til at tjene en tid på Hesselmed i Ål sogn, siden i præstegården s.st. samtidig med, at hans nygifte broder Peder boede der. Hans Bruun blev siden gift med en enke i Ho, Karen Johanne Pedersdatter, der var blevet alene på en gård med 5 små piger.

14. CHRISTEN GUNDORPH BRUUN. Han var opkaldt efter en fjern slægtning, Christen Nielsen Gundorph, der døde som amtsforvalter i Skanderborg 1756.

Christen Bruun blev født i Orten 1827 og døde i Lunde 1890. Han blev også gift med en enke, nemlig Karen Henriksen på Frøstrupgård i Lunde sogn. På gården boede på aftægt den forrige ejer Johan Smidts enke, Cathrine Marie Christensen, som tidligere er blevet omtalt her i bogen. Christen og Karen Bruuns eneste datter og dennes mand overtog siden gården.

15. LEOPOLD BRUUN, født i Orten 1830, død 1904 i Hedsbjerg ved Gilleleje. Som ganske ung var han omgangsskolelærer i Hodde Skov. (Fik i løn for en vinter: 4 rdl. plus kosten). Siden blev han vinterlærer i Gjellerup ved Varde og huslærer på Gjellerupholm. Tog i 1850 eksamen fra Ranum seminarium med udmærkelse og var 1851 - 57 lærer og kirkesanger i Horne ved Varde og 1857 - 93 lærer og kirkesanger i Tjæreborg.

I 1860 blev han i Roved i Anst sogn gift med Ane Elisabeth Hansen, der døde allerede i 1885. 3 af deres børn døde som små. Kun 2 drenge blev voksne. Den ene, Hans Peder Bruun, blev skoleinspektør i København, den anden, Carl M. Gundorph Bruun, blev lærer i Hedsbjerg ved Gilleleje.

Leopold Bruun var en meget dygtig lærer, fortæller Jens Heltoft om ham i bogen "Gårde og slægter", og forud for sin tid i mange henseender. Han brugte f.eks. "perodelæsning" med sine elever. Han var en meget dygtig fortæller og var - ligesom broderen Niels Bruun i Ølgod - meget musikalsk, fik klaver og komponerede flere melodier til småvers i læsebogen og bibelhistoriebogen. Da jernbanen kom til Vestjylland komponerede han en "Jernbanegalop" og en "Lokomotivpolka". Han komponerede også en smuk melodi til "Mit hjerte altid vanker".

Der var landbrug til skolen, og han havde 3 køer, 6 får og 30 bistader, alt passet på bedste måde. Flere gange var han i København for at få ny viden og inspiration på forskellige kurser.

Det var altså en stor børneflokk, hedebonden Peder Christensen Bruun i Orten fik, og vidt forskellige skæbner fik de.

På sine ældre dage var Peder Bruun skolepatron, d.v.s. han sørgede for at få en vinterlærer til sognets børn. På skift var der så skolestue rundt om på gårdene. Først i 1831 kom der et skolehus i Orten.

Peder Bruun blev en gammel mand, tæt ved de 84. I begyndelsen af året 1847 kunne man mærke, at det bar mod enden, og 1. pinsedag, den 23. maj døde han. Sønnen Leopold, der sad ved dødslejet, fortalte siden, at "i dødsøjeblikket strålede hans ansigt af en himmelsk glans, som vi kan tænke os lig apostlenes på pinsedagen". Den 29. ledsagedes han til graven af den efterladte hustru og 13 børn. Pastor Neess holdt en tale til de omkringstående slægtninge og venner, hvori han skildrede den lykke, det var for børnene at have haft en god fader samt den sorg fromme børn måtte føle ved en kærlig faders bortgang.

Peder Bruuns valgsprog var: "Vorherre tager viljen i gerningens sted".

Hans enke, Karen Pedersdatter, flyttede siden til Horne, da sønnen Leopold Bruun blev lærer der. Hun førte hus for ham, til han giftede sig i 1850. Her døde hun i 1851. Nogle af de møbler, hun bragte med sig fra gården i Orten, bl.a. en dragkiste, et hængeskab og en spændende brudekiste fra 1700-tallet, ejes den dag i dag af hendes og Peder Bruuns efterkommere.

----- . -----

Peder Bruuns slægt kan følges langt tilbage. Hans forældre var - som tidligere nævnt - fæstebonde, siden selvejer, Christen Pedersen Bruun og Margrethe Hansdatter Tranberg i Orten. De er altså næste par i stamrækken.

Christen Pedersen Bruun blev født på gården i Orten i 1724, og han var søn af fæster under Varde hospital, Peder Madsen Bruun d. ældre og dennes hustru, Margrethe Jensdatter Lund, og han blev døbt den 29/5 i Varde Jacobi. Blandt faderne var Niels Bruun, Mads Orten, Maren Jensdatter og Else Linds af Torstrup sogn.

Skønt fæstebonde var Christens fader, Peder Bruun, en velhavende mand, hvad ses af skiftet efter ham, så Christen og hans mange søskende voksede op i gode økonomiske kår.

I 1736 blev konfirmationen indført i Danmark, og sidenhen huskedes det i slægten, at Christen var blandt de første, der blev konfirmeret her i landet.

I 1762 blev han i følge Varde Nikolaj kirkebog trolovet med Margrethe Hansdatter Tranberg fra Årre, hvor selve brylluppet blev holdt. Det var den 9/2. I kirkebogen står, at hun tjente hos byfoged Hiørning. Som medgift medbragte Margrethe Tranberg bl.a. den tidligere omtalte meget store og smukke brudekiste fyldt med linned. Margrethe var datter af fæstebonde Hans Tranberg og Margrethe Nielsdatter i Årre, og hun

blev født 1724. Brudekisten var egentlig hendes moder, Margrethe Nielsdatters. Hun arvede den i 1756 efter sin broder, Christen Nielsen Gundorph, amtsforvalter i Skanderborg. Han, der var søn af en fæstebonde, nemlig Niels Jepsen i Gunderup i Årre sogn, havde svunget sig op ad den sociale rangstige ved hjælp af sine medfødte gode evner og var blevet en velhavende mand, der i 1720 af kronen kunne købe og få skøde på 4 halvgårde og 1/8 dels gård i Gunderup. Og han endte altså med at blive amtsforvalter.

I 1771 døde Christen Bruuns ældre broder Jens Bruun, der havde overtaget fæstet efter faderen i 1746, og det blev Christen, der nu blev mand i gården og samtidig værge for svigerinden, Mette Johnsdatter.

I 1792 holdtes der i Ribe auktion over Varde hospitals bøndergods, og Christen Bruun købte gården til selveje, og den 5/7 1793 fik han allernådigst kgl. approbation som højstbydende til at overtage den for 566 rdl. Gården var da på 3 tdr. 5 skp. 3 fk. $\frac{1}{2}$ alb. hartkorn.

I 1798, den 15/12, døde Christen Bruun. Der blev holdt skifte efter ham i januar mellem den efterladte enke, Margrethe Hansdatter Tranberg, og de 3 børn, Peder, Hans Tranberg og Margrethe, der alle boede hjemme. Som tilsynsværge var rebslager Peder Toersen fra Varde til stede. Han var en nevø af afdøde. Under skifteforhandlingerne foreviste den ældste søn, Peder Bruun, en af øvrigheden godkendt dispositionsplan fra året før, underskrevet af Christen Bruun, og som Jess Christensen og Jens Jensen af Orten som vitterlighedsvidner var rejst til Varde med til tinglysning. Skrivelsen begynder således: "Da jeg underskrevne Christen Bruun er bleven svag og ikke kan taale at reise til Tinge, saa sender jeg disse tvende Mænd" - Der står videre i den, at den ældste søn Peder skulle overtage gården med tilliggende, besætning og avlsredskaber for 500 rdl., og desuden skulle han give sin moder god aftægt, til hun døde samt sørge for sin søster, så længe hun boede hjemme.

Ingen af de andre tilstedeværende arvinger havde noget at indvende mod denne tinglyste dispositionsplan. Dernæst blev indboet vurderet ligesom også den afdødes gangklæder, og det er ganske interessant at se, hvad Christen Bruun havde af tøj. Der var:

En brun kjole, en ditto vest, et par brune bukser, et par blå strømper, en sort kjole, en ditto vest, et par sorte bukser, et par sorte strømper, en stribet nattøje, en stribet bryststol, 3 skjorter, et par sko, en fløjls hue, en hat og en hue og to tørklæder.

Hele boet blev opgjort til 650 rdl. Af gæld var der 200 rdl. lånt i sin tid af Bennet Frandsen i Janderup. Til deling mellem arvingerne blev der altså 450 rdl., hvoraf enken, Margrethe Tranberg, fik de 225 rdl. De øvrige 225 rdl. fordeltes således:

Peder Christensen Bruun fik	90 rdl.
Hans Tranberg Christensen Bruun fik	90 rdl.
Margrethe Christensdatter Bruun fik	45 rdl.

Peder Bruun erklærede da, at han af sit eget ville give sin søster 30 rdl., og enken erklærede, at hun ville give datteren 25 rdl., således at hendes arv kom op på 100 rdl., der skulle stå i ejendommen som en 1. prioritet.

Og nu var altså Peder Christensen Bruun - 36 år gammel og ugift - ejer af den gård, som hans fader og bedstefader havde haft før ham.

Hans moder, Margrethe Tranberg, levede endnu nogle år som aftægtskone på gården. Hun døde den 8/8 1804, 80 år gammel. Hun og Christen Pedersen Bruun havde følgende børn:

1. PEDER CHRISTENSEN BRUUN, født i Orten 1763, død s.st. 1847. (Se de foregående sider).

2. HANS TRANBERG CHRISTENSEN BRUUN, født i Orten 1764. Hans skæbne efter 1799 er ukendt.

3. MARGRETHE CHRISTENS DATTER BRUUN, født i Orten 1767, død s.st. 1820. Hun boede hele sit liv hjemme på fødegården, og hun forblev ugift.

De næste i stamrækken er Christen Bruuns forældre, nemlig Peder Madsen Bruun d. ældre og Margrethe Jensdatter Lund.

Peder Madsen Bruun kom fra Torbøl i Outrup sogn. Han var søn af fæster under Ribe hospital Mads Nielsen Bruun og dennes første kone, hvis navn ikke kendes, men som efter alt at dømme har heddet Kirsten.

Den 25/2 1706 blev Peder Madsen Bruun, der da boede i Orten, trolovet med Margrethe Jensdatter Lund af Mejls, og det var vel kort forinden, at han havde fået fæstebrev på den gård i Orten, der nu i 1976 så har været i samme slægts eje i 270 år.

Peder Bruun må have været en ret driftig mand. Foruden gården i Orten, som på hans tid havde et righoldigt indbo og stor besætning, ejede han et hus i Vestergade i Varde, og han lånte penge ud i stor målestok. I 1724, da Morten Bertelsen døde på nabogården, betalte han alle begravelsesomkostningerne.

Selv døde Peder Bruun d. ældre i januar 1746. Hvis man regner med, at han var ca. 25 år ved sit giftermål i 1706, må han være født ca. 1680.

Der blev holdt stort skifte efter ham. Skifteforvalteren var borgmester og hospitalsforstander i Varde, Johan Krag. Til stede som værge for de umyndige af arvingerne var Peder Bruuns to brødre, Niels Madsen Bruun fra Lindinggård i Torstrup sogn og Knud Madsen Bruun fra Olling i samme sogn.

Hvad var der så i boet?

Det var dengang sjældent, at bønder i Vestjylland efterlod sig sølvtøj, men her var noget:

Et sølvbæger mærket P.M.S.B. M.J.L. 1737

(Peder Madsen Bruun - Margrethe Jensdatter Lund)

Nok et bæger mærket P.M.S.B. K.M.D.

(Måske Peder Madsen Bruun d. yngre og Karen Madsdatter.

Var det mon pant for penge lånt af den ældre halvbroder?)

Desuden var der 4 sølvskeer.

Dørnset.

Her stod der bl.a. et egebord med åben fod og tvende skuffer. En egekiste med enkens liv- og gangklæder, som ikke blev vurderet. En stor brunmalet egekiste tilhørende datteren Karen blev heller ikke vurderet. Så var der enkens seng med 3 bolstre og olmerdugsdynner og et par hørgarnslagener. Heller ikke vurderet. Den anden seng i rummet blev derimod vurderet til ca. 5 rdl. Et lille skab af fyr fik enken tilstået uden vurdering.

I rummet var der endvidere et lille spejl med sort ramme, 5 blå og hvide hollandske stentallerkener, 4 grønne stentallerkener, et stenkrus med tinlåg, et timeglas, en jernkakkellovn med jernfod, et liden messingbækken, en stor messinglysestage, en mindre ditto og en lysesaks, en uldsaks, en bibel, en lille træstol med læderhynde.

Et liden skrin af fyr tilhørende den yngste søn, Jens, gik uden for vurdering.

Storstuen.

Her stod der bl.a. et gl. egeskab, et bord af fyr med åben fod, en gl. egekiste uden lås og nøgle og 2 gl. træstole. En seng med 2 blå og hvidstribede olmerdugsdynner, 2 små puder og et hørgarnslagen.

Blandt flere andre ting i dette rum kan endvidere nævnes: en kobbertragt, tvende hollandske stenfade og en tallerken og et dejtrug. Her var også den sal. mands liv- og gangklæder: en klædes casse (kappe) med sort plys, en sort klædes klædning, en grå vadmels kjortel og en lædervest, et par brune vadmelsbukser, en stribet nattrøje, en blå klædes nattrøje med hvide metalknapper, et par uldne strømper, en hørgarns og en blårgarns skjorte, en gl. blå vadmelsvest og et par hvide vadmelsbukser, en gl. hat og et par sko med messingspænder udi.

Køkkenet.

Her var bl.a. 5 tinfade og 9 tintallerkener, en kobber bryggekedel, en tønde og tvende kobberpiber, et gl. egebord, et gl. egeskab, et lille egekar, et større ditto, tvende spande og tvende stripper, en jerngryde, en lygte, et tinkrus, en jernpande og 5 store brikker, en stålpande, nok en pande og et jernfyrfad.

Herinde stod også 2 senge. Endvidere var der et stenfad og to tallerkener, et gl. egeskrin, en gl. sav, en økse og andre redskaber.

Besætning.

Der var på gården en brun hest til	20 rdl.	
en sort plag til	18 rdl.	
to gl. sorte og brune hopper til	13 rdl.	
Endvidere en grå og en broget stud til ...	16 rdl.	
et par sorte ditto	8 rdl.	
et par brogede stude	8 rdl.	
nok et par stude	6 rdl.	4 mk.
et par sortbrogede køer	12 rdl.	
en grå og en sort ditto	10 rdl.	4 mk.
et par sorte ditto	10 rdl.	
3 spæde kalve	2 rdl.	
Så var der 10 får og 2 væddere til	16 rdl.	4 mk.
og en sortbroget galt til	2 rdl.	4 mk.
4 bistager blev vurderet til	3 rdl.	

Vogne og redskaber.

På gården var der en beslagen vogn til 10 rdl.
 nok en vogn til 5 rdl.
 plov og harve med tilbehør til 1 rdl. 4 mk
 en hakkelseskiste, 2 plejle, 3 river, en fork,
 2 grebe og en skovl blev vurderet til 5 mk.

Der var på gården værdier for i alt 234 rdl. 5 mk.
 Dertil kom penge lånt ud:
 Organist Peder Jonsen i Varde skyldte 13 rdl. 2 mk.
 Niels Pedersen Orten i Varde 25 rdl.
 Den sal. mands broder Knud Madsen 20 rdl.
 Den sal. mands broder Jens Madsen 7 rdl. 4 mk.
 Jens Tøstesen i Outrup 6 rdl. 4 mk.
 Anders Tøstesen i Allerslev 8 rdl.
 Søsteren Karen Madsdatter i Rottarp 2 rdl.
 Christen Tømmermand i Varde for tørv 5 mk.
 Christen Tuesen i Vittarp 3 rdl.
 Jens Simonsen i Billum 4 rdl.
 Peder Olesen i Janderup 2 rdl.
 Knud Bierreman i Varde 2 mk.

Huset i Varde i Vestergade bestående af 6 fag sals-
 hus og 5 fag ladehus og med kakkelovn og haveplads
 blev vurderet til 60 rdl.

Der blev i alt til indtægt 391 rdl.

Gården, der stod for 3 tdr. 6 skp. hartkorn og
 havde 40 fag sals-, lade- og fæhus, skulle efter
 gældende forordning udrede i alt 101 rdl. 6 mk.
 Andre udgifter (skifteomkostninger) bevirkede,
 at gælden kom op på i alt 114 rdl. 5 mk.

Til deling var der altså godt 276 rdl., hvoraf enken fik halvdelen. Den ældste søn, Jens, gav afkald på sin arv. Han havde fået, hvad han kunne tilkomme "i Faderens levende Live". Den ældste datter, Kirsten Pedersdatter, gav ligeså afkald på sin arv. Enken begærede, at den ugifte datter, Karen, der havde gået sine forældre til hånde i mange år uden løn, skulle have en broderlod, og det fik hun så. Den blev på godt 30 rdl.

Niels Madsen Linding blev formynder for den yngste søn Jens. Knud Madsen i Olling blev formynder for den ugifte Karen, og endelig fik Christen Pedersen Bruun som curator sin svoger i Kjelst, Toer Tuesen.

Peder Madsen Bruun den ældre og Margrethe Jensdatter Lund havde følgende børn:

1. KIRSTEN PEDERSDATTER BRUUN, født 1708 i Orten. Hun blev gift med Toer Tuesen af Kjelst i Billum sogn. Deres søn, Thue Toersen, var rebslager i Varde. (En efterkommer af ham var den kendte biblioteksmand, historiker og runolog, Peder G. Thorsen).
2. JENS PEDERSEN BRUUN, født i Orten 1711, død s.st. 1771. Han overtog fæstet af gården efter sin fader. Han var gift med Mette Johnsdatter, født 1725 i Outrup, død i Orten 1799. De havde en datter, Margrethe Jensdatter, der blev gift med fæster af Varde bro, Jess Christensen.
3. KAREN PEDERSDATTER BRUUN, født i Orten 1714. Hun var ugift ved faderens død i 1746, men omtales ved sin død i Varde i 1799 som enke.

4. MADS PEDERSEN BRUUN, født i Orten 1717, død i Kjelst i Billum sogn 1794. Han blev i 1748 gift med enkekone Ellen Tuesdatter i Kjelst (en søster til Toer Tuesen). En søn i dette ægteskab var Thor Madsen i Billumvad. Ellen Tuesdatter døde i 1757, og Mads Bruun giftede sig 2. gang samme år med Kirsten Christensdatter fra Anneksgården. De fik flere børn, bl.a. Peder Madsen Bruun, der i 1790 fæstede Burgård i Billum sogn. Han blev stamfader til slægten Burgård.

5. BERTEL PEDERSEN BRUUN, født i Orten 1721, død i Rottarp i Outrup sogn 1790. Han blev i 1763 gift i Varde Nikolaj med Anne Pedersdatter og omtales da som daglejer. Siden flyttede han med sin kone til Outrup sogn, hvor de først havde en gård i Dejrup. Den blev solgt i 1770, og de købte så hus i Rottarp, hvor Anne Pedersdatter døde i 1783, og Bertel Bruun selv i 1790. Sønnen, tækker Peder Bruun, overtog stedet.

6. CHRISTEN PEDERSEN BRUUN, født i Orten 1724, død s.st. 1798. Han overtog fæstegården i Orten i 1771 efter sin broder Jens. Samtidig blev han formynder for svigerinden, Mette Johnsdatter. Han blev i 1762 gift med Margrethe Hansdatter Tranberg. (Se de foregående sider).

7. JENS PEDERSEN BRUUN, født i Orten 1734, død s.st. 1771. Han var ugift og omtales ved sin død som daglønner.

Peder Bruun den ældre kom som sagt fra Torbøl i Outtrup sogn, og her er Bruun-slægtens udspring.

Omkring år 1600 bor i et lille bol i Torbøl - udlagt som mensalgods for præsten - en Christen Jensen Bruun. I 1631 er en Niels Christensen Bruun, der bor samme sted, med i en kirkestolestrid. Sandsynligvis er det Christen Jensens søn. Det er også ham, der er medforfatter til en lægdsvide om ryttertjeneste i 1654, og under krigen mod svenskerne i 1657 mister Niels Bruun i Torbøl sin signet. (Aftryk af den gjaldt som underskrift).

Det er vel hans søn igen, Mads Nielsen Bruun, der fra ca. 1675 sidder som fæster under Ribe hospital på en større gård i Torbøl, d.v.s. det er til at begynde med kun den halve gård, han har, men kort efter 1710 udsteder hospitalet følgende fæstebrev til ham:

"Til Madz Nielsen Bruun af Tourbøl dend halve gaard staaende for hartkorn 2 td. 3 fjdk, som Jens Nielsen øde forloed. Og i henseende besætningen alleene var af 13 rd. 5 sk.'s Værdi, og Rug Sæden meget Slet, blef Stedet samme forundt med 2 Aars frihed for Landgilde samt uden fæstepenge".

Mads Bruun var gift 2 gange. Man kender ikke navnet på den første kone, men visse ting tyder på - som tidligere nævnt - at hun har heddet Kirsten ligesom han anden kone. I 1688 betaler Mads Bruun og hustru, som har 2 ildsteder, i kop- og ildstedsskat i alt 1 rdl. 4 sk. I 1699, da der opkræves konsumtionsskat, omtales kun Mads Bruun og en datter, så da er han vel enkemand. Kort efter år 1700 (1702?) må han have giftet sig med Kirsten Pedersdatter, som overlevede ham med 10 år. Hun var fra Skyhede.

I september 1726 døde Mads Nielsen Bruun. I skiftepapirerne kan man se, at han ved sin død ejede 2 sølvskeer med navn og årstallet 1702 på og også et sølvbæger med navn på. Der var ellers ikke meget at arve, da udgifterne og gælden var trukket fra, så alle børn i første kuld plus den ældste søn i andet kuld gav helt afkald på arv "af Kjærlighed til deris smaa Søkende".

I maj 1736 døde Kirsten Pedersdatter, og det viste sig, at der intet blev at arve efter hende, idet gælden oversteg indtægten med godt 50 rdl.

Forinden skiftets afslutning havde sønnen, Christen Madsen Bruun måttet rejse tilbage til København, hvor han studerede teologi. Fra Foldingbro sendte han til sin velgører og formynder, hospitalsforstander Christian Terchel Hansen, der var skifteforvalter, et rørende brev, hvori han giver afkald på evt. arv efter sin moder.

Nu blev der jo overhovedet intet at arve, og skifteforvalteren spurgte da de myndige af de tilstedeværende arvinger, om der blandt dem var en, der ville blive ved gården, holde den i forsvarlig stand, betale gælden, svare skatter og landgilde og andre påkommende udgifter, forsyne de umyndige med føde og klæder og give dem en skikkelig opdragelse, indtil de kunne klare sig selv, samt svare dem deres fædrene arv efter skifteforretningen. Den ældste søn, Jens Bruun, resolverede at ville gå ind på disse betingelser, og Søren Pedersen Gadgård i Skyhede som formynder for Søren Madsen Bruun, Ole Pedersen i Gadgård for Johanne Madsdatter og Christen Mikkelsen i Hundhale for Anne Madsdatter og Mads Lassen i Skyhede for Kirsten Madsdatter samt kreditorerne accepterede dette.

Jens Madsen Bruun overtog så gården, og indtil 1883 sad hans efterkommere på den.

Mads Nielsen Bruun havde i sine 2 ægteskaber følgende børn:

1. PEDER MADSEN BRUUN den ældre, født i Torbøl i Outrup sogn ca. 1680, død i Orten i Varde Landsogn 1746. (Se om ham på de foregående sider).

2. NIELS MADSEN BRUUN, født i Torbøl ca. 1685.
Boede i 1726 og 1736 i Lindinggård i Torstrup sogn.
Levede endnu i 1752, da han var fadder. Han var gift
med Else Jensdatter, der døde i Lindinggård 1753.

3. KNUD MADSEN BRUUN, født i Torbøl ca. 1685.
Boede i 1726 og 1736 i Olling i Torstrup sogn. Levede
endnu 1752, da han var fadder.

4. KAREN MADSDATTER BRUUN, født i Torbøl ca. 1690.
Boede i 1746 i Vestergård i Rottarp, Outrup sogn.

I Mads Nielsen Bruuns 2. ægteskab var børnene:

5. PEDER MADSEN BRUUN den yngre, født i Torbøl ca.
1703. Han blev ca. 1725 vistnok gift med Karen Mortens-
datter, datter af fæstebonde Morten Bertelsen i Orten.
En Peder Bruun fra Theiladen ved Varde blev jordet 1759,
og i 1784 blev Peder Bruuns enke i Oxbøl begravet 78 år
gammel.

6. CHRISTEN MADSEN BRUUN, født 1705 i Torbøl.
Han var i 1726 latinskoleelev i Ribe. I 1736 omtales
han som student i København.

Det var vist ham, der blev skoleholder i Haslev.
Han omtales som "Student, en rolig og venlig Mand, af-
holdt i sin Kreds". Præsten forsøgte at få sin "gode,
gamle, duelige Skoleholder, Christen Matzen Bruun", for-
fremmet til Ægn, men uden Held. Den 22/6 1783 blev
han begravet på Haslev kirkegård. Provst Winther ned-
skrev: "Begravet den i sin Tid brave Skoleholder, Stud.
Christen Bruun. Han havde været Skoleholder i Byen i
48 Aar".

7. JENS MADSEN BRUUN, født 1710 i Torbøl. Han overtog fødegården. Endnu i 1770 er han fæster af den, men i 1778 omtales sønnen Mads Jensen Bruun, der i 1793 købte gården til selveje af godsejer Jermiin på Lundesnæs.

I 1883 gik gården ud af Bruun-slægtens eje.

8. KIRSTEN MADSDATTER BRUUN, født 1712 i Torbøl. Hun blev gift med Hans Jensen i Løftgård, Outrup sogn.

9. SØREN MADSEN BRUUN, født 1715 i Torbøl, Outrup sogn, død i Kvong 1784. Han blev i 1739 i Kvong kirke trolovet med Karen Hansdatter af Starbæk mølle, født der 1712, død i Kvong 1773, datter af møller Hans Madsen. De fik flere børn.

En søn ved navn Hans Sørensen Bruun, født 1743, rejste i 1760 til København, hvor han blev hyrekusk. Han tjente godt med penge og kunne i 1779 købe David Skolemesters gård på Købmagergade. Han var gift med Ane Marie Krogh, og han døde i 1826.

Hans søn igen, Johannes Severin Bruun (1780 - 1862), var vognmand og oberstløjtnant i Borgervæbningen. Han var gift med Hendrine Margrethe Brondt. Hans søn igen var forfatteren Camillo Bruun (1818 - 1880), redaktør af Hjørring Amtstidende. Han blev kendt for sine skildringer af den vendsysselske småkøbstadborgers tilværelse og for sin skildring af det gamle København i bogen "Gjennem 100 Aar". Han var gift med Elisabeth Koefoed. En faster til ham, Marie Helene Bruun, var gift med godsejer Alexander Trolle, og en farbroder, Peder Christian Bruun (1784 - 1852), var kgl. kapelmucikus og ejer af Stenalt herregård.

Camillo Bruuns sønnesøn er den endnu levende fabriksejer og opfinder, direktør Otto Johannes Bruun, der har ejet og ledet store virksomheder i England

og Danmark. Han stiftede i 1948 Otto Johannes Bruuns Fond. Fra 1938 har han boet i England.

(Som man ser, fik det afgørende betydning for Søren Madsen Bruuns søn, Hans og hans efterkommere, at han rev sig løs fra sit miljø og drog til København).

10. JOHANNE MADSDATTER BRUUN, født 1717 i Torbøl. Levede vistnok ugift i en lille gård i Outrup sammen med sin søster Anne.

11. ANNE MADSDATTER BRUUN, født 1719 i Torbøl. Levede vistnok ugift i en lille gård i Outrup sammen med sin søster Johanne.

12. KIRSTEN MADSDATTER, født 1723 i Torbøl i Outrup sogn. Skæbne ukendt.

Ane Dorthea Pedersens mormoders slægt bliver så den sidste, der skal omtales. Mormoderen hed jo Ane Dorthea Hansdatter, og hun var datter af husmand i Henneby

HANS CHRISTIAN CHRISTENSEN og
ANNA MORTENSDATTER

Hans Christian Christensen kaldes mange steder kun Hans Christian, og sådan underskriver han sig også selv et sted. Andre gange, f.eks. i folketællingen 1834, kaldes han Hans Chr. Hansen, og i kirkebogen står flere steder Hans Chr. Christiansen.

Han voksede op i Ål sogn og må være født 1770 - 72 efter de forskellige aldersopgivelser at dømme. Hans moder var Mette Cathrine Christensdatter. Ved folketællingen i Ål sogn i 1787 bor i landsbyen Borre:

Jens Christian Olesen, 41 år, gift 1. g., bonde og gård-
beboer

Mette Cathrine Hansdatter (NB), 47 år, gift 2. gang

Hans Christian Christensen, 15 år, hendes søn i 1. ægte-
skab

Uskild Jensdatter, 11 år

Niels Jensen, 9 år, begge børn af dette ægteskab.

Mette Cathrine kaldes Christensdatter ved sit giftermål den 5/8 1774 med Jens Christian Olesen, og hun omtales da ikke som enke.

I lægdsrullen 1790 står der for Borre, Ål sogn:

Jens Chr. Olesen: Hans Christian Christensen, 17 år,
62 $\frac{1}{4}$ tomme, tjener på Hesselmed.

Men hvem var Hans Christians fader? Blev han født uden for ægteskab, og måske i et andet sogn? Var faderen mon godsejeren på Hesselmed, Christen Hansen? Eller var faderen den Christen Hansen i Borre, der fik en søn døbt Hans den 14/10 1772?

Den 11/12 1791 blev Jens Christian Olesen begravet, og i skiftet efter ham omtales Hans Christian ikke. Hans to halvsøskende, Uskild og Niels, fik faderens fætre, Ole Olesen af Gammeltoft i Henne og Laust Olesen i Stausø i Henne, til formyndere.

Uskild Jensdatter blev siden gift med Eske Gregersen i Borre, og hos dem bor Mette Cathrine Christensdatter ved folketællingen i 1801.

I Henne kirkebog kan man læse for år 1800: "At der ikke er Noget, som kan hindre Fuldbyrdelsen af det mellem Ungkarl Hans Christian Christiansen fra Aal Sogn og Pigen Anna Mortensdatter af Henneby paatænkte Ægteskab, bevidner tvende Mænd af Henneby.

Søren Hansen og Peder Jensen.
Ægteviiede den 10/10".

Anna Mortensdatter var datter af boelsmand i Henneby Morten Hansen og hustru, Dorthe Jensdatter, men hun blev født 1774 og døbt den 8/5 i Lydom, hvor forældrene da boede. Ved dåben blev hun båret af Jens Hansens kone i Lønborg, og fadderne var: Laust Sørensen, Jens Andersen og Christen Andersen af Lydom.

Ved folketællingen i 1787 bor familien i Henneby og består da af:

Morten Hansen, husbonde, 46 år, boelsmand
Dorthe Jensdatter, madmoder, 49 år
Anna, 11 år
Maren, 7 år
Karen, 4 år.

Hans Chr. Christensen og Anna Mortensdatter overtog ved deres giftermål i år 1800 Annas hjem, matrikel nr. 7 i Henneby. Der findes en beskrivelse af ejendommen fra den tid. Den bestod af en toftlod med boelssted nordøstlig i byen. Dertil kom flere hedelodder og jord også i Lønne sogn, desuden en lod i Nebel sogn samt en lod i Sønder Bork sogns mærskenge ved Ringkøbing fjord. Endelig var der en meget stor klitlod. I alt var der 143 tdr. land, der efter den nye matrikulering blev vurderet til 7 skp. 1 fjdk. 1 alb. hartkorn.

Der kom mange børn, men de fleste døde som små:

1. MORTEN CHRISTIAN HANSEN, født 1801 i Henneby, død s.st. 1806.
2. METTE, CATHRINE HANSDATTER, født 1804 i Henneby, død s.st. 1806.
3. ANE DORTHEA HANSDATTER, født 1806 i Henneby, død s.st. 1861. Hun blev gift med Christen Pedersen Bruun. (Se kapitel 6).
4. MORTEN HANSEN, født 1809 i Henneby, død samme år.
5. METTE CHATRINE HANSDATTER, født 1810 i Henneby, død samme år.
6. METTE CHATRINE HANSDATTER, født 1811 i Henneby. Hun blev i 1843 gift med enkemand, gårdejer Christen Nielsen Jægum af Dyreby. De havde flere børn.

7. JENS CHRISTIAN HANSEN, født i Henneby 1813.
Skæbne ukendt.

8. MORTEN HANSEN, født i Henneby 1816. Boede hjemme
ved folketællingen i 1834. Skæbne ukendt.

Da datteren Ane Dorthea Hansdatter i 1832 blev gift
med Christen Bruun, gik Hans Christian Christensen og Anna
Mortensdatter på aftægt.

Den 1/2 1843 blev Hans Christian fundet død af "mathed"
på vejen lidt fra sin gård. (Mon han var blevet overmandet
af kulde og sne?) Anna Mortensdatter overlevede ham i mange
år. Hun døde den 19/2 1861 86 år gammel og var da aftægts-
kone hos Peder Skaarup Sørensen.

Hendes forældre var - som tidligere nævnt - Morten
Hansen og Dorthe Jensdatter. Morten Hansen skal være født
på ejendommen, matrikel nr. 7, i Henneby i 1739, og der døde
han i 1799 og blev begravet den 11/7. Han var en overgang
fæstebonde i Lydom.

Hans kone, Dorthe Jensdatter opgav i 1787 sin alder
til 49 år og skulle altså være født i 1738 eller 39. Hun
døde i Henneby den 13/5 1816, og alderen angives at være
82.

De havde følgende børn:

1. (Vistnok) JENS MORTENSEN, der i 1809 bor i Lønne
Stak, men i 1810 og 11 i Varde. Han blev år 1800 i
Henne gift med Christiane Pedersdatter af Lønne Stak.

2. (Vistnok) HANS MORTENSEN, der i 1810 og 11 bor
i Henneby.

3. ANNA MORTENSDATTER, født 1774 i Lydom, død i Henneby 1861. Hun blev år 1800 gift med Hans Christian Christensen fra Ål. (Se de foregående sider).

4. MAREN MORTENSDATTER, født i Lydom 1778. Gift i Henne 1803 med Jens Pedersen af Henne mølle. Hun døde 1807, kun 26 år gammel.

5. KAREN MORTENSDATTER, født i Lydom 1782. Levede endnu i 1787, da folketællingen fandt sted. Videre skæbne ukendt.

TIDER SKAL KOMME, -
 TIDER SKAL HENRULLE, -
 SLÆGT SKAL FØLGE SLÆGTERS GANG.

(Ingemann)

Ane-tavle for Bollerup Sophus haustsen

			Anders Nielsen, født 1729 i Kærsgård, Fjendrup, søn af fastebonde Nielsen Andersen og Anne Krogberg Gårdejer. Død i Dyreby 1786 Gift 1759 i Henne med
			Maren Jacobsdatter, født 1723 i Dyreby, Henne. Død s. st. 1815. Datter af fastebonde Jacob Hansen og Maren Christens datter.
			Søren Christensen Nørgaard, født 1734 i Skæppe, Henne. Gård. brøjer i Hjulsviger. Død der i 1790. Gift med
			Else Nielsdatter, født 1734 i Skæppe. hevede endnu 1801. Hjulsviger.
			Peder haumildsen Skaarup, født ca. 1725 i Havnung, søn af fastebonde hør Skaarup og Maren Pedersdatter. Fastebonde i Annum ved Skjær. Død der i 1801. Gift 1761 med
			Anne Pedersdatter, født 1745 Død i Annum 1785.
			Hans Smidt, født 1737. Birkebonnar og ejer af Fjestrupvej i hunde. Død der 1796. Gift 1768 i Vester, Njkerke med
			Karen Sophie Fogh, født 1743 i Skovbøl, Vester Njkerke. Død 1825 i Hjulsviger. Datter af birkebonnar Hans Fogh og Bodil Sophie Pedersdatter fra Skovbøl.
			Hans Hansen, født 1713 i Troldholm. Al søn af fastebonde Hans Hansen Værde og Anne Sprensdatter. Fastebonde. Død 1771 Gift med
			Anne Simonsdatter, født 1712 i Børsmose, Al, datter af fastebonde Simon Hansen. Hun død i Troldholm 1794.
			Oluf Nielsen, født 1725 i Vester Vråsum, søn af fastebonde Niels Jensen og Anne Dillum. Fastebonde i Vester, Vråsum og død der 1771. Gift 1748 med
			Mette Christensdatter, født 1723 i Borre, Al. Død i Vester, Vråsum 1799. Datter af fastebonde Christen Fossum
			Niels Mathsen, født i Oxboel 1724, søn af fastebonde Math. Nielsen. Fastebonde i Øster Vråsum, død der 1784. Gift i Al 1752 med
			Maren haumildsdatter, født 1728 i Grørup, død s. st. 1793. Datter af fastebonde haumildsen Sprensen.
			Oluf Nielsen, født 1725 i Vester Vråsum, søn af fastebonde Niels Jensen og Anne Dillum. Fastebonde i Vester, Vråsum og død der 1771. Gift 1748 med
			Mette Christensdatter, født 1723 i Borre, Al. Død i Vester Vråsum 1799. Datter af fastebonde Christen Fossum.

	Mads Andersen, født 1760 i Dyreby, Henne. Død s. st. 1801. Gårdejer. Gift 1789 i Henne med	Søren Nielsen, født 1790 i Dyreby. Død s. st. 1881. Ejer af Miatgård. Gift 1815 i fan- clerup med	Bodil Sophie haumildsdatter Skaarup, født 1793 i Bækhus, Outrup. Død 1830 i Dyreby.
	Mette Sprensdatter, født 1767 i Hjulsviger, Henne. Død 1836 i Dyreby.		
	haumilds Pedersen Skaarup, født i Annum ved Skjær 1766. Død i Grøwad, Fjendrup 1840. Møller. Gift 1791, hencia med		
	Gjertrud Marie Smidt, født i Skovbøl, Vester Njkerke, 1768. Død i Grøwad, Fjendrup 1842.		
	Simon Hansen, født 1746 i Troldholm. Død s. st. 1824. Fastebonde. Gift 1774 i Al med		
	Maren Olufsdatter, født 1749 i Vester Vråsum, Al. Død i Troldholm 1809.		
	Peder Nielsen, født 1752 i Øster Vråsum, Al. Død i Grørup 1828. Gårdejer og sørgæstoged, Gift i Al 1781 med		
	Pernille Olufsdatter, født 1756 i Vester Vråsum. Død 1826 i Grørup.		

haust Skaarup Sørensen, født 1816 i Dyreby, Henne. Død s. st. 1899. Gårdejer. Gift i Henne 1844 med	Anne Hansdatter, født 1822 i Troldholm, Al. Død i Dyreby 1899.
---	--

Bollerup Sophus haustsen, født 1859 i Dyreby, Henne. Død i Esbjerg 1947 Manufakturhandler i Oxboel. Gift 1890 i Henne med sin kusine Anne Dorteia Pedersen fra Henneby.

Tyrolde-
forældre

Olde-
forældre

Bedste-
forældre

Forældre

Ane table for Ane Dorteia Pedersen.

Tyrolde-
forældre

Anders Malen, født i Kærup, færdig, 1729, søn af første bonde Melser, Andersen og Anne Krøjberg, Gårdejer. Død i Dyreby 1786. Gift 1759. Henne med	Anders Malen, født i Kærup, færdig, 1729, søn af første bonde Melser, Andersen og Anne Krøjberg, Gårdejer. Død i Dyreby 1786. Gift 1759. Henne med
Maren Jacobsdatter, født 1723 i Dyreby, Henne, død s. st. 1815. Datter af første bonde Jacob Hansen og Karen Christensdatter.	Maren Jacobsdatter, født 1723 i Dyreby, Henne, død s. st. 1815. Datter af første bonde Jacob Hansen og Karen Christensdatter.
Søren Christensen Nisgård, født 1734 i Stavre, Henne. Gårdejer i Hjørager. Død d. 1790. Gift med	Søren Christensen Nisgård, født 1734 i Stavre, Henne. Gårdejer i Hjørager. Død d. 1790. Gift med
Else Nielsdatter, født 1734 i Stavre. hustru en datter 1801 i Hjørager.	Else Nielsdatter, født 1734 i Stavre. hustru en datter 1801 i Hjørager.
Peder hustru den Skaarup, født ca. 1725 i Hjørager, søn af første bonde Hans Skaarup og Maren Pedersdatter. Født bonden. Anum ved Sejersø. Død d. 1807. Gift 1761. Sy søn med	Peder hustru den Skaarup, født ca. 1725 i Hjørager, søn af første bonde Hans Skaarup og Maren Pedersdatter. Født bonden. Anum ved Sejersø. Død d. 1807. Gift 1761. Sy søn med
Anne Pedersdatter, født 1745, død i Anum 1785.	Anne Pedersdatter, født 1745, død i Anum 1785.
Hans Similt, født 1737. Der blev en søn og søster. Hustru d. d. 1796. Gift 1768. Væder Ny kirke med	Hans Similt, født 1737. Der blev en søn og søster. Hustru d. d. 1796. Gift 1768. Væder Ny kirke med
Karen Sophie Fogh, født 1743 i Storsløp, Vest, Ny kirke. Død 1825 i Hjørager. Datter af første bonde Hans Nielsen Fogh og Bodie Sophie Petersdatter, Hjørager, Storsløp.	Karen Sophie Fogh, født 1743 i Storsløp, Vest, Ny kirke. Død 1825 i Hjørager. Datter af første bonde Hans Nielsen Fogh og Bodie Sophie Petersdatter, Hjørager, Storsløp.
Christen Pedersen Bruun, født i Orten, død s. st. 1798. Sønnen. Sønnen af første bonde Hans Bruun og Maren Margrethe Petersdatter. Død i Orten. Gift 1762. Væder med	Christen Pedersen Bruun, født i Orten, død s. st. 1798. Sønnen. Sønnen af første bonde Hans Bruun og Maren Margrethe Petersdatter. Død i Orten. Gift 1762. Væder med
Margrethe Hansdatter Tranberg, født 1724 i Orte, død i Orten 1807. Datter af første bonde Hans Tranberg og Margrethe Nielsdatter.	Margrethe Hansdatter Tranberg, født 1724 i Orte, død i Orten 1807. Datter af første bonde Hans Tranberg og Margrethe Nielsdatter.
Jens Olufsen, født ca. 1742. Første bonde i Hjørager. Død i Orten 1782. Gift med	Jens Olufsen, født ca. 1742. Første bonde i Hjørager. Død i Orten 1782. Gift med
Mette Olufsdatter, født i Orten, død s. st. 1743, død i Etkær. Død i 1759. Datter af første bonde Oluf Christensen Hørm.	Mette Olufsdatter, født i Orten, død s. st. 1743, død i Etkær. Død i 1759. Datter af første bonde Oluf Christensen Hørm.
Christen N.N.	Christen N.N.
Mette Cathrine Christensdatter, født ca. 1740. Gift 1774 med Jens Chr. Olesen, der døde 1791. Børn hustru en søn 1801.	Mette Cathrine Christensdatter, født ca. 1740. Gift 1774 med Jens Chr. Olesen, der døde 1791. Børn hustru en søn 1801.
Morten Hansen, født 1739, ugift, i Hjørager. Henne. Død s. st. 1759. Væder gift med	Morten Hansen, født 1739, ugift, i Hjørager. Henne. Død s. st. 1759. Væder gift med
Dorteia Hansdatter, født ca. 1788, død i Hjørager 1816.	Dorteia Hansdatter, født ca. 1788, død i Hjørager 1816.

Olde-
forældre

Mette Andersen, født 1760 i Dyreby, Henne, død s. st. 1801. Gårdejer. Gift 1789 i Henne med	Mette Andersen, født 1760 i Dyreby, Henne, død s. st. 1801. Gårdejer. Gift 1789 i Henne med
Mette Sørensdatter, født 1767 i Hjørager, Henne, død 1836 i Dyreby.	Mette Sørensdatter, født 1767 i Hjørager, Henne, død 1836 i Dyreby.
Hansich Pedersen Skaarup, født i Anum ved Sejersø, færdig, død i Grydvid, færdig d. 1840. Gift 1791. hustru med	Hansich Pedersen Skaarup, født i Anum ved Sejersø, færdig, død i Grydvid, færdig d. 1840. Gift 1791. hustru med
Gjertine Marie Smidt, født i Storsløp, Vest, Ny kirke, 1768, død i Grydvid, færdig, 1842.	Gjertine Marie Smidt, født i Storsløp, Vest, Ny kirke, 1768, død i Grydvid, færdig, 1842.
Peder Christensen Bruun, født 1763 i Orten, død s. st. 1847. Gårdejer. Gift 1802. Væder med	Peder Christensen Bruun, født 1763 i Orten, død s. st. 1847. Gårdejer. Gift 1802. Væder med
Mette Jensdatter, født i Hjørager, Ølgod, 1777, død i Orten 1813.	Mette Jensdatter, født i Hjørager, Ølgod, 1777, død i Orten 1813.
Hans Christensen Christensen, født ca. 1772. Væder i Børre, død i Hjørager. Død d. 1843. Gift 1800. Henne med	Hans Christensen Christensen, født ca. 1772. Væder i Børre, død i Hjørager. Død d. 1843. Gift 1800. Henne med
Anna Mortensdatter, født 1774 i Hjørager, død i Hjørager. Henne 1861.	Anna Mortensdatter, født 1774 i Hjørager, død i Hjørager. Henne 1861.

Bedste-
forældre

Søren Melser, født 1790 i Dyreby, død s. st. 1881. Ejer af Midtgård. Gift 1815 i færdig med	Bodie Sophie hustru datter Skaarup, født 1793 i Bækhus. Outrup, død 1880 i Dyreby.	Christen Pedersen Bruun, født 1804 i Orten ved Væder. Død i Hjørager 1880. Hustru. Gift 1832 i Henne med	Ane Dorteia Hansdatter, født 1806 i Hjørager. Henne. Død s. st. 1861.
---	--	--	---

Forældre

Peder Skaarup Sørensen, født 1823 i Dyreby, Henne. Død 1918 i Hjørager. Hustru. Gift 1856 i Henne med	Ane Christensdatter Bruun, født 1833 i Hjørager, død s. st. 1888.
---	---

Ane Dorteia Pedersen, født 1871 i Hjørager, Henne. Død i Esbjerg 1952. Gift 1890 i Henne med sin fætter Bollerup Sophus hustru fra Dyreby.
--

I N D H O L D

Om Bollerup S. Laustsen og Ane Dorthea Pedersen	1
Deres efterkommere	14
Bollerup S. Laustsens forældre: Laust Skaarup Sørensen og Ane Hansdatter	33
Ane Dorthea Pedersens forældre: Peder Skaarup Sørensen og Ane Christensdatter Bruun	45
Bollerup S. Laustsens bedsteforældre:	
1) Søren Melsen og Bodil Sophie Skaarup	
2) Hans Simonsen og Maren Pedersdatter	54
Ane Dorthea Pedersens morforældre:	
1) Christen Pedersen Bruun og Ane Dorthea Hansdatter ...	66
Bollerup S. Laustsens oldeforældre og deres forfædre ...	70
Ane Dorthea Pedersens oldeforældre og deres forfædre ...	100
Bollerup S. Laustsens anetavle	129
Ane Dorthea Pedersens anetavle	130

K I L D E R

Af kilder er først og fremmest benyttet: kirkebøger fra sognene i det gamle Vester Horne herred, desuden skifteprotokoller, fæsteprotokoller, folketællingslister og lægdsrulleoptegnelser. Endvidere er brugt: Trap Danmark, Fra Ribe Amt, Danske Herregårde, Biografisk Leksikon og andre trykte kilder, bl.a. forskellige sognebeskrivelser. Blandt disse skal fremhæves H.K. Kristensens bøger: Lunde Sogn og Ovtrup Sogn og E. Kappelskov og Karl Krummes: Om Henne Sogn Gennem Tiderne.

Endelig har nære og fjernere slægtninge været mig behjælpelig med at indsamle oplysninger, og denne hjælp takker jeg for på det hjerteligste.

Fejlfri er bogen vel ikke, og jeg modtager gerne evt. rettelser og tilføjelser.